

การพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน
The Development of Indian Women dresses of Punjabi style
made by weaving cotton fabric from the North-eastern part of Thailand

สุพัชรา ศิริณวัฒน์
SUPATCHARA SIRINAWAT

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

หัวข้อ การพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน
ชื่อ – สกุล สุพัชรา ศิริณวัฒน์
ชื่อปริญญา คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา)
คณะ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์นวลแข ปาลิวิณิช

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลชณิษฐ์ ราเชนบุญยวัฒน์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ดวงสุดา เตโชติรส)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์นวลแข ปาลิวิณิช)

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

.....คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุษรา สร้อยระย้า)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญจาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน
ชื่อ - สกุล สุพรรณิศา ศิริณวัฒน์
ชื่อปริญญา คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา และคณะ คหกรรมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญจาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน และสำรวจความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดียบ หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียบที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญจาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานเป็นแบบการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือ หญิงชาวอินเดียบหรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียบ จำนวน 250 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส อายุต่ำกว่า 30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อาชีพเป็นแม่บ้าน รายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท มีความเห็นด้วยกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานมาทำเป็นชุดสตรีอินเดียบแบบปัญจาบ และเห็นว่ามีเหมาะสมกับรูปแบบของชุด ซึ่งสามารถสวมใส่ไปงานสังคมโอกาสต่างๆ ได้ สำหรับผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญจาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านชนิดของผ้า ผิวลัมผัส สี และลวดลาย ในภาพรวมพบว่า ผ้าชนิดฝ้ายลายหงส์ มีค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจรวมสูงสุดในระดับมาก และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลพื้นฐาน คือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพการงาน และรายได้ ที่มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวลัมผัส และสีของผ้าที่ต่างกัน จะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพการงาน และรายได้ของหญิงชาวอินเดียบ หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียบที่มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้าต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ความพึงพอใจในด้านลวดลายของผ้าไม่มีความแตกต่างกัน ถึงแม้จะมีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพการงาน และรายได้ที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ชุดสตรีอินเดียบแบบปัญจาบ

Thesis title	The Development of Indian Women dresses of Punjabi style made by weaving cotton fabric from the North-eastern part of Thailand
Author	Supatchara Sirinawat
Degree	Master of Home Economic
Major program	Home Economic
Academic Year	2009

ABSTRACT

The purpose of this research was for studied of The Development of Indian Women dresses of Punjabi style made by weaving cotton fabric from the North-eastern part of Thailand. These Studied are explored the satisfaction to the development of Indian Women dresses of Punjabi style made by weaving cotton fabric from the North-eastern part of Thailand. This research was Quasi-Experimental Research Selected among of 250 people sampling groups were Indian women or Thai women with Indian nationality who live in Bangkok by Accidental Sampling and analysis the information by SPSS computer program by a method of frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test.

The research result founded that the sampling group of people were married and under 30 years old who educated undergraduate degree or equal level. They were house wives with made and income 15,001- 20,000 per month. Their reason is appropriate and could wore them into the social occasions many else though. The results obtaining from studying the satisfaction in development of Indian women's dresses of Punjabi style by using the hand – woven cotton fabrics from the north – eastern part of Thailand of types, touching surfaces, colors, patterns/stripes. The total Mean as compared with the satisfaction of dresses was found as follow : Hong stripes Knid cotton fabrics had mean and its highest satisfaction being at a high level and as compared with the common data of such ; age, education, occupation, income the satisfaction of Indian Women dresses of Punjabi style made by weaving cotton fabric from the North-eastern part of Thailand such as the touching surfaces, colors, the different at .05 statistics level. The another satisfaction the common data of such ; age, education, occupation, income the satisfaction of Indian Women dresses of Punjabi style made by weaving cotton fabric from the North-eastern part of Thailand such as the touching surfaces, colors, the different at did not different at .05 statistics level. The satisfaction is not different patterns/stripes of fabrics but age, education, occupation, income is different.

Keywords: North East Thailand handmade weaving cotton fabric
Indian Women dresses of Punjabi

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน สำเร็จลุล่วงตามความมุ่งหมายของผู้ศึกษาได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร. กุลชนิษฐ์ ราชชนบุญวัฒน์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ที่คอยแนะนำเสนอแนะวิธีการทำงาน ของงานวิจัยอย่างเป็นระบบ ท่านรองศาสตราจารย์ดวงสุดา เตโชติรสและท่านรองศาสตราจารย์ นวลแข ปาลิวนิช กรรมการวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำและคอย ให้คำปรึกษา ท่านอาจารย์กฤตพร ชูแสง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำขั้นตอนวิธีการ ทำงาน และดูแลเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอมาโดยตลอด และขอขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร รองศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ และรองผู้อำนวยการ โรงเรียน ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร(ดินแดง 2) นายพรไพบุลย์ ไชยเสนา ที่กรุณาสละเวลามาเป็น ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการตรวจสอบเครื่องมือ และอาจารย์ฉลอง สมพงษ์ อาจารย์ประจำแผนก สังคมศาสตร์ โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม (ช่างกลสยาม) ที่ได้เสียสละเวลามาตรวจทานบทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้ให้โอกาสลูกสาวได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ตลอดจนพี่ชาย และหลาน ที่รอคอยความสำเร็จ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านและเจ้าหน้าที่ทุกคน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตโชติเวช ที่เป็นแรงสนับสนุนให้งานวิทยานิพนธ์ ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และน้ำใจของเพื่อนๆ สาขาวิชาออกแบบแฟชั่นผ้าและเครื่องแต่งกาย ทุกคน รวมถึงน้ำใจของนายวีรชัย คำธร นักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ธนบุรี ที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ จนทำให้งานวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลงด้วยความสมบูรณ์

ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

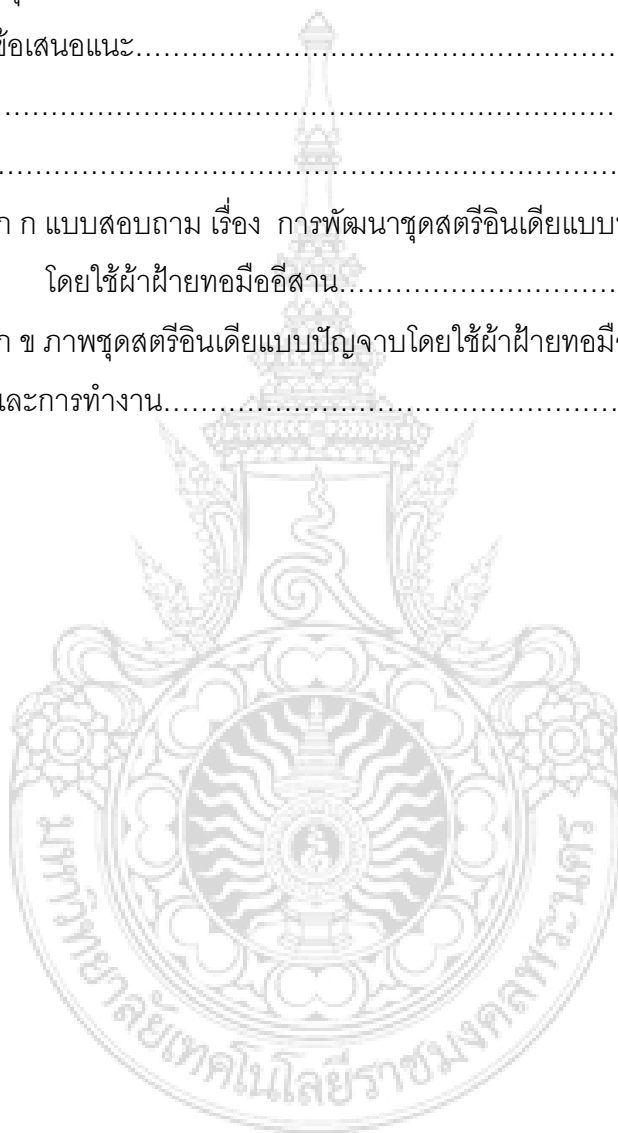
สุพัชรา ศิริณวัฒน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(2)
Abstract.....	(3)
กิตติกรรมประกาศ.....	(4)
สารบัญ.....	(5)
สารบัญตาราง.....	(7)
สารบัญภาพ.....	(9)
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
นิยามศัพท์.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	6
2. ตรวจสอบเอกสาร.....	7
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	8
ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
3. วิธีดำเนินการ.....	74
เครื่องมือที่ใช้.....	74
วิธีการ.....	86
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผล.....	89
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
การอภิปรายผล.....	115

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. สรุปผล และข้อเสนอแนะ.....	122
สรุปผล.....	122
ข้อเสนอแนะ.....	128
เอกสารอ้างอิง.....	130
ภาคผนวก.....	135
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม เรื่อง การพัฒนาชุดสไตรีนเดี่ยวแบบปัญญา โดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน.....	136
ภาคผนวก ข ภาพชุดสไตรีนเดี่ยวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน 5 ชนิด....	145
ประวัติการศึกษาและการทำงาน.....	151

สารบัญญัตินี้

ตารางที่	หน้า
4.1	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพสมรส..... 90
4.2	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ และระดับการศึกษา..... 91
4.3	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ และรายได้ต่อเดือน..... 92
4.4	ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม การรู้จัก ความสนใจ และการเคยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน..... 93
4.5	ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ประเภทของผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่นิยมนำมาใช้ และสถานที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสาน.. 94
4.6	ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เหตุผลที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสาน และสิ่งที่พิจารณาเป็นอันดับแรกในการซื้อ ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน..... 95
4.7	ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม การเห็นด้วยในการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานตัดเป็นชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน และความเหมาะสมเกี่ยวกับรูปแบบของชุดสตรีอินเดีย..... 96
4.8	ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม โอกาสที่สวมใส่ชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนที่ทำจากผ้าฝ้ายทอมืออีสาน..... 97
4.9	ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน โดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า..... 98
4.10	ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน โดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า..... 99
4.11	ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนโดย ใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า..... 101
4.12	ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนโดย ใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า..... 103
4.13	ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจรวมที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน โดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผ้า 5 ชนิด ด้านผิวสัมผัส ด้านสี และด้านลวดลาย.. 105

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.14 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทย ที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และ ลวดลายผ้า จำแนกตามอายุ.....	107
4.15 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทย ที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และ ลวดลายผ้า จำแนกตามระดับการศึกษา.....	109
4.16 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทย ที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และ ลวดลายผ้า จำแนกตามอาชีพการงาน.....	111
4.17 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทย ที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และ ลวดลายผ้า จำแนกตามรายได้.....	113

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า	
2.1	แผนที่เขตพื้นที่จังหวัด 19 จังหวัด ในภาคอีสาน.....	9
2.2	การทอผ้าของสตรีชาวอีสาน.....	11
2.3	ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลนเป็นผ้าทอที่เกิดลวดลายด้วยการมัดย้อม.....	12
2.4	ผ้าขีดฝ้ายเป็นการทอด้วยการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษระหว่างการทอ.....	13
2.5	ผ้าจก เป็นการทอผ้าเพื่อให้เกิดลวดลายคล้ายการปัก.....	14
2.6	ผ้าแพรวา เป็นการทอด้วยการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งหลากหลายสีเพื่อให้เกิดลวดลาย...	15
2.7	ผ้าพื้นสีเดียว หรือต่างสีสลับกันไปเป็นริ้วหรือลวดลายตาราง.....	15
2.8	ผ้าตาสมุกหรือผ้าเกล็ดเต่า.....	16
2.9	ผ้าทอมือลายเรขาคณิต.....	19
2.10	ผ้าทอมือลายธรรมชาติ.....	22
2.11	ลักษณะการใช้ผ้าถุงและผ้าห่มของชาวอินเดีย.....	31
2.12	ผ้าปักกระจก.....	35
2.13	ผ้ามัดหมี่ที่เรียกกันว่า บันดา (Bandha) จากรัฐโอริสสา.....	36
2.14	ฝ้ายกดินที่เมืองพาราณสี.....	36
2.15	วิธีนุ่งผ้าสำหรับแบบหญิงชาวแคว้นมหาราษฏร์ ชายผ้าที่ห้อยมานั้น ใช้คลุมศีรษะหรือปิดหน้าก็ได้.....	37
2.16	การแต่งกายของหญิงชาวอัสสัม ผ้าสำหรับที่ใช้นุ่งนั้นคล้ายผ้าถุง แต่เหลือชายออกมาให้เห็น.....	38
2.17	ภาพหญิงชาวอุดรประเทศชอบใช้ผ้าสำหรับจีบรอบเอวนุ่งคล้ายสเกิร์ต และมี “โอรณี” คลุมร่างกายส่วนบน.....	38
2.18	การนุ่งผ้าสำหรับแบบหญิงชาวแคว้นคุชราต.....	39
2.19	การนุ่งผ้าสำหรับแบบหญิงสาวชาวเบงกอล.....	39
2.20	ภาพหญิงกรรมกร วิธีนุ่งผ้าหรืออย่างทะมัดทะแมงเพื่อไม่ให้เหลือชาย ห้อยเกะเกะ.....	40
2.21	ภาพหญิงสาวชาวปัญจาบนุ่งกระโปรงซึ่งเรียกว่า ฆะระรา สวมขมิส คือเสื้อมีแขน และห่มผ้าคลุมที่เรียกว่า ดุปัตตา.....	40

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.22 ภาพหญิงสาวชาวปัญจาบใช้กางเกงซัลวาร์ และสวมขมิศคือเสื้อมีแขน และหม่ผ้าคลุมที่เรียกว่า ดูปัตตา คลุมหน้าอกและศีรษะ.....	41
2.23 ชุดสำหรับ – ปัญจาบี่ ประยุกต์.....	41
2.24 ลักษณะกางเกงแบบซัลวาร์ (Zalwar)	43
2.25 ลักษณะเสื้อกับกางเกงแบบซัลวาร์ (Zalwar)	43
2.26 ลักษณะกางเกงแบบซัลวาร์ (Zalwar) ทรงหลวมมากๆ.....	44
2.27 ลักษณะเสื้อกับกางเกงแบบซัลวาร์ (Zalwar) ทรงหลวมมากๆ.....	44
2.28 ลักษณะกางเกงไปยะมาส์ (Pyjamas).....	45
2.29 ลักษณะเสื้อกับกางเกงไปยะมาส์ (Pyjamas).....	45
2.30 ลักษณะเสื้อเป็นผ้าลายกับกางเกงเป็นผ้าพื้น.....	46
2.31 ลักษณะเสื้อเป็นผ้าพื้นกับกางเกงเป็นผ้าลาย.....	46
2.32 ลักษณะชุดใส่ไปงานท่อนบนเป็นผ้าปัก.....	47
2.33 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือแบบต่างๆ.....	58
2.34 ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอมือรูปแบบต่างๆ.....	59
2.35 ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือรูปแบบอื่น ๆ ตามประโยชน์ใช้สอย.....	59
2.36 ลักษณะเส้นแบบต่างๆ.....	61
2.37 ลักษณะเส้นโครงสร้างรูปทรงเสื้อแบบต่างๆ.....	61
2.38 ลักษณะของคอเสื้อแบบต่าง ๆ.....	63
2.39 ลักษณะของแขนเสื้อแบบต่าง ๆ.....	65
2.40 ลักษณะรูปทรงของกางเกงแบบต่างๆ.....	66
3.1 ลักษณะชุดตัวอย่าง เป็นชุดเสื้อและกางเกงแบบซัลวาร์.....	75
3.2 ลายผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมคอกรมหมักโคลน.....	77
3.3 ชุดผ้าลายและผ้าพื้นของผ้าชนิดที่ 1 รวม 3 ชุด.....	77
3.4 ลายผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมคอกรมหมักโคลนสอดด้น.....	78
3.5 ชุดผ้าลายและผ้าพื้นของผ้าชนิดที่ 2 รวม 3 ชุด.....	78
3.6 ลายผ้าขีดฝ้าย.....	79
3.7 ชุดผ้าลายและผ้าพื้นของผ้าชนิดที่ 3 รวม 3 ชุด.....	79

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
3.8	ลายผ้าพื้นลายตาราง.....	80
3.9	ชุดผ้าลายและผ้าพื้นของผ้าชนิดที่ 4 รวม 3 ชุด.....	80
3.10	ลายผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ.....	81
3.11	ชุดผ้าลายและผ้าพื้นของผ้าชนิดที่ 5 รวม 3 ชุด.....	81

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เสื้อผ้า เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของมนุษย์และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีการใช้ผ้าทอเป็นเครื่องนุ่งห่มมานาน จากการค้นพบจากหลักฐานทางโบราณคดีแสดงว่าดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบันนี้เคยมีการใช้ผ้าและทอผ้าได้ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์เมื่อราว 2,000 - 4,000 ปีมาแล้ว โดยได้พบเศษผ้าติดอยู่กับคราบสนิมของกำไลทองสำริด และแวนดินเผาซึ่งเป็นอุปกรณ์ปั้นด้ายแบบง่ายๆ รวมทั้งลูกกลิ้งแกะลาย สำหรับใช้ทำลวดลายบนผ้าเป็นจำนวนมากอยู่บริเวณแหล่งวัฒนธรรมบ้านเชียง อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี นับเป็นหลักฐานเก่าแก่ที่สุดเกี่ยวกับการใช้ผ้าและการทอผ้าของไทยในอดีต (ณัฐภัทร จันทวิช และไพฑูรย์ พงศบุตร, 2550 : 139)

การทอผ้าพื้นเมืองนั้น นอกจากจะเป็นเครื่องนุ่งห่มตามชนบประเพณีในครอบครัวโดยตรงแล้ว ยังมีการทอขึ้นเพื่อสนองความเชื่อถือศรัทธาในพุทธศาสนาด้วย เช่น การทอผ้าสำหรับทำหมอน ทอผ้าห่อคัมภีร์ใบลาน ทำธงถวายพระในงานบุญตามประเพณี สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการทอผ้าและชนบประเพณีความเชื่อและศาสนาของชาวอีสานที่สืบต่อกันมาช้านาน (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2530 : 142) ดังนั้นการทอผ้าจึงถือเป็นงานศิลปะที่สืบทอดกันมาแต่โบราณจากรุ่นสู่รุ่นทำให้ผ้าทอพื้นเมืองมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ลักษณะของผ้าทอพื้นเมืองมีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งการทอผ้าแต่ละชนิดมีความสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน เชื้อชาติ ความเชื่อ ชนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา

ปัจจุบันการทอผ้าไม่ได้ทำเพื่อใช้สำหรับตนเองและครอบครัว แต่ยังเป็นการพัฒนาให้เกิดเป็นอาชีพและรายได้ที่พอเลี้ยงชีพโดยการนำผ้าทอมาผลิตเสื้อผ้าเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน มีการพัฒนากรรมวิธีการผลิตลวดลายและสีเส้นต่างๆ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) โดยเฉพาะผ้าฝ้ายทอมืออีสาน เป็นการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพด้านกระบวนการผลิต การแปรรูป การออกแบบบรรจุภัณฑ์ เช่น ในพื้นที่ของภาคอีสานตอนบนสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตไว้ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์

เสื้อผ้าสตรีสำเร็จรูป ยังมีตลาดรองรับน้อย ส่วนใหญ่เป็นตลาดภายในพื้นที่การผลิตและพื้นที่ใกล้เคียงในประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย ขอนแก่น สกลนคร มุกดาหาร เลย มหาสารคาม นครพนม กรุงเทพมหานคร ภาคใต้ และต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย (บุหงา ชูสุวรรณ, 2548 : 5-17) จะเห็นได้ว่าการส่งออกจำหน่ายในต่างประเทศยังมีการส่งออกจำนวนไม่มากนัก หากได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสตรี โดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทยให้เหมาะสมกับประเทศนั้นๆ จะเป็นการส่งเสริมและเผยแพร่ผ้าไทยในต่างแดน และมีแนวโน้มการส่งออกผ้าไทยในต่างประเทศได้มากขึ้น

อินเดีย เป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนานกับประเทศไทย มาตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ สุโขทัย - อโยธยา ซึ่งความสัมพันธ์ของไทยกับอินเดียนั้นมีหลักฐานระบุในบันทึกของจีนไว้อย่างชัดเจนว่าในสมัยกรุงสุโขทัยมีการใช้ผ้าชนิดต่างๆ เป็นเครื่องนุ่งห่มมีค่าสำหรับกษัตริย์และชนชั้นสูง ได้แก่ ผ้าไหม ผ้าแพร ผ้ากำมะหยี่ และผ้าเบญจรงค์ (ผ้าฝ้ายย้อมเป็นสีต่างๆ รวม 5 สี คือ สีดำ สีขาว สีแดง สีเขียว และสีเหลือง) ผ้าที่ใช้ในสมัยกรุงสุโขทัยส่วนหนึ่งคงเป็นผ้าพื้นเมืองที่ทอขึ้นใช้เอง อีกส่วนหนึ่งเป็นผ้าที่นำมาจากประเทศจีนและประเทศอินเดีย ผ้าที่นำมาจากจีนส่วนใหญ่เป็นผ้าแพรชนิดต่างๆ ส่วนผ้าที่นำมาจากอินเดียที่สำคัญ คือ ผ้าเบงกาลี หรือ เจตครี นำเข้ามาขายหรือเป็นเครื่องบรรณาการตอบแทนทางการทูต นอกจากผ้าแล้วลักษณะของการแต่งกายในสมัยนั้น คนไทยทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะไว้ผมยาวรวบขึ้นเป็นมวยและโพกศีรษะด้วยผ้าฝ้าย สวมเสื้อยาว แขนยาวทำจากฝ้าย และนุ่งผ้าสั้น (ถนงฐฎภัทร จันทวิช และไพฑูรย์ พงศบุตร, 2550 : 141-148) คล้ายกับการแต่งกายของชาวอินเดีย คือผู้ชายนุ่งผ้าขาวใส่เสื้อแขนยาว ผมยาวผ้าโพกหัวไว้ ผู้หญิงนุ่ง紗หรือกระโปรงจีบ หรือนุ่งกางเกงขายาว ผ้าพันศีรษะ ลักษณะการนุ่งและห่ม ใช้พันตัวแบบพระ (พวงผกา คุโรวาท, 2540 : 249)

ในปัจจุบัน คนไทยชอบไปศึกษาในประเทศอินเดียในสาขาวิชาต่างๆ มากมาย ทั้งนี้เพราะอินเดียเป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และสิ่งสำคัญๆ ของโลก ทำให้อินเดียเป็นประเทศที่ผู้คนจำนวนมากสนใจไปศึกษาค้นคว้าความรู้ นอกจากนั้นแล้วชาวอินเดียก็ยังเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจำนวนมากเช่นกัน โดยเฉพาะเข้ามาค้าขายผ้า จะเห็นว่าเราจะพบชาวอินเดียส่วนใหญ่อยู่ที่ตลาดผ้าพาทูร์ดี สำเพ็ง โดยสังเกตจากเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอินเดียนั้นคือ ผู้ชายใส่ชุดกรูตา (Kurta) และชูริดาร์ (Churidar) เป็นเสื้อเชิ้ตตัวยาวจากคอถึงเข่า และสวมกางเกงไปยะมาส์ (Pyjamas) เป็นกางเกงขายาวถึงข้อเท้าเอวรัดไม่มีตะเข็บข้างปลายขาลีกลีบตัดด้วยผ้าเฉลียง ส่วนผู้หญิงใส่ชุดซัลวากามิซ หรือปัญจาบี (Punjabi) ประกอบด้วยกางเกงซัลวาร์ (Zalwar) เป็นชุดกางเกงขายาวหลวมๆ ที่ผู้หญิงในแคว้นปัญจาบและแคว้นกัมมีร์สวมใส่กัน ท่อนบนสวมเสื้ออากามิซ (Kameez) เป็นเสื้อตัวยาวตัวหลวม และมีผ้าพันคอ

ดูปัตตา (Dupatta) ใช้คลุมศีรษะเวลาเข้าวัดหรืองานพิธีต่างๆ และเป็นผ้าพันคอ เรียกได้หลายชื่อ นอกจากดูปัตตา (Dupatta) แล้ว ยังเรียกว่า โอร์นิ (Orhni), จุนนิ (Chunni) หรือจุนารี (Chunari) ซึ่งสามส่วนประกอบกันเรียกชุดปัญจาบ เป็นการผสมผสานสไตล์การแต่งกายของชุดผู้หญิงชาวปัญจาบ และมีความนิยมกันทั่วไปในสมัยใหม่ (Biswar, A., 1985 : 40-43) และเครื่องแต่งกายที่ได้รับความนิยมกันอย่างกว้างขวางในหมู่สตรีอินเดียก็คือชุดซัลวากามิซนี่เอง ในทุกวันนี้เครื่องแต่งกายแบบนี้เป็นแบบที่สตรีอินเดียนิยมสวมไปทำงาน ไปโรงเรียน ไปวัด และอื่นๆ ในทุกส่วนของประเทศ ชุดซัลวากามิซ เป็นชุดแต่งกายสามท่อน ประกอบด้วย ดูปัตตา กามิซและซัลวาร์ เสื้อกามิซนั้นโดยปกติจะยาวเลยหัวเข่าลงไป แต่ความสั้นยาวแท้จริงย่อมขึ้นอยู่กับแบบเสื้อและความนิยมในขณะนั้น ใช้ใส่คลุมทับกางเกง ส่วนกางเกงซัลวาร์นั้นเป็นชนิดมีเอวรัด ขาพองทำเป็นจีบโดยรอบและเรียวยาวไปจนจดข้อเท้า (อรุณ เคนตีย์, 2544 : 159-160) เป็นชุดที่สวมใส่สบายและคล่องตัวในการทำงาน ดังพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้นเมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศ เสด็จประพาสราชสถาน ประเทศอินเดีย ทรงพระนิพนธ์ไว้ว่า “ ข้าพเจ้าอยากได้เสื้อแบบที่เขาใส่กันแถวนี้คือ ซัลวากามิซ (Salwar Kameez) หรือบางทีเรียกว่า ปัญจาบ เพราะเป็นแฟชั่นดั้งเดิมของผู้หญิงรัฐปัญจาบ รู้สึกใส่สบายดี มีกางเกงและเสื้อยาวๆ กับผ้ายาวๆ ผืนหนึ่งเป็นผ้าสราฟัดประโยชน์คือ ใช้คลุมหัวเวลาเข้าวัดก็ได้ กันแดดก็ได้ ใส่สำหรับค่อนข้างยาก คนสมัยใหม่ชอบ แต่ผู้ใหญ่ๆ ไม่ค่อยชอบ...” (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2547 : 49) ดังนั้นประเทศอินเดียจึงเป็นประเทศที่น่าสนใจในการศึกษาในเรื่องของการแต่งกาย โดยเฉพาะชุดสตรีชาวอินเดียแบบปัญจาบ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ผ้ามีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ขาดเสียมิได้ และในปัจจุบันการทอผ้ายังเป็นการพัฒนาให้เกิดเป็นอาชีพและรายได้เลี้ยงชีพโดยการนำผ้าทอมาผลิตเสื้อผ้าเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน มีการพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้นโดยเฉพาะผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสตรีนั้น ยังมีตลาดรองรับน้อยทั้งในและต่างประเทศ หากต้องการส่งเสริมและเผยแพร่ผ้าไทยในต่างแดน โดยเฉพาะประเทศอินเดียซึ่งเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศไทยมานาน และมีสตรีชาวอินเดียหรือสตรีชาวไทยเชื้อสายอินเดียที่อยู่ในประเทศไทยที่ยังคงสวมใส่ชุดอินเดียแบบแฟชั่นดั้งเดิมที่นิยมสวมใส่กันทั่วไปคือ ชุดแบบปัญจาบ หากได้มีการพัฒนารูปแบบชุดสตรีอินเดียมาออกแบบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทย จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมและมีแนวโน้มการส่งออกผ้าไทยในต่างประเทศได้มากขึ้น ซึ่งผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทยนั้นมีความเหมาะสมที่จะนำมาทำเป็นชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบ เนื่องจากผ้าฝ้ายทอมืออีสาน มีผิวสัมผัสนุ่มนวล สวมใส่สบาย ดูดีความขึ้น ขึ้นเหนื่อและระบายความร้อนได้ดี (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2550 : 210) นอกจากนี้

ลวดลายของผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทยมีความคล้ายคลึงกับผ้าฝ้ายทอมือของอินเดีย ซึ่งการทอผ้าด้วยมือทั้งของไทยและอินเดียนั้น ที่มีความโดดเด่นและมีลักษณะเฉพาะของผ้าทอมือคือ การทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ เป็นการมัดและย้อมเพื่อเกิดลวดลายต่างๆ ซึ่งลวดลายที่นำมาออกแบบได้แก่ ลวดลายที่มีรูปทรงเรขาคณิต ลวดลายธรรมชาติ เช่น ลายสัตว์ ลายดอกไม้ ลายต้นไม้ และลายประยุกต์ต่างๆ ด้านสีนั้นเป็นการย้อมด้วยสีธรรมชาติซึ่งปัจจุบันสามารถทำได้หลากหลายสีสันทัน นอกจากจะมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ก็ยังคงบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ของลักษณะทางสังคมและชาติพันธุ์ของชุมชนในวัฒนธรรมนั้นๆ

ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มจากผ้าฝ้ายทอมืออีสานนั้น จึงได้มีการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน เพื่อพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน โดยการนำผ้าฝ้ายทอมืออีสานมาออกแบบตัดเย็บชุดเสื้อผ้าสตรีโดยใช้รูปแบบจากชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนมาเป็นแนวทางในการออกแบบ เป็นแนวทางในการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนมาเป็นชุดที่ตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายทอมืออีสาน เพื่อศึกษาความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดียหรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย ที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย ที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน เกี่ยวกับผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลาย ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และเพื่อเป็นการนำผ้าไทยให้เป็นที่รู้จักกันมากขึ้นทั้งจากชาวอินเดียที่อยู่ในประเทศไทยและชาวอินเดียที่ยังมีการเดินทางไปมาระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียรวมทั้งประเทศอื่นๆ ได้อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดียหรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย ที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย ที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน เกี่ยวกับผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลาย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ หญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย ในกรุงเทพมหานคร
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย ในกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมือ อีสานจำนวน 5 ชนิด ชนิดละ 3 ลวดลาย ลวดลายละ 1 สี รวม 15 ชุด โดย 1 ชุด ประกอบด้วย ผ้าลายและผ้าพื้น
3. ลักษณะชุดตัวอย่าง เป็นชุดเสื้อและกางเกง เสื้อมีลักษณะตัวเสื้อเป็นเสื้อเข้ารูปหลวม ความยาวระดับเหนือเข่า ผ่าด้านข้าง เป็นเสื้อทรงเอ คอเสื้อรูปหัวใจ แขนสั้น ติดซิปลหลัง กางเกงมีลักษณะของกางเกงเป็นกางเกงแบบชั้ววาร์ เอวชุดต่อสะโพกจับจีบทรงหลวมยาวถึงข้อเท้า ตัวเสื้อเป็นผ้าที่มีลวดลายลาย กางเกงเป็นผ้าพื้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายใหม่ๆ โดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค
2. เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมงานหัตถกรรมการทอผ้าของกลุ่มทอผ้าอีสานให้คงอยู่สืบไป
3. เป็นแนวทางทำให้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานได้รับการส่งเสริมเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น ในการผลิตและส่งออกสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ
4. เป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

นิยามศัพท์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ศัพท์บางคำในความหมายนี้

ชุดสตรีอินเดียแบบปัญญา หมายถึง ชุดสตรีอินเดียที่เป็นชุดแต่งกายสามชิ้น ประกอบด้วย เสื้อกามิซ เป็นเสื้อตัวยาวระดับเหนือเข่าผ่าข้าง กางเกงชั้ววาร์ เป็นกางเกงเอวชุดจับจีบทรงหลวมยาวถึงข้อเท้า และคูบัตตา เป็นผ้าพื้นคอ

ลักษณะชุดตัวอย่าง คือเสื้อกับกางเกง มีลักษณะตัวเสื้อเป็นเสื้อเข้ารูปหลวม ความยาวระดับเหนือเข่า ผ่าข้าง เป็นเสื้อทรงเอ คอเสื้อรูปหัวใจ แขนสั้น ติดซิปลหลัง ลักษณะของกางเกง

เป็นกางเกงแบบซัลวาร์ เอวรัดต่อสะโพกจับจีบทรงหลวมยาวถึงข้อเท้า ตัวเสื้อเป็นผ้าที่มีลวดลาย กางเกงเป็นผ้าสีพื้น

ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน หมายถึง ผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ มี 5 ชนิด คือ

- 1) ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน
- 2) ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลนสอดดั้น
- 3) ผ้าขิดฝ้าย
- 4) ผ้าพื้นลายตาราง และ
- 5) ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ

ความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย ที่มีต่อการพัฒนา ชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน หมายถึง ความรู้สึก ท่าที ความชอบ ความ ต้องการและความคิดเห็นที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่จะนำมาทำเป็นชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน เมื่อได้ดูลักษณะชุดตัวอย่าง ได้สัมผัสกับเนื้อผ้า และมีความพึงพอใจในด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส ของผ้า สีของผ้า และลวดลายของผ้า

การพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน หมายถึง การคิดออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น โดยเป็นการนำเสนอความแปลกใหม่ในด้านรูปแบบและวัสดุ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้คือ ความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลายผ้าแตกต่างกัน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพการงาน และรายได้

บทที่ 2

ตรวจเอกสาร

การศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ผู้ศึกษา
ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษาในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน
  - 1.1 การศึกษาผ้าทอมืออีสาน
  - 1.2 การทอผ้าในภาคอีสาน
  - 1.3 ชนิดและลวดลายของผ้าฝ้ายทอมืออีสาน
  - 1.4 ประเภทของผ้าทอมืออีสาน
  - 1.5 ลวดลายบนผ้าทอมืออีสาน
  - 1.6 ลักษณะของผ้าทอมือและลวดลายต่างๆ ที่มีในภาคอีสาน
2. เครื่องแต่งกายสตรีอินเดีย
  - 2.1 ประวัติเครื่องแต่งกายของสตรีอินเดีย
    - 2.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ
    - 2.1.2 การแต่งกาย
  - 2.2 ผ้าทออินเดีย
  - 2.3 ผ้าทออินเดียที่เป็นสินค้าสำคัญในประเทศไทย
  - 2.4 ลักษณะการแต่งกายของสตรีอินเดียในถิ่นฐานต่างๆ
  - 2.5 ลักษณะของชุดปัญจาบ (Punjab) หรือปัญจาบี (Punjabi) ในปัจจุบัน
3. แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ในแต่ละพื้นที่มีขั้นตอนและกรรมวิธีในการทอให้เกิดลวดลายต่างๆ มากมาย แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของช่างทอผ้ามาตั้งแต่ในสมัยก่อนและมีการเรียนรู้มาจาก พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย สืบทอดภูมิปัญญากันได้อย่างสวยงาม มีการพัฒนาเครื่องมือการทอ การย้อมสีต่างๆ และเกิดลวดลายใหม่ๆ ขึ้น ตามแต่จินตนาการของช่างทอผ้า คือ นอกจากจะทอเป็นผืนผ้า ด้วยหูกหรือกี่ เป็นผ้าพื้นสีธรรมชาติแล้ว ยังสามารถทอสลัสี หรือมีกรรมวิธีในการทอให้เกิดลวดลายต่างๆ บนผืนผ้าได้ ดุจเป็นการปักผ้าบนกึ่งเดียวทีเดียว ลวดลายที่ปรากฏบนผ้าของกลุ่มคนในภาคอีสานนี้แสดงให้เห็นถึงการมีจุดเริ่มต้นหรือต้นแบบที่มาจากสิ่งเดียวกัน คือมีบรรพบุรุษร่วมกัน และการคิดลวดลายที่มาจากความคิดเดียวกัน และเมื่อแต่ละคนต่างแยกย้ายกันไป ลวดลายผ้าก็ยังคงสืบทอดแม่ลายเดิม แต่การคิดลายดัดแปลงไปจากลายดั้งเดิมก็มีบ้าง จึงเกิดลวดลายใหม่ๆ ที่แปลกออกไป

ผ้าทอชนิดต่างๆ รวมทั้งลวดลายของผ้า แสดงถึงความสัมพันธ์กันของแต่ละท้องถิ่นที่ แม้ว่าปัจจุบันคนกลุ่มเดียวกันจะอยู่ห่างไกลกันหลายร้อยกิโลเมตรก็ตาม แต่ลวดลายผ้าและรูปแบบของผ้ายังคงรูปร่างหรือโครงสร้างเดิม จากการสำรวจข้อมูลผ้าในท้องถิ่นต่างๆ ในภาคอีสาน (ณัฐสุภัทร จันทวิช, เรียม พุ่มพงษ์แพทย์ และพนมบุตร จันทรโชติ, 2540 : 12-13)

1.1 การศึกษาผ้าทอมืออีสาน

ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดินแดนแถบนี้มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงกว้างใหญ่ และลาดต่ำเฉียงลงไปทางลุ่มแม่น้ำมูล ประกอบด้วยจังหวัดใหญ่น้อยรวม 19 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา นครพนม บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ประกอบด้วยกลุ่มชนชาติพันธุ์ต่างๆ มากกว่า 20 ชาติพันธุ์ ส่วนมากเป็นกลุ่มชนชาวไทยเชื้อสายไท-ลาว หรือชนเผ่าไท-ลาว ที่คนไทยภาคอื่นมักเรียกว่า ลาว เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ที่สุดของภาคอีสาน ภาคอีสานมีพื้นที่ถึงประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่ประเทศไทยทั้งหมดหรือประมาณ 170,226 ตารางกิโลเมตร กลุ่มไท-ลาวเหล่านี้กระจายอยู่ทั่วไปแทบทุกจังหวัด และสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ได้ดังนี้ กลุ่มชนที่อยู่ในเขตจังหวัดเลย นครราชสีมา และชัยภูมิ มีความใกล้ชิดกับหลวงพระบาง กลุ่มชนในเขตจังหวัดหนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น มีความใกล้ชิดกับเวียงจันทน์ กลุ่มชนที่อยู่ในเขตจังหวัดนครพนม สกลนครและกาฬสินธุ์ เป็นกลุ่มผู้ไทหรือภูไท กลุ่มชนที่อยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร ร้อยเอ็ด มุกดาหาร และมหาสารคาม ไน้มเอียงไปทางจำปาสัก กลุ่มชนในบริเวณภาคอีสานมิได้มีเฉพาะคนไท-ลาวเท่านั้น ยังมีกลุ่มชน

เผ่าอื่นๆ อีก เช่น ข่า กระลาโง่ กะเลิง ส่วย และเขมร โดยเฉพาะเขมรและส่วยซึ่งกระจายกันอยู่ใน บริเวณจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์

ภาพที่ 2.1 แผนที่เขตพื้นที่จังหวัด 19 จังหวัด ในภาคอีสาน

ที่มา : <http://www.Thaitambon.com>

สำหรับการแบ่งพื้นที่ของอีสานตามสภาพภูมิศาสตร์ตามที่เรียกกันทั่วไป คือ ส่วนที่อยู่ ตอนบนเรียกว่า อีสานเหนือ หรืออีสานตอนบน ซึ่งได้แก่ พื้นที่ในเขตจังหวัดเลย หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี สกลนคร นครพนม ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร และส่วนที่อยู่ตอนล่างเรียกว่า อีสานใต้ หรืออีสานล่าง ได้แก่ พื้นที่ในเขตจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ยโสธร ร้อยเอ็ด และชัยภูมิ (ณัฐภัทร จันทวิฑูรย์, เรียม พุ่มพงษ์แพทย์ และพนมบุตร จันทรโชติ, 2540 : 12-13) แต่ละพื้นที่เขตจังหวัดแต่ละกลุ่มชนมีกลุ่มทอผ้าที่มีเอกลักษณ์ของตัวเองโดดเด่นสวยงาม ซึ่งแต่ดั้งเดิมเป็นการทอผ้าเพื่อใช้ สอยในครัวเรือนเท่านั้น มิได้ทอไว้เพื่อขาย ผ้าโบราณแต่ละผืนจึงเปรียบเสมือนเป็นงานศิลปกรรม บนผืนผ้าที่มีเพียงผืนเดียว เพราะแม้แต่มีกรรมวิธีการทอที่เหมือนเดิม ลายเดิม ผ้าผืนที่ทอขึ้นมา ใหม่ก็ไม่เคยได้ผลงานที่เหมือนเดิม

1.2 การทอผ้าในภาคอีสาน

ในภาคอีสานมีชุมชนตั้งถิ่นฐานโดยอาศัยบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์จากลำห้วย หนอง บึง หรือแม่น้ำ กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวเป็นชนกลุ่มใหญ่ของภาคอีสานกระจายกันอยู่ตามจังหวัดต่างๆ และมีวัฒนธรรมการทอผ้าอันเป็นประเพณีของผู้หญิงที่สืบทอดกันมาช้านานเกือบทุกชุมชน แต่ละกลุ่มแต่ละเผ่าก็จะมีลักษณะและลวดลายการทอผ้า ที่แปลกเป็นของตัวเองอย่างชัดเจน โดยเฉพาะผ้ามัดหมี่ ผ้าขิด และผ้าไหมหางกระรอก

โดยทั่วไปชาวอีสานมีสังคมแบบเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือการทำนา ซึ่งต้องใช้เวลาตั้งแต่เพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวประมาณ 7 – 9 เดือน ในแต่ละปีตลอดฤดูฝน และฤดูหนาว ส่วนเวลาในช่วงฤดูร้อนประมาณ 3 – 5 เดือนที่ว่างชาวอีสานจะทำงานทุกอย่างเพื่อเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือใช้ในชีวิตรประจำวัน รวมทั้งการทำบุญประเพณีและการพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสต่างๆ เป็นวงจรของการดำรงชีพที่หมุนเวียนเช่นนี้ในแต่ละปี (ทรงพันธ์ วรรณมาศ, 2534 : 1-2)

“ยามว่างจากงานในนา ผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายจักสาน” เป็นคำกล่าวที่สะท้อนให้เห็นสภาพการดำรงชีวิตและสังคมของชาวอีสาน ดังนั้นการทอผ้าจึงเป็นงานสำคัญของผู้หญิง ผ้าที่ทอจะใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ เสื้อ ชิน(ผ้าถุง) ช่ง(กางเกง) ไสรง ผ้าขาวม้า ผ้าคลุมไหล่ เครื่องนอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม และเครื่องใช้ที่จะถวายพระในงานบุญประเพณีต่างๆ เช่น ที่นอน หมอน ผ้าห่อคัมภีร์ ผ้ากราบ ผ้าพระเวสส์

การทอมีกรรมวิธีการทอผ้าที่พัฒนามาจากการถัก การทอเป็นวิธีสานลักษณะหนึ่ง เช่นเดียวกับการสานเครื่องจักสาน แต่ใช้เส้นฝ้าย ไหม ขนสัตว์ หรือวัตถุดิบอื่นที่เป็นเส้นแทนดอก การทอเริ่มจากการใช้เส้นฝ้ายหรือเส้นไหมเป็นเส้นยืน (warp yarn) ในแนวตั้ง และใช้เส้นพุ่ง (weft) ในแนวนอนสอดขัดกันไปอย่างต่อเนื่องในลักษณะยกขึ้นและข่มลงให้เส้นใยสอดขัดสลับกันไปเรื่อยๆ จนเป็นผืนผ้าตามต้องการ

กรรมวิธีการทอผ้าเก่าแก่ที่สุดอาจจะเริ่มจากการทอที่คล้ายการสานโดยไม่มีเครื่องมือช่วย แต่ใช้เส้นยืนยึดกับหลังผู้ทอ ปลายอีกข้างหนึ่งผูกกับเสาบ้านหรือหลัก ใช้ไม้กลมๆ สอดเส้นให้เส้นยกและข่มแยกกัน แล้วใช้ไม้แบนๆ สอดเพื่อเปิดเส้นยืนให้ยกสลับกัน ใช้ไม้เล็กๆ คีบเส้นพุ่งเข้าไประหว่างเส้นยืนสลับกับการก้มและยืดหลังขึ้นของผู้ทอ (backstrap tension loom) วิธีทอลักษณะนี้ปัจจุบันชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มยังทอกันอยู่บ้าง เพราะทอได้สะดวกไม่ต้องใช้อุปกรณ์มาก แต่ทอได้เฉพาะผ้าหน้าแคบ ต่อมาพัฒนาเป็นการทอด้วยกี่หรือหูก ใช้พีมกระทบให้เนื้อผ้าแน่น ทำให้ทอผ้าหน้ากว้างมากขึ้น และพัฒนาเป็นการทอด้วยกี่กระตุกที่สามารถทอได้เร็ว จนมาเป็นการทอผ้าด้วยเครื่องจักรในปัจจุบัน

ภาพที่ 2.2 การทอผ้าของสตรีชาวอีสาน

การทอผ้าที่สำคัญของชาวอีสานคือ การทอผ้าเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ในครัวเรือน ผ้าชิ้นของกลุ่มไท-ลาวนิยมใช้ลายขนานกับลำตัวนิยมนุ่งสูงระดับเข่าหรือเหนือเข่า การต่อหัวชิ้นและตีนชิ้น ถ้าเป็นชิ้นใหม่จะต้องด้วยตีนชิ้นด้วยไหม แต่ถ้าเป็นชิ้นฝ้ายก็จะต่อด้วยฝ้าย ตีนชิ้นจะมีขนาดแคบๆ ไม่นิยมเชิงใหญ่ หัวชิ้นนิยมต่อด้วยผ้าไหมชิ้นเดียวทอชิดเป็นลายโบกคว่ำและโบกหงาย ใช้สีขาวหรือสีแดงเป็นพื้น ใช้ได้ทั้งกับผ้าชิ้นใหม่และชิ้นฝ้าย การต่อตะเข็บและลักษณะการนุ่งจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากภาคอื่นคือ การนุ่งชิ้นจะนุ่งป้ายหน้าเก็บซ่อนตะเข็บ ยกเว้นกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมรในบริเวณอีสานใต้ ซึ่งมักทอริมนผ้าเป็นริ้วๆ ต่างสีตามแนวตะเข็บชิ้นจนดูกลมกลืนกับตะเข็บ เวลานุ่งตะเข็บอยู่ข้างสะโพก ต่างกับการนุ่งชิ้นของชาวล้านนาหรือชาวไทยวนที่นิยมนุ่งผ้าลายขวางที่มีสองตะเข็บ เวลานุ่งจึงมีตะเข็บหนึ่งอยู่ข้างหลังสะโพก ไม่เหมือนกับตีนของชาวลาวซึ่งซ่อนตะเข็บไว้ด้านหลังจนไม่เห็นตะเข็บ สิ่งเหล่านี้เป็นค่านิยมที่เป็นประเพณีสืบต่อกันมาแต่อดีต

นอกจากการทอผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มแล้ว ยังทอตามความเชื่อถือศรัทธาในพุทธศาสนาด้วย เช่น การทอผ้าสำหรับทำหมอนถวายพระ ผ้าพระเวสส์ ผ้าห่อคัมภีร์โบราณ ธงหรือธง (มักออกเสียง ชุง) ถวายพระในงานบุญตามประเพณี สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการทอผ้า ขนบประเพณี ความเชื่อ และศาสนาของชาวอีสานที่สืบต่อกันมาช้านาน

ผ้าทออีสานที่รู้จักกันดีและทำกันมาแต่โบราณนั้นมี 2 ชนิด คือ ผ้าที่ทอจากเส้นใยฝ้ายและไหม แต่ภายหลังมีการนำเส้นใยสังเคราะห์ประเภทด้ายและไหมโพรมาผสม ซึ่งเป็นการทอ

ลักษณะอุตสาหกรรม การทอผ้าพื้นบ้านแต่เดิมชาวบ้านจะทำเองทุกขั้นตอน ตั้งแต่ปลูกฝ้ายและปลูกต้นหม่อนเพื่อเอาใบมาเลี้ยงตัวไหม นำรังไหมมาสาวให้เป็นเส้นจนกระทั่งฟอกและย้อมสี จากนั้นจึงนำไปทอด้วยเครื่องทอแบบพื้นบ้านที่เรียกว่า โส้กหูก หรือ โส้กเกี ส่วนการใช้เส้นใยสังเคราะห์ทุกชนิดจะใช้วิธีซื้อตามท้องตลาดโดยไม่ต้องฟอกและย้อมตามกรรมวิธีพื้นบ้าน

ผ้าพื้นบ้านอีสานของกลุ่มไท-ลาว ผู้ไท เขมร ที่รู้จักกันทั่วไปคือ ผ้ามัดหมี่ ผ้าขิด ผ้าจก และผ้าพื้น

ผ้ามัดหมี่ เป็นผ้าที่ทอให้เกิดลวดลายด้วยการมัดย้อม การมัดหมี่หรือมัดย้อมจะยากง่ายต่างกันขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของลวดลายและสีที่ต้องการ ถ้าทำลวดลายสลับซับซ้อนก็ต้องมัดถี่และมัดมากขึ้น ถ้าต้องการหลายสีจะต้องมัดแล้วย้อมหลายครั้งตามตำแหน่งสีของลาย ผู้มัดจึงต้องเข้าใจและมีความชำนาญทั้งในด้านรูปแบบของลวดลายและหลักวิธีการผสมสี จึงจะได้ผ้าที่สวยงาม

นอกจากนี้การทอต้องทอให้เส้นเครือ (เส้นยืน) และเส้นพุ่งที่มัดย้อมแล้วประสานตรงกันทุกเส้นตามจังหวะที่มัดย้อมไว้ของแต่ละลาย ไม่เช่นนั้นก็จะไม่เกิดเป็นลายตามที่กำหนดไว้ ทุกครั้งที่ทอเส้นพุ่งแต่ละเส้นต้องขยับเส้นไหมให้ถูกจังหวะลายกับเส้นเครือทุกเส้นไป ฉะนั้นการทอผ้ามัดหมี่จึงมีขีดจำกัดที่ต้องทอด้วยหูกหรือเกีที่ทอด้วยวิธีใช้พุ่งเท่านั้น จะทอด้วยกี่กระตุกไม่ได้ กลุ่มไท-ลาว และเขมรในภาคอีสานมีความสามารถในการทอผ้ามัดหมี่ทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น และบริเวณอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ มีการทอผ้ามัดหมี่กันอย่างแพร่หลาย

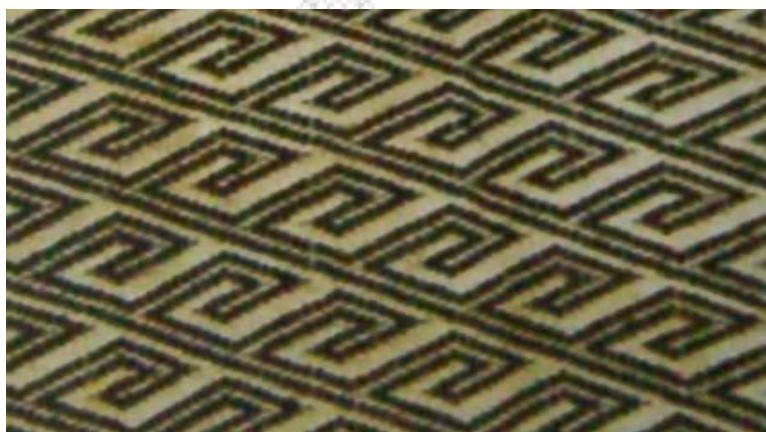
ภาพที่ 2.3 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลนเป็นผ้าทอที่เกิดลวดลายด้วยการมัดย้อม

ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544

ผ้าอีกชนิดหนึ่งที่นิยมทอกันในภาคอีสานคือ ผ้าขิด เป็นผ้าที่สร้างลวดลายโดยใช้ไม้แผ่นแบนบางปาดโค้งให้ปลายแหลมด้านหนึ่งสะกิดเส้นเครือ เพื่อเก็บยกขึ้นตามรูปลักษณะลวดลายที่ต้องการในแต่ละแถวแต่ละลาย เมื่อเก็บยกได้ตลอดเส้นเครือแล้วยกไม้เก็บตั้งขึ้นเพื่อฟุ้งกระสวยเส้นพุ่งเส้นหนึ่ง ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้ลายแต่ละแถวจนหมดเส้นเครือ ต้องใช้เวลาและความอดทนมากเช่นเดียวกับการทอผ้ามัดหมี่ เพียงแต่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเท่าเพราะการทอขิดใช้เขา (ตะกอล) เพียงสองเขาเท่านั้น

จากกรรมวิธีที่ต้องใช้ไม้เก็บยกเส้นเครือ โดยการนับเส้นเครือแล้วเก็บยกตามลักษณะลวดลายนี้เอง จึงมักเรียกกันทั่วไปว่า เก็บขิด มากกว่า ทอขิด ซึ่งก็มีเรียกกันอยู่บ้าง แต่เป็นที่รู้จักกันว่าการเก็บขิดคือการเก็บลวดลาย ส่วนการทอนั้นเป็นขั้นตอนที่เมื่อฟุ้งเส้นพุ่งแล้วจะกระแทกให้เนื้อผ้าแน่น

ภาพที่ 2.4 ผ้าขิดฝ่ายเป็นการทอด้วยการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษระหว่างการทอ

ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544

ภายหลังการเก็บขิดหรือการทอผ้าขิดได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงในด้านวิธีการทำให้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น โดยวิธีใช้ไม้เก็บเหมือนเดิมแล้วใช้ไม้ไผ่เส้นเล็กๆ สอดไว้แทนไม้เก็บจนเต็มลายที่ต้องการ เป็นการเก็บขิดแบบถาวรคือเก็บลายชุดเดียวแล้วสามารถทอคล้ายเดียวกันได้ทั้งหมด สอดเส้นเครือโดยใช้ “เขา” ที่สืบเส้นเครือโยงไว้กับคานบนของโคงก็แล้วผูกเชือกรั้งส่วนล่างของเขาเพื่อเหยียบให้เขาเลื่อนขึ้นลงตามไม้เก็บที่เก็บไว้เป็นชุด ด้วยวิธีการเช่นนี้ทำให้สามารถประหยัดเวลาและแรงงานได้มากกว่า

การใช้ลายขิดมีประเพณีนิยมสืบกันมาเพื่อใช้ลายให้เหมาะสมกับการให้ผ้า เพื่อความเป็นสิริมงคล เช่น ลายขิดสำหรับทำหมอนจะไม่นำไปทำอย่างอื่น ลายขิดตีนชิ้นจะไม่นำมาทอเป็น

หัวซิ่น ซิดหัวซิ่นที่นิยมเป็นลายดอกสี่เหลี่ยม กลุ่มชนที่นิยมทอผ้าซิดและมีรูปแบบลวดลายสีสันเด่นชัดและหลากหลาย คือ กลุ่มไท-ลาว ซึ่งมีทอกันอยู่ทั่วไปในเขตจังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น อุดรธานี อุบลราชธานี ชัยภูมิ เป็นต้น

การทอผ้าให้มีลวดลายในภาคอีสานอีกประเภทหนึ่งคือ ทอจก มีทั้งที่ทอด้วยไหมและฝ้าย นิยมทอด้วยโองหูกหรือโองกีเช่นเดียวกันกับการทอผ้าชนิดอื่น แต่ใช้ชนม่นจกลวดลาย (ปัจจุบันใช้แท่งอะลูมิเนียมปลายแหลมแทนชนม่น) ความแตกต่างของผ้าจกกับผ้าซิด คือ ผ้าซิดลวดลายเป็นสีเดียวทั้งหน้าผ้า ส่วนผ้าจกแต่ละลายจะมีสีแตกต่างกันแม้จะอยู่ในแนวเดียวกันของหน้าผ้าการจกทำให้สามารถสอดสีภายในลายแต่ละลายได้อย่างอิสระตามความต้องการ จึงทำให้ลายจกมีสีสันแพรวพราวกว่าลายซิด

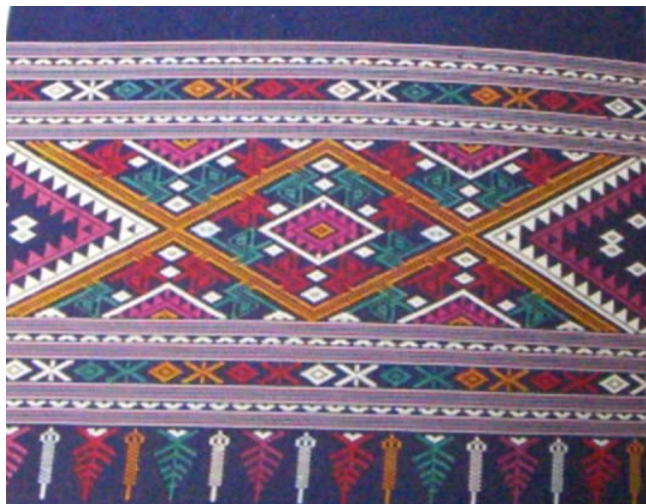
ภาพที่ 2.5 ผ้าจก เป็นการทอผ้าเพื่อให้เกิดลวดลายคล้ายการปัก
ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544

กลุ่มผู้ไทในภาคอีสานมีความสามารถทอจกได้อย่างวิจิตรงดงาม ผ้าจกผู้ไทที่รู้จักกันดีคือ ผ้าแพรวาหรือผ้าแพรวา

แพรวา ผ้าชนิดหนึ่งใช้หมี่เฉียงไหล่ คลุมไหล่ คล้ายผ้าสไบ ผู้หญิงชาวผู้ไทใช้ในโอกาสพิเศษ เช่น เทศกาลงานบุญประเพณีหรืองานพิธีสำคัญ ชายผู้ไทนิยมทอคู่กันกับผ้าแพมหรือผ้าแพรม ซึ่งเป็นผ้าที่มีขนาดเล็ก รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสี่เหลี่ยมผืนผ้า แต่ถ้าพับครึ่งแล้วก็เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ผ้าแพมนิยมทอด้วยวิธีจกเช่นเดียวกับผ้าแพรวา และใช้เช่นเดียวกับผ้าเซ็ดหน้าทั่วๆ ไปบางท้องถิ่นใช้เป็นผ้าคลุมศีรษะนาคก่อนอุปสมบท

ลายผ้าพื้นบ้านอีสานได้รับความบันดาลใจมาจากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ลายที่ได้มาจากรูปร่างของสัตว์ ลายจากพืช ลายที่มาจากสิ่งประดิษฐ์ และลายเบ็ดเตล็ด

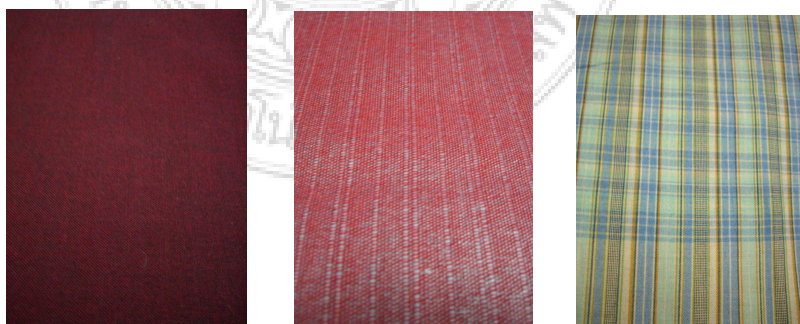
ลวดลายเหล่านี้นอกจากจะปรากฏในผ้ามัดหมี่ ผ้าจก และผ้าซิดแล้ว ยังใช้ตกแต่งผ้าพื้นที่ต้องการความงดงามเป็นพิเศษด้วย (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2550 : 97-170)

ภาพที่ 2.6 ผ้าแพรวา เป็นการทอด้วยการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งหลากหลายสีเพื่อให้เกิดลวดลาย

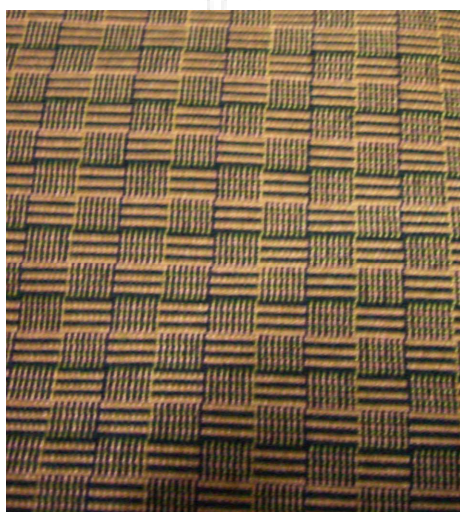
ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544

ผ้าพื้น เป็นการทอเส้นใยที่เป็นเส้นยืนและเส้นพุ่งชดกันแบบง่าย ๆ เส้นใยอาจเป็นสีเดียวกัน หรือต่างสีสลับกันไปเป็นริ้วหรือลวดลายตารางแบบต่างๆ บางครั้งทอเป็นลายขดที่ซับซ้อน มีลวดลายเป็นริ้วสีต่างๆ เช่น ผ้าหางกระรอก ผ้าพื้นส่วนใหญ่มีสีเดียวกันตลอดทั้งผืน นิยมใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับทำเครื่องนุ่งห่มของชาวบ้าน มีทั้งฝ้ายเส้นหยาบและเส้นละเอียด บางทีก็เป็นเส้นไหมย้อมสีหลากหลายสดสวย (วิถี พานิชพันธ์, 2546 : 10)

ภาพที่ 2.7 ผ้าพื้นสีเดียว หรือต่างสีสลับกันไปเป็นริ้วหรือลวดลายตาราง

ผ้าตาสมุกหรือชาวพื้นเมืองเรียกว่า “ผ้าเกล็ดเต่า” มีวิธีการทอผ้าตาสมุก คือ วิธีคั่นและสับทูกเช่นฝ้ายสีขาวและสีดำต้องคั่นสับให้พันพึมซี่หนึ่ง คือสีขาวเส้นหนึ่งสีดำเส้นหนึ่ง ถ้าหากเวลาคั่นสับใกล้ถึงริมที่จะถึงลายขัดริมของตาสมุกในพึมพึมนั้น ต้องใส่สีดำสองเส้นเป็นระยะๆ ไปทุกลายของตาสมุกนี้เป็นทางย่น ส่วนฝ้ายทางพุงดำเส้นขาวเส้นหนึ่งเมื่อถึงลายขัดริมตาต้องพุงสีดำทั้งสองเส้นทำเช่นนี้ตลอดทั้งผืนก็จะได้ผ้าตามต้องการ (ทรงพันธ์ วรรณมาศ, 2523 : 13)

ภาพที่ 2.8 ผ้าตาสมุกหรือผ้าเกล็ดเต่า

1.3 ชนิดและลวดลายของผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

การทอผ้าพื้นเมือง เริ่มกลับมามีความสำคัญอีกครั้งหนึ่งใน พ.ศ. 2508 เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงเริ่มส่งเสริมให้ราษฎรชาวบ้านในจังหวัดต่างๆ ทอผ้าพื้นเมืองขายตามโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ ให้ผลิตสินค้าต่างๆ รวมทั้งผ้าทอพื้นเมืองซึ่งมีทั้งผ้าฝ้าย และผ้าไหม จึงทำให้การทอผ้าพื้นเมืองได้รับการส่งเสริมทั้งในด้านคุณภาพฝีมือและการตลาดจำหน่าย และในปัจจุบันการทอผ้าพื้นเมืองหลายแห่งยังคงดำเนินอยู่ และมีการพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะวัตถุดิบที่นำมาผลิตนั้นคือฝ้าย

ฝ้าย เป็นไม้พุ่มมีหลายชนิด เมล็ดให้น้ำมัน ต้นฝ้ายเป็นพืชที่ทนทานต่อความแห้งแล้งขึ้นมากในภูมิภาคที่มีอากาศร้อน ปุຍหุ่มเมล็ดใช้ทอผ้าเรียก ผ้าฝ้าย มนุษย์นำปุຍฝ้ายมาถักทอเป็นผ้ามามากตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ หลักฐานทางโบราณคดีที่เก่าแก่ที่สุดคือผ้าฝ้ายอายุประมาณ 5,000 ปีก่อนคริสตกาล พบที่เม็กซิโก ส่วนในทวีปเอเชียค้นพบหลักฐานอายุประมาณ 3,000 ปีก่อนคริสตกาลที่บริเวณแม่น้ำสินธุ สันนิษฐานว่ามีการปลูกฝ้ายและปั่นฝ้ายในประเทศอินเดียเมื่อ

3,000 ปีก่อนคริสตกาล และในประเทศไทยพบหลักฐานทางโบราณคดีเป็นแฉดินเผาที่ใช้ปั่นฝ้าย สมัยก่อนประวัติศาสตร์อายุประมาณ 3,000 ปี ที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี อยู่ทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 9) เดิมฝ้ายเป็นไม้ป่า ต่อมามนุษย์ นำมาปลูกเพื่อนำปุยมาใช้ทอผ้าเรียก ฝ้ายปลูก ซึ่งเป็นฝ้ายที่มีเส้นใยยาวและเหนียวกว่าฝ้ายป่า การนำฝ้ายมาใช้ทอผ้าหลังการใช้ปอเป็นเส้นใยทอผ้า เพราะฝ้ายมีเส้นใยที่อ่อนนุ่ม ปั่นเป็นเส้นใย และย้อมสีได้ง่ายกว่า การทอผ้าฝ้ายในประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ต่างจาก ยุโรปซึ่งเพิ่งปลูกฝ้ายสำหรับทอผ้าอย่างจริงจังในคริสต์ศตวรรษที่ 19 (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2550 : 210) ใยฝ้ายจะให้เนื้อผ้าได้หลากหลายลักษณะ ทั้งฝ้ายเนื้อบางจนถึงเนื้อหนา สามารถทอเป็นผ้าเนื้อ โปร่งจรถึงแน่นมาก แบบเนื้อละเอียดจนถึงเนื้อผ้าที่หยาบมีปม เนื้อผ้าที่มีลักษณะต่างกัันก็มีหน้าที่ ใช้สอยต่างๆ กัน (วิที พานิชพันธ์, 2546 : 1-2) ฝ้ายกลายเป็นเส้นใยสำหรับทอผ้าที่ได้รับความนิยม เพราะให้สัมผัสนุ่มนวล สวมใส่สบาย ดูดความชื้น ชับเหงื่อและระบายความร้อนได้ดี ย้อมสีและ พิมพ์ลวดลายได้ง่าย ไม่มีสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อผิวหนัง แต่กระนั้นก็ตามผ้าฝ้ายมีข้อเสียอยู่บ้าง เช่น หดตัวมาก ยับง่าย ไม่ทนเชียวรา แสงแดด และกรด ปัจจุบันมีการปรับปรุงให้มีคุณภาพดีขึ้น มากจนเป็นที่นิยมใช้ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2550 : 210)

1.4 ประเภทของผ้าทอมืออีสาน

ผ้าพื้นเมือง เป็นผ้าที่ทอกันแพร่หลายในวงกว้างมากกว่าผ้าพื้นบ้าน แต่มีเอกลักษณ์ ร่วมกัน เช่น ผ้ามัดหมี่ เป็นผ้าพื้นเมืองของภาคอีสาน เพราะเป็นผ้าที่ทอกันในหลายกลุ่มไท-ลาว เขมร ผ้ามัดหมี่เหล่านี้มีกรรมวิธีการย้อมและการทอคล้ายคลึงกันแต่อาจมีลวดลายที่แตกต่างกัน บ้างตามความนิยมของกลุ่มชน

การจัดประเภทของผ้าทอในภาคอีสานนิยมจัดแบ่งตามวิธีการผลิตมากกว่าแบ่งตาม ประโยชน์การใช้สอย โดยกรรมวิธีในการผลิตผ้า คือ การกระทำให้เกิดลวดลายบนผ้าตามรูปแบบ ต่างๆ ทั้งที่ซับซ้อน และไม่ซับซ้อน และแต่ละกรรมวิธีการทำลวดลายนั้น มักมีชื่อเรียกแตกต่างกัน ไปเช่น ผ้าหมี่ (ผ้ามัดหมี่) ผ้าย้อมคราม ผ้าขีด ผ้าพื้น ผ้าจก ผ้าแพรวา เป็นต้น

ประเภทของผ้าทอภาคอีสานแยกได้จากกรรมวิธีการผลิตลวดลายผ้าได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) ประเภทย้อมสีเพื่อให้เกิดลวดลาย

- ผ้ามัดหมี่ หรือผ้าหมี่ คือผ้าที่ย้อมสีด้วยเส้นพุ่งให้เป็นลวดลายตามต้องการก่อน นำมาย้อม

- ผ้าพื้น หรือผ้าลายตาหมากรุก คือผ้าที่ย้อมสีด้วยเส้นยืน และด้วยเส้นพุ่ง แล้วนำมาทอสลับลีตามต้องการ

2) ประเภทเพิ่มเส้นพุ่งพิเศษเพื่อให้เกิดลวดลาย

- ผ้าขีด คือการยกดอกด้วยการเพิ่มเส้นด้วยพุ่ง เพื่อให้เป็นดอกดวงที่มีสีต่างไปจากสีพื้น

- ผ้าจก หรือแพรวา คือการเพิ่มด้วยเส้นพุ่งหลากหลายสี เพื่อให้เกิดลวดลาย โดยในการเพิ่มเส้นด้วยพุ่งมีขบวนการที่ซับซ้อนกว่าผ้าขีด (บุญมา วงศ์ตาเทพ และคณะ, 2549 : 4)

ประเภทของผ้าทอภาคอีสานแยกได้จากกรรมวิธีการทอได้ 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) ประเภทการมัดย้อมก่อนการทอ

ผ้าที่ได้จากกรรมวิธีนี้คือ ผ้ามัดหมี่ หรือผ้าหมี่ คือการทอผ้าที่มัดเส้นด้วยเพื่อสร้างลวดลายก่อนการย้อม จึงเรียกผ้าที่เกิดจากการทอวิธีนี้ว่า “ผ้ามัดหมี่” การมัดหมี่มี 3 ลักษณะคือ การมัดด้วยเส้นพุ่ง การมัดด้วยเส้นยืน และการมัดด้วยทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน

2) ประเภทการเพิ่มด้วยเส้นพุ่งพิเศษระหว่างการทอ

การทอผ้าด้วยวิธีนี้ใช้เส้นด้ายที่ย้อมสำเร็จสีต่างๆ นำมาทอเกิดลวดลาย เช่น ผ้าขีด ผ้าจก ผ้าแพรวา และผ้ายก

3) ประเภทการตีเกลียวเส้นไหมหลายๆ เส้นให้เป็นเส้นเดียว

กรรมวิธีการทอแบบนี้เป็นการทอผ้าม่วงหางกระรอก หรือที่เรียกในภาษาอีสานว่า ผ้ามัดไมหรือไหมควบ หรือผ้ากะเนียว ในภาษาเขมร มีการทอมากในจังหวัดที่มีกลุ่มชนเชื้อสายเขมรอยู่มากเช่น จังหวัดสุรินทร์ และบุรีรัมย์ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543 : 21-26)

1.5 ลวดลายบนผ้าทอมืออีสาน

การออกแบบลวดลายผ้าในภาคอีสาน ช่างมัดหมี่จะจดจำลวดลายผ้าสืบทอดกันมา ซึ่งบางลวดลายเป็นแบบพื้นๆ เรียบง่าย บางลวดลายก็ซับซ้อนทั้งในส่วนของลวดลายและสีสันทัน ซึ่งการที่สามารถออกแบบลวดลายได้ซับซ้อนหลากสีนั้นจัดได้ว่าเป็นการแสดงฝีมือของช่างทอผ้า ฉะนั้นการตกแต่งลวดลายของผ้าทอในภาคอีสานในอดีตนั้น จึงพยายามที่จะแข่งขันประชันความประณีตและความงดงามของลายผ้ากันอีกด้วย

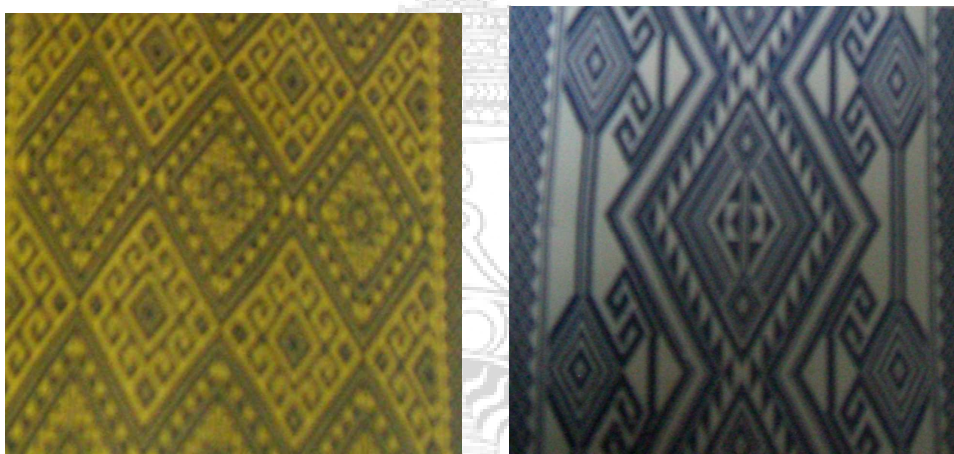
ลวดลายบนผ้าทอมือของภาคอีสาน พบว่า ช่างทอผ้าได้ออกแบบลวดลายผ้าหลากหลายและซับซ้อนไม่ว่าจะเป็น ลายผ้ามัดหมี่ หรือ ลายผ้าขีด โดยเฉพาะผ้ามัดหมี่นั้นมีอิสระในการออกแบบลวดลายได้มากกว่าลายขีดและลายจก เนื่องจากลายขีดจะถูกจำกัดอยู่ในกรอบของลายเรขาคณิต เช่น ตาราง สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม สีเหลี่ยมขนมเปียกปูน เส้นทแยงมุม

ส่วนลายหมี่จะทำลวดลายที่นอกเหนือจากลายเรขาคณิต เช่น เลียนแบบรูปสัตว์ ต้นไม้ พานบายศรี (หมากเบ็ง) แต่ก็ยังพบว่าลายมัดหมี่ก็ยังทำตามกรอบลายเรขาคณิตเป็นส่วนใหญ่

การพิจารณาการออกแบบลวดลายผ้าอีสาน สรุปได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ลายเรขาคณิต และลายธรรมชาติ (บุญมา วงศ์ตาเทพ และคณะ, 2549 : 8-17)

1) ลายเรขาคณิต ซึ่งนิยมทำทั้ง ผ้ามัดหมี่ ชิด และจก เนื่องจากสะดวกต่อการประดิษฐ์ลวดลายในผ้าทอที่มีสัณฐานเป็นสี่เหลี่ยม (ลายขัดเส้นยืนและเส้นพุ่ง)

การผูกลวดลายผ้ามัดหมี่นิยมจัดลายให้เป็นที่ไปตามเส้นทแยงมุม และองค์ประกอบของลายจะจัดเป็นทรงสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน หากเป็นลายพื้นฐานก็จัดรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนวางเป็นระยะๆ ตามเส้นทแยงมุมของผ้า ซึ่งมีทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ โดยหากเป็นขนาดใหญ่มักจะมีลายสี่เหลี่ยมขนาดเล็กอยู่ด้านในด้วย

ภาพที่ 2.9 ผ้าทอมือลายเรขาคณิต

ที่มา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544

ลายเรขาคณิตแบ่งเป็น 2 ลายใหญ่ๆ คือ ลายพื้นฐาน และลายประกอบ

1.1) ลายพื้นฐาน มี 7 ลาย ดังนี้

1.1.1) หมี่ข้อ (หมี่ข้อตรง หมี่ข้อหวาน) คือ การทำลายเป็นจุดๆ โดย 1 จุดคือ 1 ลำ นั่นคือการมัดเส้นด้ายเป็นเปราะตามลำของเส้นด้าย โดยเว้นระยะช่องไฟไว้พองาม ซึ่งหมี่ข้อจัดได้ว่าเป็นลายพื้นฐานที่มีขนาดเล็กที่สุด แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

- หมี่ข้อตรง คือ การวางลวดลายตามแนวผ้า
- หมี่ข้อหวาน คือ การวางลวดลายตามแนวเส้นทแยง

1.1.2) หมี่หมากจับ เป็นลวดลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ใช้วิธีการมัดหมี่รวม 3 ลำ โดยให้ลำกลางมีขนาดสูงกว่า 2 ลำด้านข้าง จะได้ทรงสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน และจะวางระยะช่องไฟไปตามเส้นทแยงมุม ซึ่งหากมีเส้นทแยงเชื่อมโยงลายหมี่หมากจับตามแนวทแยงจะเรียกว่า ลายหมากจับหว่าน หรือบางท้องถิ่นเรียกว่า ลายหมากจับเครือ

1.1.3) หมี่โคม เป็นลวดลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนที่มีขนาดใหญ่กว่าหมี่หมากจับ โดยถ้าเป็นหมี่โคมห้าจะมัดหมี่รวม 5 ลำ โดยให้ลำกลางยาว 5 ส่วน ลำข้างๆ ยาว 3 ส่วน ลำข้างนอกซ้าย ขวายาว 1 ส่วน

หมี่โคมเจ็ด มีลวดลายเช่นเดียวกับหมี่โคมห้า แต่ขนาดใหญ่กว่า โดยมัดหมี่รวม 7 ลำ และให้ลดหลั่นขนาดตามลำดับ จะได้รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

นอกจากหมี่โคมห้า และโคมเจ็ดแล้ว บางแห่งนิยมมัดหมี่ที่มีขนาดใหญ่กว่านี้เรียกว่า หมี่โคมเก้า ซึ่งส่วนใหญ่ไม่นิยมเนื่องจากมีลายที่มีขนาดใหญ่เกินไป โดยจะมัดหมี่รวม 9 ลำ และเว้นช่องว่างไว้ตรงกลาง เรียกว่า หมี่กง (หมี่กงห้า กงเจ็ด กงเก้า)

1.1.4) หมี่กงน้อย ทำเช่นเดียวกับหมี่โคม แต่เว้นช่องไฟส่วนในเพื่อทำเป็นลวดลายเล็กๆ ซ่อนอยู่ในลายนอก หมี่กงน้อยมีหลายขนาด เรียกตามจำนวนลำ ดังนี้

- หมี่กงน้อยห้า คือ การผูกมัดหมี่รวม 5 ลำ
- หมี่กงน้อยเจ็ด คือ การผูกมัดหมี่รวม 7 ลำ และเว้นช่องไฟตรงกลางด้วย
- หมี่กงน้อยเก้า คือ การผูกมัดหมี่รวม 9 ลำ และเว้นช่องไฟตรงกลางที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

1.1.5) หมี่ดอกแก้ว เป็นการทำลวดลายเป็นดอก คือ ตัดมุมแหลมของด้านสี่เหลี่ยมออก ส่วนใหญ่จะมัดหมี่ 7 ลำ โดยให้ 3 ลำกลางมีขนาด 5 ส่วน (ไม่ยาวเจ็ดส่วนเหมือนหมี่กง และหมี่โคม) เสมอกัน และลำที่อยู่ถัดออกทั้ง 2 ด้านมีขนาด 3 ส่วน ลำที่อยู่ชายนอกทั้ง 2 ด้านยาว 1 ส่วน ฉะนั้น หมี่ดอกแก้วจึงมีลักษณะกลมๆ คือย่อมุมไม้สี่เหลี่ยม มีทั้งหมี่ดอกแก้วทึบ (เป็นจุดกลมทั้งดอก) และหมี่ดอกแก้วโปร่ง (คือเว้นดอกกลางให้มีสี่เหลี่ยมสี่พื้น)

1.1.6) หมี่ขอ คือมัดด้ายเป็นทรงรูปขอ เหมือนตัวเอส (S) จะมีขนาดใหญ่บ้าง เล็กบ้าง โดยถ้าให้หมี่ขอทำหน้าที่เป็นลายประกอบจะมีขนาดใหญ่ เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงลายประกอบอื่น ๆ ให้เป็นกลุ่มๆ แต่หากหมี่ขอเป็นลายประกอบจะมีขนาดเล็ก

1.1.7) หมี่แสงพร้าว (หมี่ทางมะพร้าว) แต่ละแห่งมีชื่อเรียกต่างกันไปมาก เช่น หมี่ใบไผ่ หรือ หมี่แห้วหมา (หมี่พินหมา) หรือ หมี่พินเลื่อย โดยหมี่แสงพร้าวส่วนใหญ่ใช้เป็นลายประกอบเพื่อเชื่อมโยงประธานอื่นๆ เพื่อเป็นกลุ่มลวดลาย

1.2) ลายประกอบ หมายถึง เส้นโยงต่อระหว่างลายพื้นฐานให้เป็นกลุ่มๆ เพื่อเน้นสี เปลี่ยนสีลวดลาย หรือเพื่อแบ่งตอนลวดลายให้เป็นกลุ่ม ฉะนั้นลายประกอบจึงมีลักษณะเป็นแนว ยาว เพื่อประสานให้กลุ่มลายพื้นฐานเชื่อมต่อกัน

การใส่ลายประกอบเข้าไปในลายพื้นฐาน จะทำให้ทรวดทรงของลายเปลี่ยนไป นั่นคือ จะเป็นกลุ่มลวดลาย และดูว่ามีขนาดใหญ่กว่า หากมีการใช้สีที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มลวดลาย จะเป็นการเพิ่มความซับซ้อนของลวดลายไปด้วย ลายพื้นฐานที่กล่าวมาแล้วทั้ง 7 ลาย หากมีการ เพิ่มลายประกอบลงไปแล้ว จะเรียกว่า ลายประสมประสาน คือมีหลายลวดลายในผ้าผืนเดียวกัน

ลายประกอบมี 5 ลาย ดังนี้

1.2.1) ลายเส้นทแยงมุม ภาษาถิ่นเรียกว่า เครือ เช่น หมี่หมากจับเครือ หรือ หมี่หมากจับหว้านคือการใช้ลายเส้นทแยงประกอบกับลายหมากจับนั่นเอง

1.2.2) ลายขอ ลายขอส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นลายประกอบ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ จะมีลักษณะเป็นเส้นยาวทแยง และส่วนปลายเส้นจะมีลายขอ อีกแบบหนึ่งจะใช้ลายขอ ต่อเนื่องกันเป็นแนวทแยง ทำหน้าที่แบ่งตอนลายพื้นฐาน

1.2.3) ลายนาค มีลักษณะเหมือนลายขอ เพียงแต่ให้สีลายสับทางกับลายขอ และมีส่วนหัวนาค (ปรับจากหัวของลายขอนั่นเอง ฉะนั้นลายนาคที่มีขนาดใหญ่มักจะทำหน้าที่เป็น ลายประกอบด้วย)

1.2.4) ลายแสงพร้าว ส่วนใหญ่จะทำหน้าที่เป็นลายประกอบลายพื้นฐาน รูปร่างเหมือนเส้นทแยงมุมแต่มีการเพิ่มเส้นให้หนากว่า และมีขนาดกว้างโดยทำเป็นริ้วๆ เรียงออก จากเส้น จึงดูเหมือนใบมะพร้าวออกจากก้านใบของทางมะพร้าว และหากมีริ้วของทั้ง 2 ข้างมี ลักษณะเหมือนใบไผ่จะเรียกว่า ลายใบไผ่

1.2.5) ลายเส้นตรง คือ เส้นแบ่งลวดลาย อาจทำเป็นสีที่ต่างไปจากสีพื้น หรืออาจทำเป็นลายให้ต่างไปจากลายพื้นก็ได้ นั่นคือแบ่งลายผ้าเป็นริ้วๆ ที่เรียกว่า หมี่คั่น หรือ อาจจะเป็นเส้นตรงตัดขอบชายผ้าบ้าง ลายเส้นตรงนี้จะมีความสำคัญมากในการทำลวดลายหมี่ เขมร ที่เรียกว่า ผ้าปุม คือมีลายหน้านางหรือลายหน้าผ้า และผ้าไฮล

2) ลายธรรมชาติ นิยมทำลวดลายเฉพาะผ้ามัดหมี่ซึ่งมีอิสระในการกำหนดลายกว่า เช่น ลายสัตว์ (ไก่ ช้าง นาค คน ฯลฯ) ลายต้นไม้ (ต้นสน ดอกไม้ ช่อดอกไม้ ฯลฯ) ลายเบ็ดเตล็ด (ลายน้ำไหล ลายพระพุทธรูป ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ฯลฯ)

ภาพที่ 2.10 ผ้าทอมือลายธรรมชาติ

ในผ้าหมี่ของภาคอีสาน พบลายธรรมชาติจำนวนหนึ่งทำเป็นรูปสัตว์บ้าง ต้นไม้บ้าง และเรียกชื่อตามธรรมชาตินั้นๆ ดังนี้

2.1) ลายสัตว์ เป็นการนำภาพสัตว์ตัดทรวงให้เป็นทรงสี่เหลี่ยมเพื่อให้เข้ากับลายเรขาคณิตหรือเพื่อให้เป็นไปตามเส้นด้าย ซึ่งอาจจะเป็นลายขดสี่เหลี่ยมที่มีอยู่แล้ว ลายสัตว์ที่นิยมทำในผ้ามัดหมี่ ผ้าขิด ผ้าจก ได้แก่

- ลายช้าง คือรูปช้างที่ตัดทรวงเป็นสี่เหลี่ยม ส่วนใหญ่จะพบอยู่ตามชายคา
- ลายนาค เป็นลายคล้ายพญานาค ลวดลายเป็นลักษณะของเกล็ดนาค พบทั่วไปในลายมัดหมี่ ส่วนในลายขิด และลายจกจะพบน้อย
- ลายไก่ เป็นรูปลายไก่ พบในผ้ามัดหมี่ทั่วไป โดยเฉพาะในผ้ามัดหมี่เขมร
- ลายนกและลายนกยูง พบมากในผ้ามัดหมี่เขมร
- ลายผีเสื้อ เป็นลายที่เลียนแบบสัตว์ในธรรมชาติเช่นกัน
- ลายหงส์ เป็นลวดลายเก่าที่ใช้กันมานาน เป็นลวดลายที่เลียนแบบลักษณะสัตว์จริง (สุภาพร นาคบัลลังก์ และภัทรา จันทราทิพย์, 2548 : 19-23)

2.2) ลายต้นไม้ ได้แก่

- ลายต้นสน มีลักษณะเหมือนต้นสน พบมากในลายมัดหมี่ ซึ่งนิยมใช้ประดับตอนเชิงชายผ้าขึ้น (รูปคล้ายรวงข้าว) แต่พบน้อยในลายขิด และลายจก ซึ่งมักจะทำเป็นลายขนาดเล็ก เรียกว่า ลายหน่อไม้

- ลายต้นไม้และช่อดอกไม้ มีลักษณะคล้ายต้นข้าว พบทั่วไปในผ้าหมี่เขมร และผ้าหมี่ไทยลาว ส่วนลายช่อดอกไม้ และลายต้นไม้ตัดเป็นเครือเถาพบในหมี่เขมร จังหวัดสุรินทร์

2.3) ลายเครื่องใช้ เป็นอีกลายที่จัดอยู่ในกลุ่มลายธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นลายประกอบหรือลายอยู่เชิงผ้า เพื่อเน้นที่สีสันสุดของลาย ลายเครื่องใช้ที่พบมากได้แก่

- ลายหมากเบ็ง (ลายพานขันธุ์ห้า) หมากเบ็ง คือ ดอกไม้ รูป เทียนที่ประดับอยู่บนขันหรือบานเพื่อใช้ในพิธีกรรม คล้ายบายศรีปากชามของภาคกลาง รูปทรงทั่วไปเป็นรูปพาน มีชื่อเหมือนรวงข้าวข้างบน จำนวน 9 แฉก

- ลายเชิงเทียน ใช้เป็นลายประกอบส่วนหนึ่งส่วนใดของลายพื้นฐาน เพื่อไม่ให้เกิดช่องไฟกว้างเกินไป จึงใช้ลายเชิงเทียนใส่ให้เต็มพื้นที่

- ลายปราสาท คือลวดลายที่เป็นทรงปราสาท หรือทรงคล้ายบ้าน

2.4) ลายเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ลายน้ำไหล ลายพระพุทธรูป ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ หรือลายแปดขอ เป็นต้น

จากภูมิปัญญาในการทอผ้าพื้นบ้านของอีสานดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการในการทอผ้ามัดหมี่มีความสลับซับซ้อน รวมทั้งการออกแบบลวดลาย การมัดหมี่ การย้อม และการทอออกมาให้เป็นลายผ้า และผืนผ้า

1.6 ลักษณะของผ้าทอมือและลวดลายต่างๆ ที่มีในภาคอีสาน

1) ผ้าทอแบบมัดหมี่ จังหวัดที่พบมีดังนี้

1.1) จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการทอผ้าชนิดมัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม ส่วนใหญ่เป็นลายประยุกต์ ได้แก่ ลายนาค ลายต้นสน เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าชิ้น ผ้าถุง เครื่องแต่งกาย และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปต่างๆ

1.2) จังหวัดขอนแก่น มีกลุ่มทอผ้าที่เชี่ยวชาญทั้งผ้าฝ้ายผ้าไหมกระจายอยู่ ส่วนใหญ่ปลูกฝ้ายทำเอง ลายผ้าเป็นลายหมี่พื้นฐาน หรือแม่ลายได้ทั้งหมด 7 ลาย ได้แก่ ลายหมี่ข้อ ลายหมี่โคม ลายหมี่ปักจับ ลายหมี่กง ลายหมี่ดอกแก้ว ลายหมี่ช่อ ลายหมี่ใบไผ่ ลายผ้าที่พบในจังหวัด ได้แก่ ลายหมี่ใบพัด ลายหมี่ช่อ ลายหมี่โคมแก้ว ลายหมี่คั่น ลายหมี่กงห้าสายผสมกงเจ็ดสาย เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าผืน ผ้าห่ม ผ้าพันคอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ฯลฯ

1.3) จังหวัดชัยภูมิ พบการทอผ้าชิ้นใหม่มัดหมี่เป็นส่วนใหญ่ ทั้งผ้าลายดั้งเดิมและประยุกต์ ได้แก่ ลายกระต่ายน้อย ลายกรงนก ลายโคมไฟ และลายฉัตร ลายผสมผสานระหว่างลายดั้งเดิมและลายประยุกต์ เช่น ลายปลาหมึก ลายกรมป่าไม้ ลายช่อ ลายกุญแจ ลายหน้าต่าง เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าผืน ผ้าห่ม ผ้าพันคอ ฯลฯ

1.4) จังหวัดนครราชสีมา มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิมและลายประยุกต์ ได้แก่ ลายธรรมชาติ เช่น เบ็ด ม้า หงส์ ช้าง นาค ดอกจัน ลายน้ำไหล ลายต้นสน และลาย

อื่นๆ เช่น ลายไทยตาใหญ่ ลายไทยตากกลาง ลายคั่น ลายหมี่จับตา ลายอุบล ฯลฯ ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง ผ้าห่ม ผ้าขาวม้า ผ้าพันคอ ผ้าผืนสำหรับตัดชุด ฯลฯ

1.5) จังหวัดนครพนม มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิมและลายประยุกต์ ได้แก่ ลายหมากนัด ลายขอเชิงเทียน ลายตุ่มขนาดใหญ่ ลายเครือหมากจับ ลายขนาดเล็ก ลายกุญแจ เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าซิ่น ผ้าผืนสำหรับตัดชุด เป็นต้น

1.6) จังหวัดบุรีรัมย์ มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิมและการผสมผสานลวดลายใหม่ ได้แก่ ลายหมี่โหด ลายโล่ง ลายดาวล้อมเดือน ลายลูกตุ้ม ลายร่องหินผา ลายบัวสวรรค์ เป็นต้น ส่วนใหญ่จะทอเป็นผ้าถุง ผ้าผืน ผ้าขาวม้า ผ้าโล่ง ผ้าห่ม ผ้าพันคอ เป็นต้น

1.7) จังหวัดมหาสารคาม มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิมได้แก่ ลายหมี่ข้อหรือหมี่คั่น ลายปักจับ ลายนาค ลายดอกแก้ว ลายกาบบัว ลายต้นสน ลายปักจับเจ็ด ลายหมี่ร้อยแห ลายช่อดอกหมาก เป็นต้น ส่วนใหญ่จะนำมาทอเป็นผ้าถุง โล่ง ผ้าปูโต๊ะ ผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า เป็นต้น

1.8) จังหวัดมุกดาหาร มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายกาบเครือ ลายเกล็ดเต่า ลายประยุกต์ ได้แก่ ลายนาคคู่ ลายต้นสน เป็นต้น ส่วนใหญ่จะนำมาทอเป็นผ้าถุง ผ้าปูโต๊ะ ผ้าเช็ดมือ ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปต่างๆ เช่น หมอน เป็นต้น

1.9) จังหวัดยโสธร มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายโคมห้า ลายหมี่คั่น ลายหมี่ร้อย ลายไก่ ลายนก ลายนาค ลายปักจับหมู และลายประยุกต์ได้แก่ ลายปักจับหว่าน หรือโคมเก้า ลายนาคปราสาท ลายผีเสื้อ เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าซิ่น ผ้าขาวม้า ผ้าผืนสำหรับตัดชุด ผ้าโล่ง ผ้าห่ม เป็นต้น

1.10) จังหวัดร้อยเอ็ด พบการทอผ้าซิ่นไหมมัดหมี่เป็นส่วนใหญ่ลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายตีนแมว ลายหมี่ตาคั่น ลานต้นสน ลายขอ ลายดอกแก้ว ลายบันได และลายประยุกต์ได้แก่ ลายไบไฟ ลายตีนเสือ ลายนกยูง ลายปักจับตัดแปลง ลายเกล็ดเต่า ฯลฯ ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าซิ่น ผ้าขาวม้า ผ้าสไบ และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เป็นต้น

1.11) จังหวัดเลย มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายหอปราสาท ลายกระเบื้องคว่ำ ลายนาคเชิงเทียน และลายประยุกต์ได้แก่ ลายดอกแก้ว ลายขอ ลายหมี่โคมห้า ลายหมี่โคมเก้า ลายสน ลายนาค โดยส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง และผ้าขาวม้า

1.12) จังหวัดศรีสะเกษ มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายเต่า ลายไทยใหญ่ ลายปลาตะเพียน ลายพญานาค และทอลายประยุกต์ได้แก่ ลายงูน้อย ลายนาคต้นสน ลายโคมห้าเอื้อสอดได้ด้วยลายกาบ ลายนกยูง เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง

1.13) จังหวัดสกลนคร ลายผ้าที่เป็นลายดั้งเดิมของจังหวัดจะมีลักษณะเป็นหยักแหลมๆ คล้ายฟันปลา มีชื่อเรียกตามภาษาถิ่นว่า “หมี่กาบ” ลายที่พบส่วนใหญ่เป็นลายประยุกต์ ได้แก่ ลายหมี่ซ้อ ลายหมี่คั่น ลายดอก ลายลูกแก้ว ลายต้นสน ลายหงส์ ลายนาค ลายนาคสน ลายคั่นปักจับ ลายโคมห้าต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าฝืน ผ้าห่ม ผ้าขาวม้า และผ้าพื้น

1.14) จังหวัดสุรินทร์ พบการทอผ้าชิ้นใหม่มัดหมี่เป็นส่วนใหญ่ลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายหมี่โคม ลายหมี่คั่น ลายหมี่ซ้อ ลายหมี่กนก และลายประยุกต์ต่างๆ ลายรูปสัตว์ ลายต้นไม้ ลายผสม เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง ผ้าโสร่ง ผ้านวมเตี้ย ผ้านวมไหล่ เป็นต้น

1.15) จังหวัดหนองคาย มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายหมากจับหมู่ ลายนาคต้นสน ลายดอกแก้ว ลายชันหมาก และลายอื่นๆ ได้แก่ ลายโคม ลายปราสาท เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าซิ่น ผ้าถุง เป็นต้น

1.16) จังหวัดหนองบัวลำภู มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายหมี่โคมเก่า และลายการทอผ้าสามกษัตริย์ (ผ้าไหมและผ้าฝ้าย) ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง หรือผ้าฝืนสำหรับตัดชุด

1.17) จังหวัดอุดรธานี มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิมเป็นลายจำพวกนาค ได้แก่ ลายนาคเล็ก ลายนาคควง ลายนาคเกียง เป็นต้น และลายอื่นๆ ได้แก่ ลายโคม ลายปีกไก่ ลายแจกัน ลายปราสาท ลายกงชาเปีย ลายไหลเรือไฟ ลายหมี่ร้าย เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง ผ้าสไบ ผ้าขาวม้า ผ้านวมต่างๆ และผลิตภัณฑ์แปรรูป ได้แก่ เนคไท เสื้อผ้า กระเป๋า เป็นต้น

1.18) จังหวัดอุบลราชธานี มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายคั่น ลายขอ ลายโคมและลายกาบ เป็นต้น ลายอื่นๆ ได้แก่ ลายแมงมุม ลายสร้อย ลายหมากจับหว่าน เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าซิ่น

1.19) จังหวัดอำนาจเจริญ มีการทอผ้ามัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม ลวดลายและผลิตภัณฑ์มีความคล้ายคลึงกับจังหวัดอุบลราชธานี (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543 : 49-82)

ผ้าทอแบบมัดหมี่ในภาคอีสานนั้นมีการทอผ้าแบบมัดหมี่กันทั้ง 19 จังหวัด และมีลวดลายทั้งแบบดั้งเดิมและแบบประยุกต์ ได้แก่ ลายหมี่ซ้อ ลายหมี่โคม ลายหมี่ปักจับ ลายหมี่กนก ลายหมี่ดอกแก้ว ลายหมี่ซ้อ ลายหมากจับ ลายแจกัน ลายหมี่ร้าย ลายสัตว์ต่างๆ เช่น ลายนาคต้นสน ลายผีเสื้อ ลายแมงมุม ลายนกยูง เป็นต้น และลายอื่นๆ เช่น ลายปราสาท ลายสร้อย ลายไหลเรือไฟ ลายต้นไม้ ลายดอกไม้ต่างๆ เป็นต้น และส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง ผ้าสไบ หรือผ้าฝืนสำหรับตัดชุด และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปต่างๆ

2) ผ้าทอแบบขิด จังหวัดที่พบมีดังนี้

2.1) จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการทอผ้าขิดฝ้ายและไหมส่วนใหญ่เป็นลายดั้งเดิมที่นำมาทอใหม่ ได้แก่ ลายนาค ลายดอกผักแว่น ลายแบด ลายกระบวน เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าหน้าหมอน ผ้าฝืนสำหรับตัดชุด ผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ กระเป๋า เป็นต้น

2.2) จังหวัดชัยภูมิ พบการทอผ้าขิดฝ้าย ลวดลายจะเป็นลายเรขาคณิตนำมาผสมเกิดลายต่างๆ เช่น ลายกระบอก ลายบายศรี ลายกาบบัวใหญ่ ลายช้าง ลายม้า ลายขอ ลายดาว เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นหมอน เสื้อผ้า พวงกุญแจ กระเป๋า ตุ๊กตา และย่าม เป็นต้น

2.3) จังหวัดนครพนม มีการทอผ้าขิดไหม ลายโบราณที่ได้ทำเป็นผ้าเบี่ยง เป็นผ้าพื้นสลับการทอยกดอกลายมุก ส่วนใหญ่นิยมนำมาทำเป็นผ้าฝืนสำหรับตัดชุด

2.4) จังหวัดมหาสารคาม มีการทอผ้าขิดฝ้ายและไหมลายที่พบ ได้แก่ ลายดอกแก้ว ลายรูปสัตว์ต่างๆ เป็นต้น ส่วนใหญ่จะนำมาทอเป็นผ้าสไบ ผ้าหน้าหมอน ผ้าโพกศีรษะ ผ้าห่ม ผ้าปูโต๊ะ เป็นต้น

2.5) จังหวัดมุกดาหาร มีการทอผ้าขิดฝ้าย พบลายประยุกต์ได้แก่ ลายดอกกุหลาบ เป็นต้น ส่วนใหญ่จะนำมาทอเป็นผ้าหน้าหมอน ผ้าพันคอ ผ้าปูโต๊ะ เป็นต้น

2.6) จังหวัดยโสธร มีการทอผ้าขิดฝ้าย ลายที่พบได้แก่ ลายพิกุล ลายกาบใหญ่ ลายช้าง ลายขอ ลายไทย ลายก้างปลา ลายผีเสื้อ ลายม้า ลายผสม เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นหมอน ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่ง ผ้าห่ม และผลิตภัณฑ์แปรรูปของที่ระลึก เช่น เปลยวน ผ้าเช็ดเท้า เบาะรองนั่ง เป็นต้น

2.7) จังหวัดร้อยเอ็ด พบการทอผ้าขิดทั้งฝ้ายและไหม ลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายบัวพันชั้น ลายบัวคว่ำบัวหงาย ลายนาคเชิงขิด เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง ผ้าสไบ และผ้าฝืนสำหรับตัดชุด เป็นต้น

2.8) จังหวัดเลย มีการทอผ้าขิดทั้งฝ้ายและไหมลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายกาบดอกแก้ว ลายกาบหอบปราสาท ลายขอกุญแจ ลายนาค เป็นต้น โดยส่วนใหญ่ใช้ทอเพื่อทำหมอน ผ้าถุง เป็นต้น

2.9) จังหวัดศรีสะเกษ มีการทอผ้าขิดฝ้ายและไหม เป็นลายประยุกต์ ได้แก่ ลายสัตว์ ลายพันธุ์ไม้ ลายสิ่งของเครื่องใช้ และลายอื่นๆ ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าหน้าหมอน ผ้าถุง ผ้าสไบ ผ้าเบี่ยง ผ้าโสร่ง เป็นต้น

2.10) จังหวัดสกลนคร มีการทอผ้าขิดทั้งฝ้ายและไหม ลายที่พบได้แก่ ลายน้ำไหล ลายรูปสัตว์ต่างๆ เช่น นาค หงส์ และลายประยุกต์ ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าหน้าหมอน ผ้าห่ม ผ้าขาวม้า

2.11) จังหวัดหนองคาย มีการทอผ้าชนิดทั้งฝ้ายและไหม ลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายบัวคว่ำบัวหงาย ลายดอกไม้ ลายดอกแก้ว ลายชิดก้างปลา เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง ผ้าฝืนสำหรับตัดชุด เป็นต้น

2.12) จังหวัดหนองบัวลำภู มีการทอผ้าชนิดฝ้ายและไหม ลายที่พบได้แก่ ลายผีเสื้อ สลับลายขอ ลายชิดหวาย ลายนาค ลายดอกแก้ว เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง หรือผ้าฝืนสำหรับตัดชุด กระเป๋า กรอบรูป แฟ้มเอกสาร เป็นต้น

2.13) จังหวัดอุดรธานี มีการทอผ้าชนิดฝ้ายและไหม ลายดั้งเดิม ได้แก่ ลายมรดกโบราณ ลายดอกชาน ลายตาบั้ง ลายพญานาค เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง ผ้าสบเอบ หมอน และตีนชิ้น

2.14) จังหวัดอุบลราชธานี มีการทอผ้าชนิดฝ้ายและไหม ลายดั้งเดิมได้แก่ ลายตามน ลายตาไก่ ลายหัวนาค ลายม้า ลายรูปสัตว์ต่างๆ เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าถุง ผ้าหน้าหมอน ผ้าเบียง ผ้าฝืนสำหรับตัดชุด

2.15) จังหวัดอำนาจเจริญ มีการทอผ้าชนิดทั้งฝ้ายและไหม ลวดลายเลียนแบบธรรมชาติ ได้แก่ ลายดอกแก้ว ลายดอกมะลิ ลายดอกพุฒซ้อน ลายดอกทานตะวัน ลายบายศรี ลายขนมเปียกปูน ลายช้าง ลายคนขี่ม้า ลายปลา และลายผสม เป็นต้น ส่วนใหญ่จะนำมาทอเป็นผ้าฝืนเช่น ผ้าสบเอบ ผ้าปูโต๊ะ ผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น หมอน ที่รองจาน ที่รองแก้ว เป็นต้น (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543 : 159-172)

ผ้าทอแบบชิดในภาคอีสานนั้นมีการทอผ้าแบบชิดทั้งหมด 15 จังหวัด และมีลวดลายทั้งแบบดั้งเดิมและแบบประยุกต์ ได้แก่ ลายมรดกโบราณ ลายพญานาค ลายหงส์ ลายช้าง ลายม้า ลายดอกไม้ต่างๆ เช่น ลายดอกแก้ว ลายดอกพิกุล เป็นต้น ลายเรขาคณิตนำมาผสมเกิดลายต่างๆ เช่น ลายบายศรี ลายกาบบัวใหญ่ ลายขอ ลายดาว ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าหน้าหมอน ผ้าถุง ผ้าพันคอ ผ้าสบเอบ ผ้าฝืนสำหรับตัดชุด และตีนชิ้นต่างๆ และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปต่างๆ

3) ผ้าทอแบบยก จังหวัดที่พบมีดังนี้

จังหวัดที่พบมี 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดอุบลราชธานี พบการทอผ้าไหมยกดอกลายลูกแก้ว ลายผักแว่น ลายไข่แมงมุม ลายดอกพิกุล ลายดอกจัน เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าฝืนสำหรับตัดชุด

4) ผ้าทอแบบแพรวา จังหวัดที่พบมีดังนี้

จังหวัดที่พบทั้งหมด 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดสกลนคร มีการทอผ้าไหมแพรวาเป็นส่วนใหญ่ ลายที่พบจะเป็นลายหลักคือลายที่มีขนาดใหญ่ เช่น ลายนาคสีขา ลายดอกสา ลายคั่นคือ ลานที่มีขนาดเล็ก เช่น ลายตาไก่ ลายขาเข

และลายช่อปลายเชิง คือ ลายที่อยู่ช่วงปลายของผ้าทั้งสองข้าง เช่น ลายช่อชั้นหมาก ลายดอกบัวน้อย ลายใบปุ่น ฯลฯ ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้าเบี่ยง ผ้าคาดเอว ผ้าผืนสำหรับตัดชุด ผ่าสไบ เป็นต้น

5) ผ้าลายเกล็ดเต่า หรือลายโบราณ จังหวัดที่พบมีดังนี้

จังหวัดที่พบทั้งหมด 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดสกลนคร จังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดอุดรธานี มีการทอผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าเป็นส่วนใหญ่ ลายที่พบจะเป็นลายขนาดใหญ่ ลายขนาดกลาง และลายขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้านุ่ง ผ้าผืนสำหรับตัดชุด ผ่าสไบ ผ่าพันคอ และผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปต่างๆ

6) ผ้าหางกระรอก จังหวัดที่พบมีดังนี้

จังหวัดที่พบมี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดสกลนคร จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดอุบลราชธานี มีการทอผ้าไหมหางกระรอกเป็นส่วนใหญ่ ไม่นิยมนำไปทำเป็นชุดหรือเครื่องแต่งกายอื่นนอกจากผ้านุ่งหรือใจกระเบน

7) ผ้าขาวม้า หรือผ้าพื้นลายตาราง จังหวัดที่พบมีดังนี้

จังหวัดที่พบทั้งหมด 12 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครพนม จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดเลย จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดอุบลราชธานี มีการทอผ้าขาวม้าจากฝ้ายเป็นส่วนใหญ่ ลายที่พบจะเป็นลายตารางมีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และลายขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ใช้ทอเป็นผ้านุ่ง ผ้าผืนสำหรับตัดชุด ผ่าพันคอ ผ่าสไบ และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปต่างๆ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543 : 187-222)

ลักษณะของผ้าทอมือและลวดลายต่างๆ ที่มีในภาคอีสาน ที่พบทั้ง 19 จังหวัด คือ ผ้าทอแบบมัดหมี่ซึ่งมีทั้งฝ้ายและไหม และรองลงมาคือผ้าทอแบบขิดพบ 15 จังหวัด ผ้าทอแบบผ้าขาวม้าหรือผ้าพื้นลายตาราง พบ 12 จังหวัด ผ้าทอแบบผ้าลายเกล็ดเต่า พบ 9 จังหวัด และผ้าที่พบในบางจังหวัดได้แก่ ผ้าทอแบบแพรวา ผ้าหางกระรอก และผ้าทอแบบยก

2. เครื่องแต่งกายสตรีอินเดีย

อินเดีย เป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนานกับประเทศไทย มาตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ สุโขทัย - อยุธยา จนถึงปัจจุบัน ซึ่งคนไทยชอบไปศึกษาในประเทศอินเดียในสาขาวิชาต่างๆ มากมาย นอกจากนั้นแล้วชาวอินเดียก็ยังเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจำนวนมากเช่นกัน โดยเฉพาะเข้ามาค้าขายผ้า ซึ่งเราจะพบชาวอินเดียส่วนใหญ่อยู่ที่ตลาดผ้าพาดูริ่ง และลำเพ็งโดยสังเกตจากเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอินเดีย ซึ่งความสัมพันธ์ของไทยกับอินเดียนั้นมีหลักฐานระบุในบันทึกของจีนไว้อย่างชัดเจนว่าในสมัยกรุงสุโขทัยมีการใช้ผ้าชนิดต่างๆ เป็นเครื่องนุ่งห่มมีค่าสำหรับกษัตริย์และชนชั้นสูง ผ้าที่ใช้ในสมัยกรุงสุโขทัยส่วนหนึ่งคงเป็นผ้าพื้นเมืองที่ทอขึ้นใช้เอง อีกส่วนหนึ่งเป็นผ้าที่นำมาจากประเทศจีนและประเทศอินเดีย โดยเป็นสินค้าที่พ่อค้าจีน อินเดีย เปอร์เซีย และอาหรับนำเข้ามาขายหรือเป็นเครื่องบรรณาการตอบแทนทางการทูต ดังนั้นประเทศอินเดียจึงเป็นประเทศที่น่าสนใจในการศึกษา

2.1 ประวัติเครื่องแต่งกายของสตรีอินเดีย

2.2.1 ลักษณะภูมิประเทศ อินเดียเป็นอนุทวีปในเอเชียใต้ใหญ่เป็นลำดับที่ 7 ของโลก พลเมืองมากที่สุดรองจากจีน เป็นประเทศที่มีอารยธรรมเก่าแก่มากกว่า 5,000 ปี รุ่งเรืองทางศาสนา ปรัชญา ศิลปะวรรณคดี ภาษาศาสตร์ ปัจจุบันเป็นสหสาธารณรัฐ มีรัฐสภาแบ่งเป็น 22 รัฐ 9 อาณาเขต มีประธานาธิบดีเป็นประมุข มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าบริหาร

อินเดียมีดินแดนอันกว้างใหญ่ไพศาล พื้นที่ประเทศมากกว่า 1 ล้าน 2 แสนตารางไมล์ เป็นแผ่นดินแหลมใหญ่ทอดจากเทือกเขาหิมาลัยลงมายังมหาสมุทรอินเดีย ขนาบซ้ายด้วยทะเลอะเรเบียน ข้างขวาคืออ่าวเบงกอลประเทศมีทั้งภูเขาสูงเยียม คือ เทือกเขาหิมาลัยที่เกิดของแม่น้ำคงคาอันถือว่าเป็นแม่น้ำสำคัญและศักดิ์สิทธิ์ มีทะเลทราย ทะเลสาบ และที่ราบสูง มีประชากรมากกว่า 1,000 ล้าน ราว 78 เปอร์เซ็น อยู่ในชนบท เป็นชนหลายเผ่าพันธุ์พูดภาษาต่างกันกว่า 180 ภาษา และมีภาษาถิ่นกว่า 700 ถิ่นทางเหนือใช้ภาษากลุ่มอินโด-ยูโรเปียน ได้แก่ ฮินดี บันจาปี กัษปรี เบงกาลี อัสสัมมีส ราชสถานคุชราต มารดี โอริสา ทางใต้เป็นภาษากลุ่มทราวิท ได้แก่ คันนะตา เตลกู ทมิฬ และมาลยาฬัน ภาษาทางราชการคือ ฮินดี และมีภาษาโบราณคือ สันสกฤตและบาลีเทียบได้กับละติน และกรีกของตะวันตก พลเมืองนับถือศาสนาต่างๆ กันมี ฮินดูหรือพราหมณ์ พุทธ อิสลาม เช่น ลิกข์ และมีลัทธิความเชื่ออื่นๆ อีกมาก (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2549 : 9-14)

เมืองหลวงของอินเดีย คือ เดลี เป็นเมืองเก่าแก่และได้สร้างส่วนใหม่ขึ้น เป็นนิวเดลีมีอาคารก่อสร้างแบบสถาปัตยกรรมยุคใหม่ เมืองสำคัญอื่น เช่น พาราณสี มัตราส บอมเบย์ (มุมไบ) กัลกัตตา ไฮเดอราบัด อัคระและทัชมาฮาล

สินค้าสำคัญทางเกษตร มีฝ้าย ปอ น้ำตาล ยาสูบ หัตถกรรมมีการทำเครื่องใช้ด้วยโลหะ เงินทอง ทองเหลือง ผ้าฝ้าย แพรไหม อุตสาหกรรมทำปุ๋ย เหล็ก เหล็กกล้า กระจกอบเชือก เครื่องหนัง กระดาษ พรม และมีการทำเหมืองแร่ โบไซท์ ถ่านหิน แมงกานีส ไบคา แบะเกลือ เป็นต้น การใช้จ่ายเงินเป็นรูปี (พงศกาศ คุโรวาท, 2540 : 246-247)

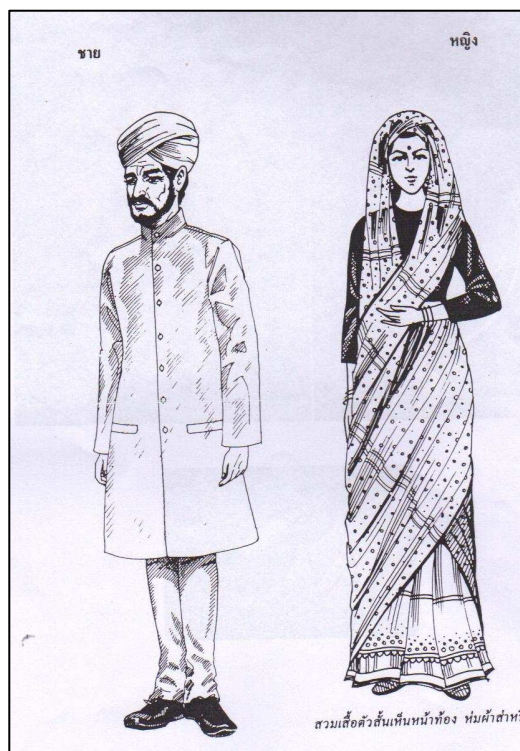
2.1.2 การแต่งกาย วัฒนธรรมทางด้าน การแต่งกายของอินเดียนั้นประกอบไปด้วย ผ้าถุงและหม่ม เช่นเดียวกับของไทยเราแต่ด้วยเหตุที่ประเทศนี้อยู่ในแถบที่มีอากาศร้อน ภูมิประเทศค่อนข้างแห้งแล้งจึงต้องการที่จะใช้เครื่องปกปิดร่างกายไม่ให้เกิดได้รับความร้อนมากนักและเนื่องจากมีชาวอาหรับได้เข้ามาบูรณจึงได้รับวัฒนธรรมแบบชาวอาหรับ จะเห็นว่าการแต่งกายคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่และชาวอินเดียโบราณก็มีส่วนคล้ายของไทยสมัยเชียงแสน อยุธยา คือถุงผ้าลายตามขวาง มีเชิงและหม่มผ้าแถบ ส่วนผมก็เกล้ามวยต่ำ มีเครื่องประดับที่หางายภายในประเทศคือ ตัดต้นแขน คล้องคอ และกำไลมือที่ส่วนใหญ่ใช้โลหะ

ครั้งต่อมาสตรีนิยมสวมเสื้อแขนยาวแบบชาวจีน แต่ตัวสั้นเผยให้เห็นหน้าท้อง คอเล็กแบบยว นุ่งกางเกงขาสั้นๆ ข้างใน เพื่อสะดวกในการเดินแล้วใช้ผ้าบางๆ เช่น ฝ้าย ลินิน และผ้าลินินอย่างดี ที่หาได้ในประเทศหม่มอีกชั้นหนึ่งการเผยให้เห็นท้องอาจจะเป็นเพราะหน้าร้อนอากาศร้อนจัดอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งถือว่าการแสดงความมั่นใจ เพราะผู้ที่มั้นจะกินจะต้องมีลักษณะสมบูรณ์และร่ำรวยก็มักจะอ้วน เนื่องจากได้อยู่ดีกินดีนั่นเอง

ลักษณะการใช้ผ้าถุงและผ้าหม่มของชาวอินเดีย จะดูได้ตามฐานะ และแบ่งตามวรรณะดังได้กล่าวแล้ว ผู้ที่อยู่ในวรรณะ กษัตริย์ ก็จะใช้ผ้าชั้นดีประดับประดา ด้วยสิ่งของมีค่าแพศย์และพราหมณ์ก็นุ่งหม่มด้วยผ้าเนื้อดี ส่วนศูทรนั้นจะใช้ผ้าฝ้ายเนื้อบางธรรมดาไม่ได้ตกแต่งใดๆ ลักษณะการนุ่งและหม่ม ใช้พันตัวแบบพระ

ชาวพื้นเมือง หญิง นุ่งสำหรับหรือกระโปรงจีบดอกสีแดง หรือนุ่งกางเกงสีขาว ชายาวอ้มเด็กหรือทูนหม่อนน้ำไว้บนศีรษะ ประดับประดาด้วยการดัดดอกไม้

ชาย นุ่งผ้าขาวใส่เสื้อแขนยาว ไว้หนวดเคราผมยาวผ้าโพกไว้ (พงศกาศ คุโรวาท, 2540 : 246-250) ดังภาพประกอบที่ 2.11

ภาพที่ 2.11 ลักษณะการใช้ผ้าถุงและผ้าห่มของชาวอินเดีย

ที่มา : พวงผกา คุโรวาท, 2540

การแต่งกายของหญิงที่เป็นหม้ายใช้ผ้าคลุมศีรษะสีขาว ส่วนหญิงที่แต่งงานแล้วใช้ผ้าคลุมศีรษะสีต่างๆ ผ้าที่ใช้โดยทั่วไปเป็นผ้าฝ้าย นิยมใช้เครื่องประดับที่ทำด้วยทองและเงิน (สุภัทรา นิลวัชระ วรรณพิณ และศุภวรรณ ชวรรัตน์วงศ์, 2551 : 200)

อรุณ เชนต์ตี (2544 : 155-160) กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเครื่องแต่งกายชาวอินเดียไว้ว่า “จากการศึกษาไม่ปรากฏว่ามีหลักฐานการค้นคว้าในเรื่องนี้อยู่แต่อย่างใด แต่เท่าที่ทราบก็คือ มาจากการสันนิษฐานเอาว่าแบบอย่างการแต่งกายของชนอินเดียได้ประดิษฐ์ดัดแปลงมาจากรูปแกะสลักบรอนซ์หรือหินตามเรื่องราวประวัติศาสตร์วรรณคดีเป็นสำคัญ ในสมัยก่อนสตรีอินเดียมีแบบอย่างการแต่งกายง่ายๆ เพียงใช้ผ้าพันกายท่อนล่างนับแต่เอวลงไปจดหัวเข่าหรือข้อเท้า เมื่อกาลเวลาผ่านไป การแต่งกายในลักษณะนี้ก็ถูกดัดแปลงแก้ไขให้ได้รูปทรงดูเหมาะสมเจาะกะทัดรัดสวยงามยิ่งขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งในที่สุดก็มีแบบอย่างดังที่เห็นและเรียกชื่อว่า “紗หรี” อยู่ในทุกวันนี้...”

เครื่องแต่งกายเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมและอารยธรรมของนานาชาตินานาชาติภาษาความจริงข้อนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกแม้ในชนชาติซึ่งอยู่ห่างไกลจากความเจริญของโลกยุคปัจจุบัน

เครื่องแต่งกายก็เป็นสัญลักษณ์แสดงออกซึ่งวิวัฒนาการของชนชาตินั้นได้เป็นอย่างดีใช้แต่เรื่องของอารยธรรมและวัฒนธรรมเท่านั้นก็หาไม่ แม้ในเรื่องอื่นเช่นในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และแม้แต่ในการเมือง เครื่องแต่งกายก็มีความสำคัญอยู่มาก ในอันที่จะแสดงให้เห็นเราทราบถึงวิวัฒนาการของสถาบันเหล่านั้น ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักการที่ใช้ได้กับทุกชาติ ทุกภาษา นับแต่บรรพกาลจนถึงปัจจุบัน แม้ นักสังคมวิทยาก็ยอมรับความจริงข้อนี้

เครื่องแต่งกายแบบหม่อมคลุมของสตรีอินเดีย หรือที่เรียกกันว่าผ้าสำหรับนั้น มีลวดลายและสีสันแตกต่างกันตามภูมิภาคของอินเดียส่วนมากเป็นผ้าด้ายทอบางๆ แล้วพิมพ์ลวดลายทับภายหลัง ชนิดที่ทอเป็นลวดลายในตัวเลยก็มี นอกจากทำด้วยผ้าฝ้ายแล้ว ยังมีผ้าสำหรับที่ทำด้วยแพรหรือไหม ซึ่งเป็นธรรมชาติย่อมมีราคาแพงกว่าชนิดที่ทอด้วยเส้นด้าย ในบรรดาผ้าสำหรับแพรด้วยกันแล้ว ผ้าสำหรับแพรของเมืองพาราณสีนับว่ามีชื่อเสียงมาก ทั้งนี้เพราะฝีมือทอผ้าอย่างประณีตและมีลวดลายการปักชนิดวิจิตรตระการตาเป็นที่เลื่องลือไปตามราชสำนักและสังคมคนมีสตางค์ทั่วโลก เพราะเมื่อพิจารณาถึงอากาศร้อนอบอ้าวในอินเดียทั่วๆ ไปแล้ว ผ้าสำหรับก็จะเป็นประโยชน์เพราะเป็นเครื่องแต่งกายที่หลวม ใช้นุ่นหรือหม่อมคลุมบนร่างกายได้อย่างสบายไม่ทำให้อึดอัดอันจะทวีความร้อนอบอ้าวยิ่งขึ้น และผ้าสำหรับมีขนาดความกว้างยาวและวิธีใช้แตกต่างกันตามถิ่นฐานของอินเดีย

การแต่งสำหรับมิได้เป็นไปในลักษณะเดียวกันหมด แต่กรณีจะเป็นเช่นใดก็ตามสำหรับจะต้องใช้แต่งประกอบกับเสื้อ มีความยาวแค่เอวที่ใช้สวมทับกระโปรง วิธีนุ่งสำหรับใช้ปลายข้างหนึ่งซุกไว้ในกระโปรง ชายอีกข้างหนึ่งพันรอบอก พับเป็นตะเข็บตรงด้านหน้าแล้ววัดข้ามไหล่ซ้าย ทั้งชายห้อยไว้ด้านหลัง การแต่งสำหรับตามวิธีนี้เป็นแบบที่ปฏิบัติกันในหมู่สตรีทั่วไปในอินเดีย

เสื้อสำหรับใช้แต่งกับสำหรับ หรือโซลี มีวิธีดัดแปลงประดิษฐ์ให้สวยงามอยู่มากมายหลายร้อยวิธี เช่น การใช้ลูกบิดติดเป็นแนวตามตะเข็บ โดยเลือกสีที่ตัดกับสีเสื้อ หรือไม่ก็ใช้ปักลวดลายประกอบ ส่วนการใช้ดั้นเงินปักและทำขอบนั้นนิยมทำกันที่แขนและอกเสื้อ เสื้อแต่งสำหรับบางแบบก็ใช้ผูกทางด้านหลัง ตอนหน้าด้านล่างของอกตัดเว้าลึก ส่วนเสื้อที่ใช้ผ้าไหมหรือผ้าแข็งกระด้างยากแก่การใช้ผูก ก็จะมีห่วงติดทางด้านหน้า เสื้อชนิดนี้ที่ใส่ในฤดูร้อนยามค่ำคืน ผ้าที่ใช้ก็มักจะเป็นพวกมัดลินและผ้าต่วน สำหรับในโอกาสเป็นการเป็นงาน สตรีอินเดียนิยมใช้ผ้าไหมอินเดียกันเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเสื้อโซลีเป็นส่วนประกอบที่ช่วยสร้างความน่าดูและความสมบูรณ์ของการแต่งสำหรับ โซลีจึงเป็นชิ้นหนึ่งของเครื่องแต่งกายสตรีอินเดีย ซึ่งจะขาดเสียมิได้ เสื้อชนิดนี้ใช้ผ้าระหว่างครึ่งถึงหนึ่งหลา

ตามปกติ สตรีอินเดียนิยมสวมผอม้วนเป็นมวยในรูปลักษณะที่มีความงดงามกลมกลืนเป็นอย่างดีกับเครื่องแต่งกายชุดสำหรับของตน แต่ในปัจจุบันนี้การดัดผอมทรงสั้นกำลังเป็นที่

นิยมกันอยู่ในหมู่สตรีตามบรรดาเมืองใหญ่ๆ ส่วนรองเท้าที่ใช้ก็เป็นแบบรองเท้าสันเตี้ย แต่ก็มีบ้างเช่นกันที่นิยมรองเท้าสันสูงแบบตะวันตก ตุ่มหู สร้อยคอ กำไล แหวนประดับเพชรพลอยบางที่ก็ใช้กันเพื่อประดับประดาให้เกิดความงามยิ่งขึ้นด้วย (กรอุณา กุศลลาสัย, 2543 : 247-265)

แบบเครื่องแต่งกายอีกชนิดหนึ่งที่ได้รับความนิยมกันอย่างกว้างขวางในหมู่สตรีอินเดียก็คือชุดซัลวากามิซ เดิมทีเดี่ยวเครื่องแต่งกายแบบนี้เป็นแบบของปันจาบ ซึ่งอยู่ตอนเหนือของอินเดียในทุกวันนี้เครื่องแต่งกายแบบนี้เป็นแบบที่สตรีอินเดียนิยมสวมไปทำงาน ไปโรงเรียน และอื่นๆ ในทุกส่วนของประเทศ ชุดซัลวากามิซ เป็นชุดแต่งกายสามท่อน ประกอบด้วย คูบัตตา (ผ้าพันคอขนาดใหญ่) กามิซ (เสื้อเชิรต์ยาว) และซัลวาร์ (กางเกง) ผ้าทำผ้าพันคอเป็นผ้าเนื้อบางและเบา มีขนาดระหว่าง 2 ถึง 2 หลาครึ่ง ใช้คลุมอกและบางที่ก็คลุมศีรษะด้วย กามิซและเสื้อโดยปกติจะยาวเลยหัวเข่าลงไป แต่ความสั้นยาวแท้จริงย่อมขึ้นอยู่กับแบบเสื้อ ใช้ใส่คลุมทับกางเกงส่วนกางเกงนั้นเป็นชนิดมีเอวรัด ขาพองทำเป็นจีบโดยรอบและเรียวยาวไปจนจดข้อเท้า เสื้อกามิซอาจจะประดิษฐ์ให้มีความงามยิ่งขึ้นด้วยการติดกระดุมเงิน หรือปักลวดลายประกอบ ส่วนรองเท้าหรือที่เรียกว่า จอตตานั้น ก็มีรูปลักษณะแบบอินเดีย และก็เป็นชนิดที่ใช้ประกอบการแต่งกายชุดซัลวากามิซนี้โดยเฉพาะ

เรื่องสีนั้นเป็นจุดเด่นสำหรับอาภรณ์เครื่องแต่งกายที่ประกอบด้วยสีอันฉูดฉาดสวยงามสดด้วย ซึ่งประชากรชาวอินเดียมีแบบอย่างการแต่งกายอยู่มากมายหลายหลาก ทั้งนี้เหตุผลส่วนใหญ่ว่า อินเดียมีลักษณะดินฟ้าอากาศและระบอบแบบแผนทางสังคมผิดแผกแตกต่างกันไปในแต่ละส่วนแต่ภาคของประเทศกล่าวโดยเฉพาะสตรีอินเดียเป็นที่ทราบกันดีว่ามีธรรมเนียมในการใช้อาภรณ์เสื้อผ้าเครื่องประดับกายอย่างพิถีพิถันเป็นพิเศษ แม้ว่าแบบอย่างการแต่งกายของสตรีอินเดียในปัจจุบันจะได้ผิดแปลกแตกต่างไปจากเดิมมากขึ้นเป็นลำดับ แต่กล่าวโดยทั่วๆ ไปแล้ว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวก็คงจะไม่ละทิ้งลักษณะและรูปแบบอันเป็นที่นิยมยึดถือกันมาแต่เดิม ทั้งนี้จะเห็นได้จากความจริงที่ว่า แม้ในขณะนี้การใช้กำไลมือกำไลเท้าเป็นอาภรณ์เครื่องประดับจะลดน้อยลงไปในความนิยม แต่สตรีอินเดียก็ยังคงนิยมใช้เครื่องเพชรนิลจินดาที่มีแบบประติษฐ์อย่างสวยงามทันสมัยไม่ใหญ่โตเทอะทะเหมือนเดิมกันอยู่ทั่วๆ ไป แต่สำหรับเรื่องเสื้อผ้าเครื่องแต่งแล้วสำหรับก็ยังคงเป็นแบบแต่งกายที่สตรีอินเดียโดยทั่วไปนิยมกันอยู่โดยมิเปลี่ยนแปลง จะผิดแปลกแตกต่างกันอยู่ที่สี รูปทรง และแบบอย่างของการตกแต่ง ซึ่งความแตกต่างจะต่างกันในแต่ละท้องถิ่นต่างๆ ของอินเดีย (อรุณ เชนตีย์, 2544 : 155-160)

2.2 ผ้าทออินเดีย

อินเดียเป็นแหล่งผ้าทอที่สำคัญแห่งหนึ่ง เนื่องจากเป็นแหล่งปลูกฝ้ายขนาดใหญ่ ชาวอินเดียโบราณรู้จักนำฝ้ายมาแปรสภาพเป็นเส้นใยด้านและถักทอให้เป็นผืนเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน กระบวนการทอผ้าใช้หลักการสอดเส้นด้าย 2 แนว คือ เส้นยืน และเส้นพุ่ง ทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่งจะถูกสอดสลับขึ้นลงอย่างแน่นหนา ลวดลายหรือสีสันท่างๆ เกิดจากการสลับเส้นและสีของใยด้ายเอง เนื่องจากอารยธรรมอินเดียเกิดขึ้นจากอิทธิพลของศาสนา จึงมีผู้เปรียบเทียบผ้าทอเสมือนการสร้างโลกและระบบจักรวาล ในคัมภีร์พระเวทและคัมภีร์อุปนิษัตยยังกล่าวไว้ว่า จักรวาลเปรียบเสมือนการทอผ้าของเทพเจ้า ผ้าทอที่มีลวดลายทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่งคือภาพแห่งจักรวาล

ลวดลายที่สวยงามและทรงคุณค่าในงานฝีมือ ส่วนใหญ่เป็นการทอด้วยมือหรือกึ่ง ซึ่งนิยมมากตามชนบท แม้ความเร็วจะสู้เครื่องจักรสมัยใหม่ไม่ได้ แต่มีคุณค่าทางศิลปะมากกว่า ทั้งด้านการทอ การย้อมสี และลวดลาย ปัจจุบันรัฐบาลให้การส่งเสริมผ้าทอพื้นบ้านอย่างยิ่ง เพราะนอกจากเป็นการอนุรักษ์ผ้าทอเก่าแก่แล้ว ยังช่วยเสริมรายได้ให้ชาวชนบท แม้ผ้าทอมีรูปแบบแตกต่างกัน ตามสภาพสังคมและชาติพันธุ์ แต่โดยทั่วไปจะมีสีสดใช้สีสันทากสีดังจะเห็นจากเครื่องแต่งกายชุดสำหรับของสตรี ผ้าทอนอกจากใช้ใยฝ้ายแล้วยังมีใยอื่นๆ เช่น ไหม ขนสัตว์ และใยสังเคราะห์

ผ้าของอินเดียมีสีสันทาก ลวดลาย และคุณภาพของเนื้อผ้าที่หลากหลายมาก คัมภีร์ วิชาญชรโมตตรัม กล่าวถึงโทนสีขาวไว้มากถึงห้าเฉด คือ ขาวงาช้าง ขาวดอกมะลิ ขาวแบบพระจันทร์เดือนสิงหา ขาวแบบเมฆหลังฝนในเดือนสิงหา และขาวไข่มุก อินเดียมีฝ้านานาชนิดสำหรับทุกโอกาส ราคาถูก มีผ้าทอ ลงซีผึ้ง ผ้าปัก ผ้าทอดอก ผ้าพิมพ์ลาย วาดลวดลาย มัดย้อม และผ้าทอแซมด้วยดินเงินดินทอง เทคนิคที่น่าสนใจอีกสองอย่างคือผ้า ภูลการ์ ของรัฐปัญจาบ เป็นผ้าชาติินลวดลายเป็นสีส้ม ชมพู และแดงเพลิง สะท้อนความกระตือรือร้นเปี่ยมไปด้วยพลังของชาวปัญจาบ กับผ้า จีกันของรัฐอุตตรประเทศ เป็นผ้าตาข่ายสีขาว ลวดลายละเอียดไล่เงาเป็นสีขาวเช่นกัน สะท้อนให้เห็นถึงความวิจิตรประณีตของราชสำนักมุสลิมได้เป็นอย่างดี (นวลจันทร์ คำบังสุ, 2547 : 131-133) ผ้าฝ้ายทอมือของอินเดียเป็นสินค้าขายดี โดยเฉพาะที่รัฐราชสถานมีชื่อเสียงในเรื่องผ้าฝ้ายพิมพ์ลายและผ้าปักกระจก (ชมพูนุช กองชนะ, 2547 : 114)

ภาพที่ 2.12 ผ้าปักกระจก

ที่มา : นวลจันทร์ คำบังสุ, 2547

ผ้าทอซึ่งสวยงามและเก่าแก่แบบหนึ่งคือ ผ้าทอมัดหมี่และฝ้ายก ผ้าทอมัดหมี่เป็นการนำเส้นด้ายไปมัดย้อมก่อนทอ การมัดแล้วย้อมสีย้อมทำให้ด้ายส่วนที่มัดไม่มีสี ส่วนที่เหลือมีสีเกิดเป็นลวดลายตามเส้นด้าย หากแยกการมัดย้อมเส้นยืนและเส้นพุ่งต่างกัน แล้วนำมาทอด้วยกันจะเกิดลวดลายสีสันอย่างประหลาด ผ้าทอที่มีชื่อเสียงของอินเดีย ได้แก่ ผ้าทอปาโตลา (Patola) ในแคว้นกุจราฐร์ ผ้าจिरالا (Chirala) ในแคว้นอุตตระประเทศ ผ้าทอนี้มีชื่อเสียงมากในการทำผ้าฝ้ายสำหรับผ้าถุงและผ้าผืนใหญ่ ส่วนฝ้ายกมีประวัติเก่าแก่กว่าผ้ามัดหมี่ จากภาพจิตรกรรมโบราณที่ถ้ำอชันตะแสดงถึงชาวบ้านกำลังทอฝ้ายก การทอผ้าปักติจะใช้เส้นยืนและเส้นพุ่งธรรมดา แต่การทอยกต้องใช้เส้นพุ่งพิเศษสอดสลับบนเส้นพุ่งธรรมดาอีกชั้นหนึ่ง เส้นพุ่งพิเศษนี้เป็นดินเงินดินทอง ไหม หรือฝ้าย ฝ้ายกที่มีชื่อเสียง เช่น ผ้าจัมดานี (Jamdani) เป็นผ้าประเภทมัดสลิน นิยมยกดอกเป็นลายดอกไม้ ใบไม้ ผ้าที่เก่าแก่ที่สุดอยู่ที่เมืองพาราณสี เป็นผ้าสำหรับดินลายดอกสีอ่อนๆ และสดใส ลวดลายจะออกแบบตามธรรมชาติ เช่น ลายนกยูง หรือนกอื่นๆ ผ้าทอนอกจากมีลวดลายโดยการมัดย้อมและยกด้านแล้วยังมีวิธีการพิมพ์หรือระบายสีโดยใช้สีผึ้งเป็นตัวกันสีหนึ่งเพื่อระบายอีกสีหนึ่ง (ปัญญา เทพสิงห์, 2548 : 64-65) การทอผ้ามัดหมี่และฝ้ายกเป็นเพียงบางตัวอย่างของผ้าทอมือในอินเดียซึ่งมีอยู่มากมาย อย่างไรก็ตามผ้าทอทั้งสองชนิดนี้ก็เป็นผ้าที่ดีที่สุดและสวยงามที่สุด ซึ่งรับสืบทอดกันมานานหลายศตวรรษภายในครอบครัว จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง จากครอบครัวหนึ่งไปยังอีกครอบครัวหนึ่ง สืบสายใยความเป็นเลิศทางศิลปะการทอที่ไม่เสื่อมสูญไป จากภาพตัวอย่างผ้ามัดหมี่ที่เรียกกันว่า บันดา (Bandha) จากรัฐโอริสสา มีลักษณะพิเศษทั้งลวดลายอันวิจิตรงดงาม และสีสันที่อ่อนละมุน ผ้าสำหรับนี้เป็นงานออกแบบที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ โดยใช้เทคนิคมัด

ข้อมูล รัฐโอริสสาที่มีชื่อเสียงมากในการผลิตผ้าเทคนิคนี้ ดังภาพประกอบที่ 2.13 และแหล่งทอผ้ายกด้นที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศอินเดีย ได้แก่ เมืองพาราณสี มีชื่อเสียงมากด้านการทอผ้ายกด้น (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2536 : 70-76) ดังภาพประกอบที่ 2.14

ภาพที่ 2.13 ผ้ามัดหมี่ที่เรียกกันว่า บันดา (Bandha) จากรัฐโอริสสา
ที่มา : ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2536

ภาพที่ 2.14 ผ้ายกด้นที่เมืองพาราณสี
ที่มา : ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2536

2.3 ผ้าทออินเดียที่เป็นสินค้าสำคัญในประเทศไทย

ผ้าทอหลายชนิดที่พบหลักฐานว่าส่งมาขายจากประเทศอินเดีย และผ้าถือว่าเป็นสินค้าสำคัญของอินเดียมาแต่โบราณ มีทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม ผ้าจากอินเดียที่คนไทยนิยม ได้แก่ ผ้า

กาสา ผ้ากุหลาบ ผ้ากุดไตหรือกุกไต ผ้ากุศราข ผ้ากำมะหัด หรือผ้ากำมะหัด ผ้าเข็มขาบ ผ้าเขียนทอง ผ้าฉีก ผ้าตาด ผ้านุ่งหยา ผ้าปัตหล่า ผ้าปัสตุ ผ้ามะไลกาด ผ้ามัสหู่ หรือมิสหู่ ผ้ายันตานี ผ้าย่ามะหวาด ผ้าเยียรบับ ผ้ารัตกัมพล หรือผ้ากัมพล ผ้าวิลาส ผ้าสุหรัต และผ้าสุจหนี่ (ณัฐรัฐภัทร จันทวิช, 2545 : 81-85)

2.4 ลักษณะการแต่งกายของสตรีอินเดียในถิ่นฐานต่างๆ

ลักษณะการแต่งกายของชาวอินเดียนั้นมีมากมายหลายแบบเพราะความกว้างใหญ่ไพศาลทางด้านภูมิศาสตร์ของประเทศอินเดีย ตลอดจนลัทธิความเชื่อถือ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมหลายอย่างการแต่งกายก็เช่นกัน แต่สำหรับสตรีของอินเดียนั้น ยังคงสภาพแบบเดิมไม่เปลี่ยนแปลงในรูปลักษณะพื้นฐาน สีสันลวดลายอาจจะมีวิวัฒนาการไปจากเดิมแต่ก็เป็นส่วนน้อย การนุ่งผ้าสำหรับก็จะีลักษณะต่างๆ กันไปในแต่ละแคว้นแต่ละรัฐ วิธีการใช้แตกต่างกันตามถิ่นฐานของอินเดีย กรุณา กุศลาสัย (2543 : 247-265) ได้อธิบายถึงการแต่งกายของสตรีอินเดียตามถิ่นฐานต่างๆ ของอินเดียได้ดังนี้

1) แคว้นมหาราษฏร์ หญิงชาวแคว้นมหาราษฏร์ ใช้ผ้าสำหรับความยาว 8 ถึง 9 หลา ใช้นุ่งแบบผ้าของหญิงไทย เหลือท่อนบนตลบขึ้นไปคลุมอกและไหล่ซ้าย ตลอดจนบางที่ก็ใช้คลุมศีรษะและใบหน้าด้วย ดังภาพประกอบที่ 2.15

ภาพที่ 2.15 วิธีนุ่งผ้าสำหรับแบบหญิงชาวแคว้นมหาราษฏร์ ชายผ้าที่ห้อยมานั้นใช้คลุมศีรษะหรือปิดหน้าก็ได้

ที่มา : กรุณา กุศลาสัย, 2543

2) แคว้นอัสมั หญิงอินเดียในแคว้นอัสมัใช้ผ้าสำหรับตัดเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งใช้ฝ้านุ่งคล้ายผ้าซิ่น อีกส่วนหนึ่งใช้พาดไหล่หรือห่มคลุมร่างกายท่อนบน โดยทับไปบนเสื้ออีกที ดังภาพประกอบที่ 2.16

ภาพที่ 2.16 การแต่งกายของหญิงชาวอัสมั ผ้าสำหรับที่ใช้นุ่งนั้นคล้ายผ้าถุง แต่เหลือชายออกมาให้เห็น

ที่มา : กรุณา กุศลาสัย, 2543

3) รัฐอุตตรประเทศและรัฐปัญจาบ หญิงชาวรัฐอุตตรประเทศและรัฐปัญจาบชอบใช้ผ้าสำหรับผืนหนึ่งนุ่งโดยใช้จีบรอบๆ เอวคล้ายผ้าสเกิร์ต แล้วใช้ผ้าอีกผืนหนึ่งห่มคลุมศีรษะและร่างกาย ตั้งแต่สะเอวขึ้นไป ผ้าสำหรับผืนซึ่งห่มส่วนบนร่างกายส่วนบนนี้ เรียกว่า โอรนี ดังภาพประกอบที่ 2.17

ภาพที่ 2.17 ภาพหญิงชาวอุตตรประเทศชอบใช้ผ้าสำหรับจีบรอบเอวนุ่งคล้ายสเกิร์ต และมี “โอรนี” คลุมร่างกายส่วนบน

ที่มา : กรุณา กุศลาสัย, 2543

4) แคว้นคุชราตแถบเมืองบอมเบย์และปูนา หญิงแคว้นคุชราตใช้ผ้าสำหรับนุ่งหลวมๆ คล้ายผ้าซิ่น ปล่อยชายให้เหลือไว้คลุมไหล่ขวาและหน้าอก ซึ่งบางทีก็ใช้คลุมหน้าหรือศีรษะได้ด้วย ดังภาพประกอบที่ 2.18

ภาพที่ 2.18 การนุ่งผ้าสำหรับแบบหญิงชาวแคว้นคุชราต

ที่มา : กรุณา กุศลาลัย, 2543

5) แคว้นเบงกอล หญิงชาวแคว้นเบงกอลมักนิยมนุ่งผ้าสำหรับคล้ายหญิงแคว้นคุชราต แต่ดึงชายมาปิดไหล่ซ้าย แทนที่จะปิดไหล่ขวาเช่นเดียวกับหญิงแคว้นคุชราต ดังภาพประกอบที่ 2.19

ภาพที่ 2.19 การนุ่งผ้าสำหรับแบบหญิงสาวชาวเบงกอล

ที่มา : กรุณา กุศลาลัย, 2543

6) หญิงกรรมกร หญิงอินเดียที่ต้องทำงาน มีวิธีนุ่งผ้าสำหรับชนิดที่มีให้เหลือชายไว้รุงรัง
เกาะเกาะการทำงาน ดังภาพประกอบที่ 2.20

ภาพที่ 2.20 ภาพหญิงกรรมกร วิธีนุ่งผ้าสำหรับหรืออย่างทะมัดทะแมง
เพื่อไม่ให้เหลือชายห้อยเกาะเกาะ

ที่มา : กรุณา กุศลาลัย, 2543

7) รัฐปัญญาบ หึงสาวชาวปัญญาบ (ปัญญาบ) มีการแต่งนอกจากนุ่งผ้าสำหรับ คือการ
ตัดเย็บเป็นเสื้อมีแขนเรียกว่า ขมิส และนุ่งกระโปรงเรียกในภาษาอินเดียว่า ฆะระธา และห่มผ้าคลุม
เรียก ดูปัตตา ดังภาพประกอบที่ 2.21 อีกแบบคือใช้กางเกงและเสื้อแขนยาว มี ดูปัตตา คลุม
หน้าอกและศีรษะ ดังภาพประกอบที่ 2.22 และภาพประกอบที่ 2.23 เป็นชุดสำหรับ - ปัญญาบ
ประยุกต์

ภาพที่ 2.21 ภาพหญิงสาวชาวปัญญาบนุ่งกระโปรงซึ่งเรียกว่า ฆะระธา
สวมขมิสคือเสื้อมีแขน และห่มผ้าคลุมที่เรียกว่า ดูปัตตา

ที่มา : กรุณา กุศลาลัย, 2543

ภาพที่ 2.22 ภาพหญิงสาวชาวปัญญาบใช้กางเกงซัลวาร์ และสวมขมิศ
คือเสื้อมีแขน และหม่ผ้าคลุมที่เรียกว่า คูบัตตา คลุมหน้าอกและศีรษะ
ที่มา : กรุณา กุศลาลัย, 2543

ภาพที่ 2.23 ชุดสำหรับ - ปัญญาปี ประยุกต์
ที่มา : อาศิส จิตรไกรสร, 2547

เครื่องแต่งกายของสตรีอินเดีย อันหมายถึงเสื้อผ้านั้น แยกออกได้เป็นสองชนิดคือ ชนิด
ที่ใช้นุ่งหม่และชนิดที่ตัดแล้วเย็บเป็นรูปเพื่อใช้สวมใส่ เครื่องแต่งกายทั้งสองชนิดนี้มีใช้ในอินเดียมา
แต่โบราณกาล

ชนิดแรกได้แก่ผ้าสำหรับซึ่งใช้ผู้หญิงหมักกันหลายแบบหลายวิธีตามภูมิภาคในอินเดีย เป็นที่นิยมของสตรีชาวภารตะมาตลอดระยะเวลาอันยาวนานแห่งประวัติศาสตร์ของเขา

ชนิดที่สองได้แก่เสื้อหรือกางเกง ซึ่งต้องตัดและเย็บเป็นรูปให้เข้ากับส่วนสัดของร่างกาย เครื่องแต่งกายของสตรีอินเดียเป็นสัญลักษณ์อันเด่นชัดของชนชาตินั้น และเป็นผลของความอดุสหาหะมานะของนายช่างหลายอาชีพพร้อมกัน เช่น ช่างปั่นฝ้าย ช่างทอผ้า ช่างพิมพ์ลวดลาย ช่างย้อมสี ช่างเย็บปัก เป็นต้น ซึ่งแต่ละอาชีพต้องใช้ความพยายามสร้างความชำนาญมาหลายชั่วอายุคน จึงบรรลุถึงความสำเร็จขั้นที่เราท่านได้ประจักษ์กันอยู่ในปัจจุบัน การแต่งกายของสตรีอินเดียที่เห็นกันทั่วไปนั้นจะเป็นในแบบชนิดที่สองคือ มีเสื้อ กางเกง และมีผ้าพันคอ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับชุดของหญิงสาวชาวปัญจาบ ซึ่งชุดนี้สามารถสวมใส่ไปทำงาน ไปโรงเรียน ไปวัด และที่ต่างๆ ได้ จะเห็นว่าสตรีอินเดียที่พบเห็นนั้นสวมใส่กันทั่วไป สำหรับผู้ชายใส่ชุดกรูตา (Kurta) และชुरิดาร์ (Churidar) เป็นเสื้อเชิ้ตตัวยาวจากคอถึงเข่า และสวมกางเกงไปยมาส์ (Pyjamas) เป็นกางเกงขายาวถึงข้อเท้าเอวรูตไม่มีตะเข็บข้างปลายขาเล็กสับตัดด้วยผ้าเฉลียง ส่วนผู้หญิงใส่ชุดชัลวากามิซหรือปัญจาบี (Punjabi) ประกอบด้วยกางเกงซัลวาร์ (Zalwar) เป็นชุดกางเกงขายาวหลวมๆ ที่ผู้หญิงในแคว้นปัญจาบและแคว้นกัศมีร์สวมใส่กัน (คอกซ์, ไมเคิล, 2547 : 105-107) ท่อนบนสวมเสื้อกามิซ (Kameez) เป็นเสื้อตัวยาวตัวหลวม และมีผ้าพันคอดูปัตตา (Dupatta) ใช้คลุมศีรษะเวลาเข้าวัดหรืองานพิธีต่างๆ และเป็นผ้าพันคอ เรียกได้หลายชื่อนอกจากดูปัตตา (Dupatta)แล้วยังเรียกว่า โอร์นิ (Orhni), จุนนิ (Chunni) หรือจุนารี (Chunari) ซึ่งสามส่วนประกอบกันเรียกชุดปัญจาบ เป็นการผสมผสานสไตล์การแต่งกายของชุดผู้หญิงชาวปัญจาบและมีความนิยมกันทั่วไปในสมัยใหม่ (Biswar, A., 2003 : 40-43) โดยมีการดัดแปลงรูปแบบให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน

2.5 ลักษณะของชุดปัญจาบ (Punjab) หรือปัญจาบี (Punjabi) ในปัจจุบัน

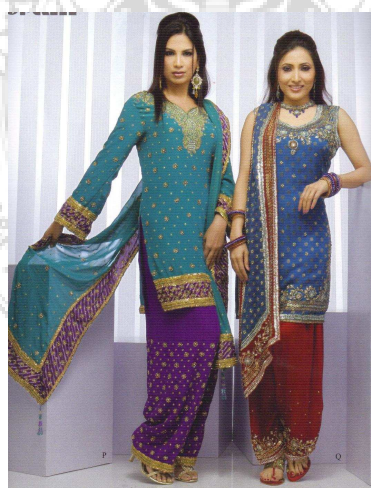
ในปัจจุบันลักษณะของชุดปัญจาบ (Punjab) หรือปัญจาบี (Punjabi) มีหลายรูปแบบ โดยเฉพาะตัวเสื้อซึ่งมีความสั้นยาวแล้วแต่แบบ ส่วนใหญ่จะเป็นเสื้อตัวยาวเหนือเข่า บางทีก็เป็นระดับเดียวกับเข่า และถ้ายาวก็จะเป็นความยาวเลยเข่าลงไปแต่ไม่ถึงข้อเท้า เป็นลักษณะเสื้อเข้ารูปตัวหลวมทรงบานปลายเล็กน้อย ฝ้ายข้าง แบบคอมีหลายรูปแบบแต่ที่นิยมจะเป็นเสื้อคอกว้างสวมทับกางเกงแบบซัลวาร์ (Zalwar) เป็นกางเกงขายาวทรงหลวม เอวรูตต่อสะโพกจับจีบพอง ส่วนบนยาวเรียวยาวถึงปลายขา ดังภาพประกอบที่ 2.24 และภาพประกอบที่ 2.25 หรือกางเกงแบบซัลวาร์ (Zalwar) ทรงหลวมมากๆ ดังภาพประกอบที่ 2.26 และภาพประกอบที่ 2.27 หรือเป็นกางเกงแบบไปยมาส์ (Pyjamas) ที่ปลายขาเล็กสับหรือย่นที่ปลายขา ดังภาพประกอบที่ 2.28 และภาพประกอบที่ 2.29 ลักษณะการวางลายผ้ามีท่อนบนและท่อนล่างจะมีทั้งผ้าลายและผ้าพื้น

สลับกัน แต่ส่วนใหญ่อ่อนบนตัวเสื้อจะเป็นผ้าลายเพื่อให้เห็นลวดลายของผ้ารวมทั้งการตกแต่งต่างๆ ของตัวเสื้อ สำหรับท่อนล่างกางเกงจะเป็นผ้าพื้นหรือมีการตกแต่งลายปักที่ปลายขาเล็กน้อย เพื่อให้เข้าชุดกับตัวเสื้อที่อ่อนบน ดังภาพประกอบที่ 2.30 และตัวเสื้อเป็นผ้าพื้นกางเกงเป็นผ้าลาย ดังภาพประกอบที่ 2.31 และถ้าเป็นชุดใส่ไปงานที่อ่อนบนจะเป็นผ้าปัก ดังภาพประกอบที่ 2.32

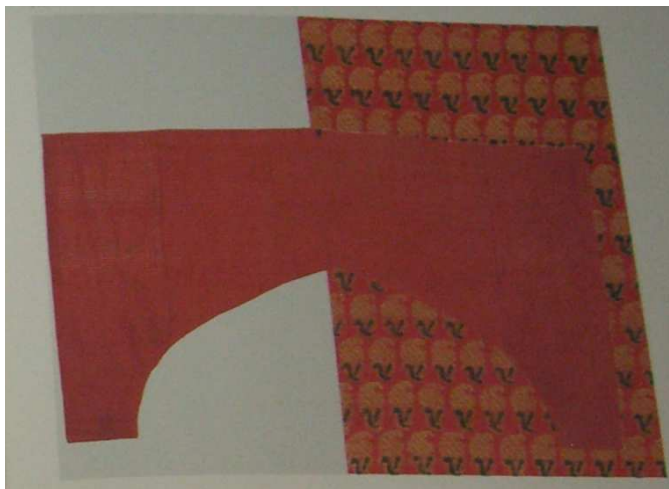
ภาพที่ 2.24 ลักษณะกางเกงแบบซัลวาร์ (Zalwar)

ที่มา : Goswamy, B.N. 1993

ภาพที่ 2.25 ลักษณะเสื้อกับกางเกงแบบซัลวาร์ (Zalwar)

ที่มา : Roopam, V.S., ed., (n.d.)

ภาพที่ 2.26 ลักษณะกางเกงแบบซัลวาร์ (Zalwar) ทรงหลวมมากๆ
ที่มา : Goswamy, B.N. 1993

ภาพที่ 2.27 ลักษณะเสื้อกับกางเกงแบบซัลวาร์ (Zalwar) ทรงหลวมมากๆ
ที่มา : Katariya, N.M., ed., (n.d.)

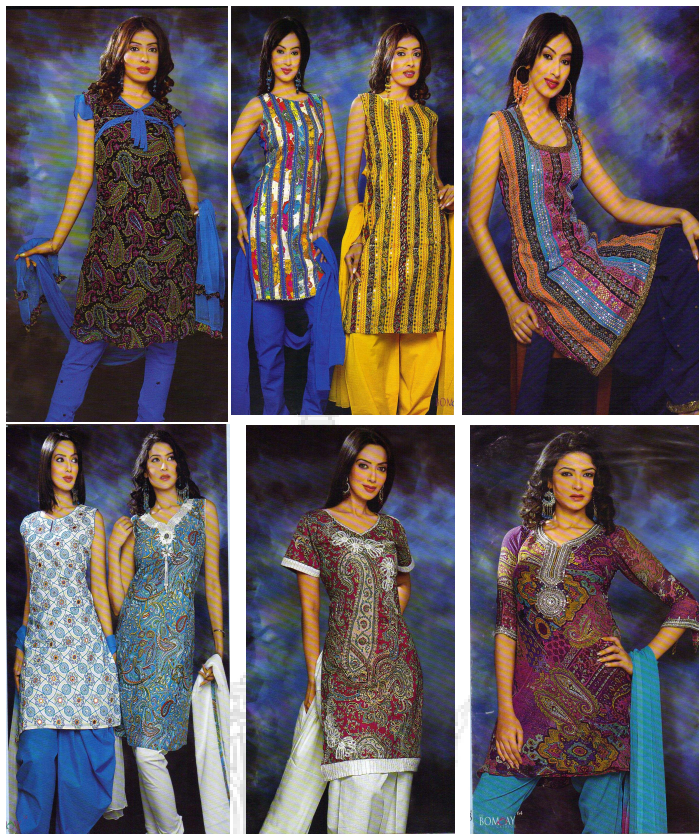
ภาพที่ 2.28 ลักษณะกางเกงไปยมาส์ (Pyjamas)

ที่มา : Goswamy, B.N. 1993

ภาพที่ 2.29 ลักษณะเสื้อกับกางเกงไปยมาส์ (Pyjamas)

ที่มา : Roopam, V.S., ed., (n.d.)

ภาพที่ 2.30 ลักษณะเสื้อเป็นผ้าลายกับกางเกงเป็นผ้าพื้น
ที่มา : Katariya, N.M., ed., (n.d.)

ภาพที่ 2.31 ลักษณะเสื้อเป็นผ้าพื้นกับกางเกงเป็นผ้าลาย
ที่มา : Katariya, N.M., ed., (n.d.)

ภาพที่ 2.32 ลักษณะชุดใส่ไปงานพอนบนเป็นผ้าปัก

ที่มา : Roopam, V.S., ed., (n.d.)

3. แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์

3.1 ความหมายของผลิตภัณฑ์

ศาสตราจารย์ (2528 : 6) ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ค้นคว้า ออกแบบ ประดิษฐ์ขึ้น เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีพ

มนตรี ยอดบางเตย (2538 : 38) ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สรรพสิ่งทั้งหลายที่เป็นความพยายามประดิษฐ์ขึ้น ทำให้เกิดขึ้นจากแรงงานและสมองของมนุษย์ ตามความต้องการและจำเป็น เพื่อความสะดวกสบายต่อการดำรงชีพ

พจนานุกรมกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2545 ให้ความหมายคำว่า “ผลิต” คือ เป็นนามแปลว่าทำให้เกิดผล และเป็นกริยาแปลว่า ผลิตดอก ออกผล งอกแล้ว เผล็ดออก ส่วนคำว่า “ภัณฑ์” คือ สิ่งของ เครื่องใช้ ดังนั้น คำว่า “ผลิตภัณฑ์” จึงหมายถึงสิ่งของหรือเครื่องใช้ที่ทำหรือ

ประดิษฐ์ขึ้น หรือสร้างให้เกิดขึ้น สำหรับทางเคมีนั้น “ผลิตภัณฑ์” หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาเคมี สิ่งที่เกิดขึ้น (Product)

กล่าวโดยสรุปแล้ว ความหมายของคำว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ จึงหมายถึง กระบวนการค้นคว้า คิดออกแบบ แก้ไขและปรับปรุงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น

3.2 คุณสมบัติผลิตภัณฑ์ที่ดี

สิ่งที่จะเป็นตัวทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมานั้น เป็นผลิตภัณฑ์ที่ดี มีคุณสมบัติครบถ้วนตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ก็คงจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่ผลิตภัณฑ์ ได้แก่

1. ความแปลกใหม่ (INNOVATIVE) ความแปลกใหม่ในผลิตภัณฑ์ควรเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ซ้ำซากมีการนำเสนอความแปลกใหม่ในด้านต่างๆ เช่น ประโยชน์ใช้สอย รูปแบบวัสดุ เป็นต้น

2. มีที่มา (STORY) ผลิตภัณฑ์มีประวัติหรือมีที่มาเล่าเรื่องได้ ไม่ว่าจะเป็นตัวกำเนิดความคิดรวบยอดของการออกแบบให้ผู้บริโภคทราบถึงเรื่องราวเหล่านี้ เช่น นาฬิกาของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ยี่ห้อหนึ่งที่กล่าวถึงต้นกำเนิดมาจากงานช่างฝีมือในหมู่บ้านที่เก่าแก่หมู่บ้านหนึ่ง ที่มีการทำสืบทอดกันต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน เป็นต้น

3. ระยะเวลาที่เหมาะสม (TIMING) มีระยะเวลาที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดนั้นเหมาะสมตามฤดูกาลหรือตามความจำเป็น หรือเหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค ในช่วงเวลานั้นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์เสื้อกันฝนหรือร่ม ก็ควรจะออกสู่ตลาดฤดูฝน หรือผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าชุดนักเรียนก็ออกสู่ตลาดช่วงฤดูกาลก่อนเปิดภาคเรียน เป็นต้น

4. ราคาพอสมควร (PRICE) หมายถึงราคาขายเหมาะสมกับกำลังการซื้อของผู้บริโภคในตลาดที่ผลิตภัณฑ์นี้ส่งไปขาย ซึ่งคงจะต้องอาศัยการศึกษาวิจัยกลุ่มผู้บริโภคให้ได้ข้อมูลออกมาก่อนที่จะเริ่มทำการออกแบบและผลิต

5. มีข้อมูลข่าวสาร (INFORMATION) ข้อมูลข่าวสารของตัวผลิตภัณฑ์ควรจะสื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบและเข้าใจอย่างถูกต้องในด้านของการใช้งานประโยชน์ใช้สอย ผู้ที่เกี่ยวข้องในส่วนของการเสนอขายผลิตภัณฑ์ทุกระดับต้องมีความรู้เรื่องของผลิตภัณฑ์นั้นอย่างละเอียด เพื่อการถ่ายทอดข้อมูลของผลิตภัณฑ์ไปยังผู้ซื้อได้ถูกต้อง จะบังเกิดความเข้าใจและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ผลิตภัณฑ์นั้น

6. เป็นที่ยอมรับ (ORIGINAL ACCEPTANCE) ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือชุมชนทุกชั้นทุกระดับที่เป็นกลุ่มสังคมเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ ไม่เป็นสิ่งที่ทำให้เสื่อมเสียและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ผลิตภัณฑ์นั้น

7. อายุการใช้งานเหมาะสม (LIFE CYCLE) อายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ มีความแข็งแรง คงทนต่อสภาพขอการใช้งานเหมาะสมกับระยะเวลา หรือมีอายุในการใช้งานที่เหมาะสมกับลักษณะของผลิตภัณฑ์หรือราคาที่กำหนด (ธีระชัย สุขสด, 2544 : 93-94)

3.3 หลักการพัฒนาผลิตภัณฑ์

1. การลดส่วน (MINIFY) หมายถึง การตัดออกหรือการย่อส่วน เช่น การตัดส่วนที่ไม่จำเป็นออก การย่อสัดส่วนให้เล็กลงและการกระชับลงไปกว่าเดิม
2. การขยายส่วน (MAGNIFY) หมายถึง การเพิ่มเติมส่วนใหญ่ๆ เข้าแทนของเดิม เช่น เพิ่มประโยชน์ใช้สอยทางอ้อม เพิ่มความสูง ความยาว ความหนา ความแข็งแรง เป็นต้น
3. การเปลี่ยนแปลง (MODIFY) หมายถึง การดัดแปลงแก้ไขบางส่วน อาจเป็นส่วนที่เล็กน้อยจากของเดิม เช่น เปลี่ยนสี เปลี่ยนรูปทรง เปลี่ยนเสียง เป็นต้น
4. การจัดส่วนประกอบใหม่ (REARRANGE) หมายถึง การจัดส่วนประกอบให้ดูแปลกใหม่ไปจากเดิม โดยอาจจัดหรือสลับที่ทางใหม่รวมถึงจังหวะช่องไฟ และองค์ประกอบต่างๆ เป็นต้น
5. การกลับไปในทางตรงกันข้าม (REVERSE) หมายถึง การกลับตำแหน่งทิศทางหรือเรื่องราวที่จากเดิมเคยมีอยู่ให้เป็นไปในทางตรงกันข้าม เช่น ดำเป็นขาว เหลี่ยมเป็นมนโค้ง ยาวเป็นสั้น เป็นต้น
6. การรวมกัน (COMBINE) หมายถึง การรวมการผสมสิ่งที่ละม้ายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันเข้าไว้ด้วยกันคือ การรวมประโยชน์ใช้สอยเข้าด้วยกัน ซึ่งก็ได้มีผลิตภัณฑ์หลายประเภทที่นิยมออกแบบในลักษณะนี้ เช่น มีดพกสวารพัดประโยชน์ ปากกามีนาฬิกา แปรงูตัวออกแบบด้ามถือเป็นที่เกาหลี เครื่องเสียงเป็นเซต มีวิทยุ เครื่องเล่นเทป เครื่องเล่นแผ่นซีดี เป็นต้น
7. การแทนที่ใหม่ (SUBSTITUTE) หมายถึง การทดแทนด้วยสิ่งใหม่เป็นส่วนใหญ่ เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมหรือสิ่งอื่น ๆ เช่น ใช้วัสดุใหม่ พลังงานใหม่ เปลี่ยนส่วนประกอบบางส่วนใหม่ เปลี่ยนระบบการทำงานแบบใหม่ เป็นต้น (ธีระชัย สุขสด, 2544 : 82-83)

3.4 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่ย่อมเกิดมาจากการออกแบบที่ดีในการออกแบบผลิตภัณฑ์ นักออกแบบต้องออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ที่ดีเอาไว้ว่า ควรจะมีองค์ประกอบอะไรบ้างแล้วใช้ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ควรคำนึงถึง 9 ประการ ซึ่งหลักการแต่ละข้อนั้นมีคำอธิบายประกอบไว้ดังนี้

1. หน้าที่ใช้สอย (FUNCTION) หมายถึงหน้าที่ใช้สอยถือเป็นหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกที่ต้องคำนึงผลิตภัณฑ์ทุกชนิด ต้องมีหน้าที่ใช้สอยถูกต้องตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย ผลิตภัณฑ์นั้นถือว่ามียุทธวิธีใช้สอยดี
2. ความปลอดภัย (SAFETY) หมายถึงสิ่งอำนวยความสะดวกนี้ได้มากน้อยเพียงใด ย่อมจะมีโทษเพียงนั้น ผลิตภัณฑ์ที่ให้ความสะดวกต่างๆ มักจะเกิดจากเครื่องจักรกลและเครื่องใช้ไฟฟ้า การออกแบบควรคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้ ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ต้องแสดงเครื่องหมายไว้ให้ชัดเจนหรือมีคำอธิบายไว้
3. ความแข็งแรง (CONSTRUCTION) หมายถึงผลิตภัณฑ์จะต้องมีความแข็งแรงในตัวผลิตภัณฑ์หรือโครงสร้างเป็นความเหมาะสมในการที่นักออกแบบรู้จักใช้คุณสมบัติของวัสดุและจำนวน หรือปริมาณของโครงสร้าง
4. ความสะดวกสบายในการใช้ (ERGONOMICS) หมายถึงนักออกแบบต้องศึกษาวิชากายวิภาคเชิงกลเกี่ยวกับสัดส่วน ขนาดและขีดจำกัดที่เหมาะสมสำหรับอวัยวะส่วนต่างๆ ในร่างกายของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย
5. ความสวยงาม (AESTHETICS) หมายถึงผลิตภัณฑ์ในยุคปัจจุบันนี้มีความสวยงามนับว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าหน้าที่ใช้สอยเลย ความสวยงามจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อเพราะประทับใจ ส่วนหน้าที่ใช้สอยจะดีหรือไม่ต้องใช้เวลาอีกกระยะหนึ่ง
6. ราคาพอสมควร (COST) หมายถึงผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาขายนั้นย่อมจะต้องมีข้อมูลด้านผู้บริโภคและการตลาดที่ได้ค้นคว้าและสำรวจแล้วผลิตภัณฑ์ย่อมจะต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ว่าเป็นคนกลุ่มอาชีพใด อาชีพฐานะเป็นอย่างไร มีความต้องการใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นี้เพียงใด
7. การซ่อมแซมง่าย (EASE OF MAINTENANCE) หมายถึงหลักการนี้คงจะใช้กับผลิตภัณฑ์ เครื่องจักรกล เครื่องยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ที่มีกลไกภายในที่ซับซ้อน ะไหล่บางชิ้นย่อมต้องมีการเสื่อมสภาพไปตามอายุการใช้งานหรือการใช้งานในทางที่ผิด
8. วัสดุและการผลิต (MATERIALS AND PRODUCTION) หมายถึงผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตด้วยวัสดุสังเคราะห์ อาจมีกรรมวิธีการเลือกใช้วัสดุและวิธีผลิตได้หลายแบบ แต่แบบหรือวิธีใดถึงจะเหมาะสมที่สุด ที่จะไม่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่ประมาณไว้
9. การขนส่ง (TRANSPORTATION) หมายถึงนักออกแบบต้องคำนึงถึงการประหยัดค่าขนส่ง การขนส่งสะดวกหรือไม่ ระยะเวลาใกล้หรือระยะไกลกินเนื้อที่ในการขนส่งมากน้อยเพียงใด การ

ขนส่งทางบกทางน้ำหรือทางอากาศต้องทำการบรรจุหีบห่ออย่างไร ถึงจะทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่เกิดการเสียหายชำรุด (ธีระชัย สุขสด, 2544 : 88-92)

3.5 หลักการวัดความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การที่ผลิตภัณฑ์นั้นสามารถผลิตออกมาได้และทำกำไรให้กับองค์กรนั้น ตัวชี้วัดความสำเร็จที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำกำไร ได้แก่สิ่งต่อไปนี้ คือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ต้นทุนของผลิตภัณฑ์ เวลาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ต้นทุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และขีดความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

1. คุณภาพของผลิตภัณฑ์ พิจารณาว่าผลิตภัณฑ์นั้นสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้หรือไม่ มีความทนทานและความน่าเชื่อถือเพียงใด ในที่สุดแล้วคุณภาพของผลิตภัณฑ์สะท้อนออกมาในรูปของส่วนแบ่งตลาดและราคาที่ถูกค่าพอใจง่าย
2. ต้นทุนของผลิตภัณฑ์ พิจารณาจากต้นทุนการผลิต ในที่นี้รวมถึงการลงทุน เครื่องมืออุปกรณ์และต้นทุนการผลิตที่เกิดจากการผลิตสินค้าแต่ละหน่วย ต้นทุนของผลิตภัณฑ์เป็นตัวตัดสินว่าองค์กรจะได้กำไรจากยอดขายและราคาที่ตั้งไว้เท่าใด
3. เวลาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เวลาที่ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นตัวตัดสินว่าองค์กรสามารถปรับตัวต่อสภาพการแข่งขันและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังบอกได้ว่าองค์กรจะได้รับผลตอบแทนทางการเงินจากตัวผลิตภัณฑ์เร็วเพียงใด
4. ต้นทุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พิจารณาว่าบริษัทใช้เงินในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มากเพียงใด ต้นทุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มักเป็นสัดส่วนสำคัญของการลงทุนที่ต้องใช้เพื่อให้ได้ผลกำไรตอบแทน
5. ขีดความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พิจารณาว่าองค์กรมีขีดความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นหรือไม่จากประสบการณ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ผ่านมา ขีดความสามารถที่เพิ่มขึ้นนี้จะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดยิ่งขึ้น (มณฑลลี ศาสสนนันท์, 2546 : 44)

ดังนั้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เกิดจากการคิดออกแบบ แก้ไขและปรับปรุงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น โดยเป็นการนำเสนอความแปลกใหม่ในด้านต่างๆ เช่น ประโยชน์ใช้สอย รูปแบบ วัสดุ ซึ่งผลิตภัณฑ์นั้นๆ ยังเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือชุมชนทุกระดับที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ และไม่เป็นสิ่งที่ทำให้เสื่อมเสียและสร้างภาพลักษณ์ที่ติดผลิตภัณฑ์นั้นๆ รวมถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ว่าสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้หรือไม่

3.6 การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอเป็นสิ่งจำเป็นหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนเรา เมื่อเรามองไปรอบๆ ตัวเราจะพบว่าสิ่งของเครื่องใช้หลายชนิด เช่น เสื้อผ้า ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ผ้าห่มเก้าอี้ ผ้าห่ม พรหม หรือม่าน ล้วนทำมาจากใยสิ่งทอทั้งสิ้น และมนุษย์จำเป็นจะต้องใช้ผ้าตั้งแต่เกิดจนตาย

1) ความหมาย

ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอแก่บุคคลเพื่อสนองความต้องการจำเป็น หรือความต้องการผลิตภัณฑ์จะรวมถึงสินค้า บริการ บุคคล สถานที่ กิจกรรม องค์การ ประสบการณ์ เหตุการณ์ ข้อมูล หรือแนวคิด (สุทธิ ชัยพฤกษ์, 2550 : 2)

ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่เสนอแก่ตลาดเพื่อดึงดูดความสนใจและการได้มาซึ่งการเป็นเจ้าของ การใช้ หรือการบริโภค เพื่อสนองความต้องการหรือความจำเป็นให้เกิดความพึงพอใจ (ศุภร เสรีรัตน์ และศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541 : 1)

สิ่งทอ (Textiles) ตามความหมายของ Introduction Textiles Science ของ Marjory L. Joseph (อ้างถึงใน นवलแซ ปาลิวนิช, 2542 : 10) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใดๆ ก็ตามที่ทำมาจากเส้นใยรวมไปถึงผ้าที่ไม่ได้มาจากการทอ ผ้าถัก ผ้าที่ผลิตด้วยวิธีพิเศษอื่นๆ และสินค้าจากการทอ

สิ่งทอ หมายถึง สิ่งทอหรือผลิตภัณฑ์สิ่งทอทุกชนิดที่ผลิตจากเส้นใยทั้งด้วยวิธีการทอและไม่ทอ (นवलแซ ปาลิวนิช, 2542 : 10)

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทุกชนิดที่ผลิตจากเส้นใยทั้งด้วยวิธีการทอและไม่ทอ นำเสนอตลาดเพื่อดึงดูดความสนใจและการได้มาซึ่งความเป็นเจ้าของ การใช้หรือการบริโภค เพื่อสนองความต้องการหรือความจำเป็นเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ

2) องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ (Product Component)

องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ และทำให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงสุด จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ (Product Attributes) ที่ดีเด่นและแปลกใหม่โดยมีลักษณะของผลิตภัณฑ์ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์หลัก (Core product) หมายถึงผลประโยชน์สำคัญที่ลูกค้าต้องการจากผลิตภัณฑ์ ที่ผู้ผลิตเสนอต่อลูกค้า เช่น ประโยชน์การใช้สอย การแก้ปัญหาให้กับลูกค้า การขาย ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย เช่น ประโยชน์หลักของกล้องถ่ายภาพดิจิทัล คือ ถ่ายภาพได้คมชัด

2. รูปลักษณะผลิตภัณฑ์ (Tangible product) หมายถึงสิ่งบ่งบอกถึงลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคสามารถทราบได้จาก เช่น เป็นกล่องดิจิตอลขนาดเล็กกะทัดรัด พกพาสะดวกสีขาวवलอน

3. ผลิตภัณฑ์ที่คาดหวัง (Expected product) หมายถึงลักษณะที่ลูกค้า คาดหวังว่าจะได้รับการซื้อสินค้านั้นๆ โดยผลิตภัณฑ์ที่คาดหวังจะต้องคำนึงถึงความพอใจของลูกค้าเป็นหลัก เช่น ถ่ายภาพได้ง่าย ทนทาน มีหน่วยความจำมาก เชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ได้ง่าย

4. ผลิตภัณฑ์ควบ (Augmented product) หมายถึงผลประโยชน์ที่ผู้ซื้อจะได้รับเพิ่มเติมจากผลิตภัณฑ์หลัก ประกอบด้วย การขนส่ง (Transportation) การให้สินเชื่อ (Credit) การรับประกัน (Insurance) การบริการหลังการขาย (after sale services) การติดตั้ง (Installation) การให้บริการอื่นๆ (Services) เช่น รับประกันภายในอายุการใช้งาน 2 ปี หากชำรุดจากการใช้งานปกติ บริการซ่อมฟรี และมีบริการผ่อนชำระเป็นงวดๆ

5. ศักยภาพเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Potential product) หมายถึงคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับสินค้าในสายตาของผู้บริโภค เช่น กล่องดิจิตอลจะต้องถ่ายภาพเคลื่อนไหวได้ สามารถเชื่อมต่อฟังเพลงจาก MP3 ได้ (สุทธิ ชัยพฤกษ์, 2550 : 3-4)

3) คุณสมบัติที่สำคัญของผลิตภัณฑ์

จากองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ จะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์มีลักษณะต่างๆ หลายอย่าง ในที่นี้จะพิจารณาเฉพาะลักษณะที่สำคัญที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญและใช้บ่อยในการพิจารณาตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ นักการตลาดจะต้องพยายามสร้างลักษณะดังกล่าว เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

1. การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Design) เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ ลักษณะการบรรจุหีบห่อ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค การออกแบบจะมีความสำคัญมากสำหรับสินค้าต่างๆ เช่น รถยนต์ เครื่องเฟอร์นิเจอร์ เสื้อผ้า เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องใช้สำนักงาน ดังนั้น ผู้ผลิตต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและศึกษาความต้องการของผู้บริโภค เพื่อออกแบบสินค้าให้ดึงดูดความสนใจและให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค นอกจากนี้การออกแบบยังใช้เป็นหลักเกณฑ์ทำให้ผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน (Product Differentiation) โดยคำนึงถึงเหตุผลใจให้ลูกค้าซื้อสินค้าด้วยเหตุผล หรือด้วยอารมณ์ก็ตาม

2. วัตถุดิบหรือวัสดุที่ใช้ในการผลิต (Material) ผู้ผลิตมีทางเลือกที่จะใช้วัตถุดิบหรือวัสดุในการผลิตสินค้าหลายอย่าง เช่น ผ้า อาจจะใช้ไหม ผ้าใยสังเคราะห์ ฯลฯ ซึ่งในการตัดสินใจ

เรื่องนี้ ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคว่า พอใจแบบใด ต้นทุนในการผลิต และความสามารถในการจัดหาวัตถุดิบ

3. คุณภาพ (Quality) เป็นการวัดการทำงานและวัดความคงทนของผลิตภัณฑ์ ถ้าสินค้าคุณภาพต่ำ ผู้ซื้อจะไม่ซื้อซ้ำ ถ้าสินค้าคุณภาพสูงเกินอำนาจซื้อของผู้บริโภคสินค้าก็ขายไม่ได้ เช่น เตารอบไมโครเวฟทำงานได้หลายอย่าง คือ ตั้งเวลา บอกรอบเวลา อบ ปิ้ง ต้ม ตุ่น ผัด เป็นต้น แต่ราคาสูงมาก สินค้าก็ขายได้น้อย นักการตลาดต้องพิจารณาว่า สินค้าควรมีคุณภาพระดับใดบ้าง และต้นทุนเท่าใดจึงจะพอใจของผู้บริโภค รวมทั้งคุณภาพสินค้าต้องสม่ำเสมอและมีมาตรฐาน เพื่อจะสร้างการยอมรับ ความเชื่อถือที่มีต่อสินค้าทุกครั้งที่ซื้อ ดังนั้น ผู้ผลิตจึงต้องมีการควบคุมคุณภาพสินค้า (Quality Control) อยู่เสมอ

4. ความปลอดภัย (Safety) สินค้าบางชนิดความปลอดภัยเป็นเรื่องสำคัญมาก เช่น รถยนต์ เครื่องไฟฟ้า เครื่องทำน้ำร้อน เครื่องเป่าผม สินค้าเหล่านี้ถ้าออกแบบไม่ปลอดภัย หรือให้รายละเอียดวิธีการใช้ไม่เพียงพอจะมีผลต่อชื่อเสียงของบริษัท ผู้ผลิตจึงต้องให้ความสำคัญต่อการออกแบบและการทดสอบความปลอดภัยก่อนนำออกจำหน่าย ในปัจจุบันผู้บริโภคตื่นตัวเรื่องนี้มาก เพราะมีองค์การที่ให้ความรู้แก่ผู้บริโภค เช่น คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กระทรวงสาธารณสุข โดยจะให้ข่าวสารเตือนเกี่ยวกับสินค้าและตราสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

5. การรับประกัน (Warranty) เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแข่งขัน โดยเฉพาะสินค้าพวกรถยนต์ เครื่องใช้ในบ้าน และเครื่องจักร เพราะเป็นการลดความเสี่ยงจากการซื้อสินค้าของลูกค้า และรวมทั้งการสร้างเชื่อมั่น ฉะนั้นผู้ผลิตหรือคนกลางอาจเสนอการรับประกันเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยคำพูด โดยทั่วไปการรับประกันจะระบุประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น คือ

5.1 การรับประกันต้องให้ข้อมูลที่สมบูรณ์ว่า ผู้ซื้อจะร้องเรียนที่ไหน กับใคร
อย่างไร เมื่อสินค้ามีปัญหา

5.2 การรับประกันจะต้องให้ผู้บริโภคทราบล่วงหน้าก่อนการซื้อ

5.3 การรับประกันจะต้องระบุเงื่อนไขการรับประกันทางด้านระยะเวลา
ขอบเขตของความรับผิดชอบ และเงื่อนไขอื่นๆ

6. ความหลากหลายของสินค้า (Variety) ผู้ซื้อส่วนมากพอใจที่จะเลือกซื้อสินค้าที่มีให้เลือกมากในรูปของ สี กลิ่น รส ชนิด ขนาด การบรรจุหีบห่อ แบบ ลักษณะ คุณภาพ เนื่องจากผู้บริโภคมีความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้จำหน่ายจำเป็นต้องมีสินค้าให้เลือกมากเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคที่แตกต่างกันได้ดียิ่งขึ้น

7. การให้บริการ (Servicing) การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค บางครั้งก็ขึ้นอยู่กับนโยบายการให้บริการแก่ลูกค้าของผู้ขายหรือผู้ผลิต ตัวอย่างเช่น ผู้บริโภคมักจะซื้อสินค้ากับร้านค้า

ที่ให้บริการดีและถูกใจ ในปัจจุบันผู้บริโภคมีแนวโน้มจะเรียกร้องบริการจากผู้ขายมากขึ้น เช่น บริการสินเชื่อ บริการส่งของ บริการซ่อมแซม ในการผลิตสินค้า ผู้ผลิตอาจให้บริการเอง หรือผ่านคนกลาง โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างต้นทุนและการควบคุมความพอใจที่จะให้แก่ลูกค้า (ศุภร เสรีรัตน์ และศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541 : 3-5)

4) ลักษณะของระดับผลิตภัณฑ์ (Product hierarchy)

หมายถึง ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ที่จำแนกตามลักษณะที่สินค้าจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค สามารถจำแนกได้ 7 ระดับ จากประโยชน์พื้นฐานที่สินค้านั้นมีอยู่ จนถึงประโยชน์เฉพาะที่สินค้าตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป็นกลุ่มเฉพาะ ดังนี้

1. ประโยชน์หลักของผลิตภัณฑ์ (Need Family) หมายถึงประโยชน์โดยตรงที่ผู้บริโภคจะได้รับจากผลิตภัณฑ์ เช่น อาหารใช้สำหรับบริโภค
2. ตระกูลผลิตภัณฑ์ (Product Family) หมายถึงระดับของผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้บริโภคได้ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม เช่น อาหารสด อาหารแห้ง
3. ระดับขั้นของผลิตภัณฑ์ (Product Class) หมายถึงกลุ่มของผลิตภัณฑ์ภายในตระกูลนั้นๆ ซึ่งทำหน้าที่เฉพาะของผลิตภัณฑ์ เช่น อาหารสดยังไม่ได้ปรุง อาหารสำเร็จรูป
4. สายผลิตภัณฑ์ (Product Line) หมายถึงกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายในระดับขั้นของผลิตภัณฑ์ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำหน้าที่คล้ายกับโครงสร้างการจำหน่ายแบบเดียวกัน เช่น อาหารแห้งสำเร็จรูปบรรจุพร้อมเครื่องปรุง
5. ชนิดของผลิตภัณฑ์ (Product Type or categories) หมายถึงรายการผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในสายผลิตภัณฑ์เดียวกัน แต่ละรายการอาจมีรูปแบบการออกแบบที่แตกต่างกันไป เช่น บรรจุในซอง บรรจุในถ้วย
6. ตราสินค้า (Brand) ชื่อของผลิตภัณฑ์รายการหนึ่งๆ หรือหลายๆ รายการที่อยู่ในสายผลิตภัณฑ์ เช่น ไวไว มาม่า ยำยำ
7. รายการผลิตภัณฑ์ (Product Item) หมายถึง ลักษณะที่แตกต่างกันภายในตราสินค้าอาจจะเป็นขนาด รูปร่าง รสชาติ เป็นต้น เช่น รสต้มยำกุ้งน้ำข้น รสหมูสับ รสเปิดพะโล้ ฯลฯ (สุทธิ ชัยพฤกษ์, 2550 : 5-6)

5) ลักษณะของสิ่งทอ

สิ่งทอแบ่งออกตามลักษณะการนำไปใช้ได้ 3 กลุ่ม คือ

1. สิ่งทอที่ใช้เป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
2. สิ่งทอที่ใช้เป็นผ้าที่ใช้ในบ้านหรือเคหะสิ่งทอ และผ้าที่ใช้ตกแต่งบ้าน
3. สิ่งทอที่ใช้ในงานอุตสาหกรรม (นวนลข พาลิวณิช, 2542 : 13)

6) กระบวนการบริหารผลิตภัณฑ์

กระบวนการบริหารผลิตภัณฑ์ (Product Management Process) หมายถึง การสร้าง การวิเคราะห์ การจัดองค์การ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการควบคุมในผลิตภัณฑ์เดิม และผลิตภัณฑ์ใหม่ขององค์การ เพื่อสนองความจำเป็นและความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ ขณะเดียวกันก็ต้องบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การด้วย (ศุภร เสรีรัตน์ และศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541 : 7)

7) องค์ประกอบของกระบวนการบริหารผลิตภัณฑ์

มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. มีลักษณะเป็นกระบวนการของการบริหาร
2. เป็นผลิตภัณฑ์เดิมและผลิตภัณฑ์ใหม่ของธุรกิจ
3. มีวัตถุประสงค์จากการบริหารผลิตภัณฑ์ของธุรกิจตามแนวคิด คือ การสนองความจำเป็นและความต้องการของตลาดเป้าหมายให้ได้รับความพอใจ
4. ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การด้วย (ศุภร เสรีรัตน์ และศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541 : 7)

8) ลำดับขั้นของกระบวนการบริหารผลิตภัณฑ์

1. การสร้างความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Generating) ควรจะพิจารณาว่าจะผลิตสินค้าอะไร เพื่อสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มไหน
2. วิเคราะห์ (Analytical) หมายถึง การวิเคราะห์ถึงลักษณะความต้องการของพฤติกรรมลูกค้าที่เป็นเป้าหมายที่มีต่อความคิดด้านผลิตภัณฑ์ของบริษัท รวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้านการแข่งขัน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย เทคโนโลยี ทรัพยากร ฯลฯ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าและสิ่งแวดล้อมที่ได้จากการวิเคราะห์จะทำให้ทราบว่า ความคิดเห็นด้านผลิตภัณฑ์ของบริษัทมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
3. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรที่มีต่อการบริหารผลิตภัณฑ์ หลังจากผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่ 2 แล้ว

4. การวางแผน (Planning) เป็นการวางแผนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การออกแบบ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านผลิตภัณฑ์หลัก รูปลักษณะผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ควบ การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ในตลาด การกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด รวมทั้งกำหนดงบประมาณที่ต้องใช้ด้วย

5. การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementing) เป็นขั้นที่ลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 4 โดยการมอบหมายงานให้ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติตาม

6. การควบคุม (Controlling) เป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานด้านผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ (ศุภร เสรีรัตน์ และศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541 : 7-8)

กล่าวโดยสรุป ผลิตภัณฑ์สิ่งทอในปัจจุบันเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และมีการแข่งขันกันสูง ประกอบกับผู้บริโภคมีความรู้มากขึ้น สนใจและต้องการทราบรายละเอียดในด้านสมบัติ คุณภาพ การใช้ และการดูแลรักษาสินค้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอ เพื่อตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอย่างฉลาดและคุ้มค่าเงินมากขึ้น ผู้ผลิตสินค้าจึงมองเห็นความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบ ซึ่งได้แก่ ผ้า และวัสดุประกอบการตัดเย็บมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้เพื่อจะได้จัดซื้อและนำไปใช้ในงานการผลิตได้อย่างเหมาะสม และผลิตสินค้าสำเร็จรูปที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นยังควรมีการอบรมพนักงานขายให้ความรู้เรื่องผ้าและเส้นใยที่นำมาใช้ผลิตสินค้านั้นๆ แต่ละชนิด เพื่อจะได้อธิบายหรือให้คำแนะนำแก่ผู้ซื้อได้อย่างดี อันเป็นจุดส่งเสริมการขายที่สำคัญจุดหนึ่ง ซึ่งผู้ผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอทั้งหลายเริ่มจะตระหนักถึงเรื่องนี้มากขึ้นแล้ว

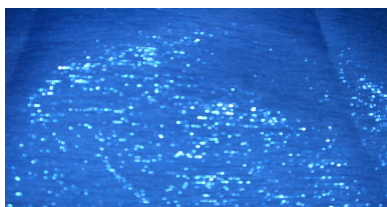
3.7 ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือพื้นเมืองอีสานในการผลิตผ้าเพื่อออกจำหน่ายจะกระทำภายในครัวเรือนตามที่ได้รับรู้มาจากรรพบุรุษ คือมีการแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่ม เมื่อส่งผลิตภัณฑ์ออกไปจำหน่ายก็จะได้รับคำแนะนำจากผู้ซื้อ หรือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาให้ความรู้เพิ่มเติมในการออกแบบลวดลายใหม่ๆ หรืออาจมีผู้ทอที่มีความชำนาญเมื่อเห็นรูปแบบลวดลายก็สามารถนำเอาลวดลายนั้นมาสร้างเป็นลวดลายขึ้นได้ ในปัจจุบันลวดลายผ้ายังคงมีรูปแบบไม่มากนัก มีเฉพาะรูปแบบลายเดิม นอกจากผ้าแล้วยังมีการผลิตเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปในแบบต่างๆ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่นเครื่องใช้ในบ้าน ของตกแต่งบ้าน เป็นต้น

1) **ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ** ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือมีมากมายหลายชนิดมีทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม ได้แก่ ผ้าพื้น ผ้าลายตารางหรือผ้าขาวม้า ผ้าลายลูกแก้ว ผ้ามัดหมี่ ผ้าซิด ผ้าจก ผ้าแพรวา เป็นต้น

ผ้าพื้นและผ้าลาย

ผ้าฝ้ายสอดด้น

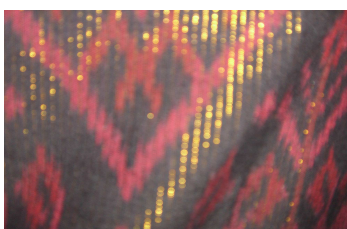
ผ้าลายลูกแก้ว

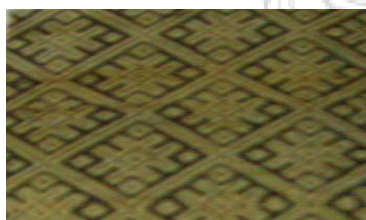
ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมคราม

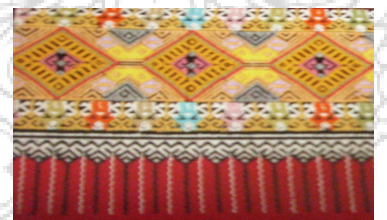
ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมคราม
หมักโคลน

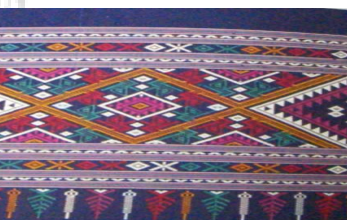
ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมคราม
หมักโคลนสอดด้น

ผ้าซิด

ผ้าจก

ผ้าแพรวา

ภาพที่ 2.33 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือแบบต่างๆ

2) **ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอมือ** ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทชุดทำงาน ชุดลำลอง และชุดโอกาสพิเศษ ส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้าสตรี ประกอบด้วย เสื้อ กระโปรง กางเกง เสื้อชุดติดกัน เป็นต้น

ภาพที่ 2.34 ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอมือรูปแบบต่างๆ

3) **ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือชนิดอื่น ๆ** ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนิดอื่นๆ คือ สิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นหรือสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยหรือประโยชน์สำหรับการตกแต่ง เช่น กระเป๋า หมอน เบาะรองนั่ง หมวก ผ้าคลุมไหล่ ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัวผาผนัง ของที่ระลึกต่างๆ

ภาพที่ 2.35 ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือรูปแบบอื่นๆ ตามประโยชน์ใช้สอย

3.8 หลักการออกแบบเสื้อผ้า

การออกแบบ (Design) หมายถึง การวางแผนสร้างสรรค์รูปแบบโดยการจัดสัดส่วนประกอบของการออกแบบให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย การเอาวัสดุต่างๆ มาผลิตสิ่งของตามที่ได้ออกแบบไว้และเน้นที่ความเหมาะสมของประกอบศิลป์เบื้องต้น ได้แก่ เส้น สี รูปทรง ผิวสัมผัส ฯลฯ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความสวยงามและประโยชน์ใช้สอยด้วย หรือความหมายอีกนัยหนึ่ง คือ การสร้างสรรค์แบบหรืองานสำหรับนักออกแบบ โดยยึดหลักแห่งความงามเป็นเกณฑ์และความถูกต้องสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์

หลักการออกแบบ โดยทั่วไปนั้น นักออกแบบเสื้อผ้าสามารถนำมาผสมผสานให้เกิดรูปแบบในลักษณะต่างๆ บนเสื้อผ้า ซึ่งแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) การออกแบบโครงสร้าง (Structural design) หมายถึง การนำชิ้นส่วนแต่ละชิ้นมาเย็บประกอบกันเป็นเสื้อผ้าขึ้นมาได้อย่างสวยงามและรวมถึงการออกแบบชนิดของตะเข็บ ปก แขน กระเป๋ารั้งดูม ให้สอดคล้องกับสีลวดลายและเนื้อผ้าที่นำมาตัดเย็บ ส่วนรายละเอียดอื่นๆ ในโครงสร้างของแบบตัดจะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเสื้อผ้าชุดนั้นๆ โดยขาดเสียมิได้ โดยเฉพาะเส้นแนวต่อในแบบตัด เช่น การต่อแนวต่อตามยาว (Princess line) หรือการต่อแนวต่อตามขวาง (Yoke) ที่ตัวเสื้อกระโปรง กางเกง และชุดติดกันสิ่งสำคัญที่สุดในการออกแบบเสื้อผ้า นั่นก็คือ การออกแบบในโครงสร้างเสื้อผ้าชั้นสูงที่มีราคาแพงจะต้องมีเส้นและรูปทรงที่จะเสริมสร้างให้บุคลิกของผู้สวมใส่มีความสง่างามมากยิ่งขึ้นและเสื้อผ้าส่วนใหญ่จะได้รับการออกแบบโครงสร้างทั้งสิ้น

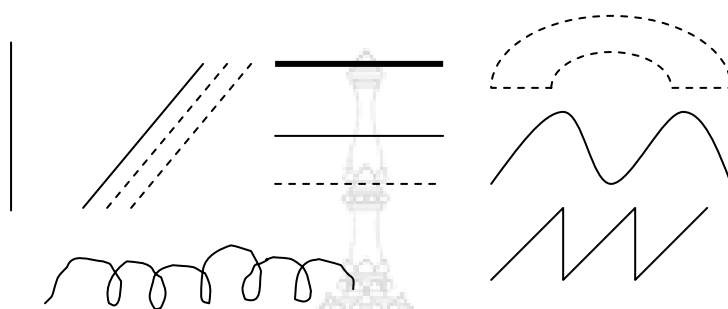
2) การออกแบบตกแต่ง (Decorative design) หมายถึง การออกแบบตกแต่งเพิ่มเติมภายหลังการออกแบบในโครงสร้าง โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย แต่เป็นการออกแบบที่มุ่งเน้นในการแข่งขันทางด้านธุรกิจเสื้อผ้า ฉะนั้นนักออกแบบเสื้อผ้าที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลจะต้องคำนึงถึงความสวยงาม ประหยัดเวลา แรงงาน เสื้อผ้าที่ผลิตออกมาราคาจะไม่สูงมากนักและสอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจของประเทศ การออกแบบตกแต่งเพิ่มเติมนอกโครงสร้างของเสื้อผ้าให้มีความสวยงามมากขึ้น และสามารถส่งเสริมรูปร่าง บุคลิกของผู้สวมใส่ให้รสนิยมในการแต่งกายให้ดูเก๋ สะดุดตา (วินิทร สอนพรินทร์, 2547 : 55-56)

1) การใช้เส้นบนเสื้อผ้า

เส้น (Line) เส้นมีความสำคัญต่อการออกแบบเสื้อผ้ามาก เพราะเส้นจะเป็นตัวนำไปปรากฏต่อสายตาในรูปแบบต่าง ๆ และยังให้ความรู้สึกของอารมณ์ที่แตกต่างกันไป สามารถสร้างภาพลวงตา ซึ่งเส้นแต่ละชนิดจะสร้างคุณค่าของภาพที่แตกต่างกัน เช่น เส้นตรง ให้ความรู้สึ

แข็งแรง มั่นคง กระด้าง เส้นประ ให้ความรู้สึกไม่มั่นคง มีการเคลื่อนไหวที่ เส้นโค้ง ให้ความรู้สึกอ่อนหวาน สวยงาม นิ่มนวล เส้นซิกแซ็ก ให้ความรู้สึกแปลกตา มีเสน่ห์ แต่ถ้าใช้มากเกินไป จะทำให้เสียรูปทรง (จารุพรรณ ทรัพย์ปรั่ง, 2543 : 129-136)

ภาพที่ 2.36 ลักษณะเส้นแบบต่างๆ

การออกแบบเสื้อผ้าแต่ละชิ้น แต่ละชุดนั้นจะต้องมีการเกี่ยวข้อง ถ้าการใช้เส้นมากมายหลายเส้น ได้แก่ เส้นตรง เส้นประ เส้นโค้ง และเส้นซิกแซ็ก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาในการใช้เส้นให้เหมาะสม เส้นและลายสามารถสร้างภาพลวงตาให้กับผู้ดูได้ เนื่องจากรูปร่างของแต่ละบุคคลต่างมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกัน

ภาพที่ 2.37 ลักษณะเส้นโครงสร้างรูปทรงเสื้อผ้าแบบต่างๆ

2) การใช้สีบนเสื้อผ้า

สี (Color) วินิทร สอนพรินทร์ (2547 : 64-65) กล่าวว่าสีมีพลังดึงดูดต่อสายตาได้เป็นอย่างดี สีสามารถทำให้เกิด ความรู้สึกแตกต่างกันออกไป บางสีให้ความรู้สึกอ่อนแรง บางสีรู้สึกสบายตา สีสามารถสร้างภาพลวงตาให้กับผู้ดูได้ บางสีอาจจะช่วยทำให้มองดูอ้วนขึ้น ในขณะที่เดียวกันบางสีจะทำให้ดูผอมลง ซึ่งในแต่ละสีจะสร้างคุณค่าที่แตกต่างกันไป เช่น อาจจะทำให้ความกลมกลืนกันหรือตัดกัน อันเนื่องมาจาก อิทธิพลของสี เพราะว่าสีมีอิทธิพลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่น่าแปลกที่ทุกคนจะมีสีเข้ากับลักษณะของตนเองทำให้ดูดีเมื่ออยู่ท่ามกลางสีในสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ การใช้สีเพื่อตกแต่งให้ผู้สวมใส่ซึ่งเป็นสภาพสตรีดูสะอาดตา น่าสนใจและเหมาะกับลักษณะของตนเองนั้น เมื่อต้องการจะนำเสนอเสื้อผ้าใหม่ๆ กับบุคคลดังกล่าว เราจะต้องคำนึงถึงหลักการในเรื่องของสี เพื่อจะช่วยให้เสริมบุคลิกภาพของผู้สวมใส่ให้ดียิ่งขึ้นและสร้างความมีชีวิตชีวาให้กับแบบของเสื้อผ้าได้อย่างสวยงามน่าประทับใจยิ่งขึ้น

หลักการใช้สีบนเสื้อผ้าสามารถแยกออกได้ 2 ประการคือ

1. สีกลมกลืน (Harmony) คือ การเลือกสีในวรรณะเดียวกัน แต่ค่าสีแตกต่างกัน เช่น การเลือกวรรณะสีเขียว คือสีฟ้าอ่อน สีน้ำเงิน และสีม่วง เป็นต้น ข้อสำคัญคือการใช้สีกลมกลืนมักนิยมใช้ค่าสีสว่างมากกว่าสีมืดและการใช้พื้นที่บนเสื้อผ้าส่วนใหญ่จะเป็นสีสว่าง เช่น สีฟ้าอ่อน 65% สีน้ำเงิน 30% สีม่วง 5% การใช้สีกลมกลืนมักนิยมมากในประเทศแถบร้อนซึ่งมีสีหลักเป็นสีอ่อนๆ ส่วนประเทศแถบหนาวนิยมสีหลักเป็นสีเข้ม การใช้สีกลมกลืนมักจะใช้กับชุดกลางวัน ชุดลำลอง ชุดราตรี

2. สีตัดกัน (Contrast) การใช้สีตัดกันควรมีความชำนาญในการใช้สีพอสมควร เพราะว่าถ้าใช้ไม่ถูกวิธีจะทำลายคุณค่าของความงามบนแบบเสื้อผ้าทั้งหมด หลักการใช้สีตัดกันเมื่อเลือกใช้สีใดสีหนึ่งเป็นสีเข้ม เช่น เลือกใช้สีแดงกับสีเขียว ควรให้ค่าของสีเขียวอ่อนลง เป็นสีเขียวอ่อนๆ และมีพื้นที่การใช้สีเขียวอ่อนมากกว่าสีแดง ในอัตราส่วน สีเขียวอ่อน 85% ต่อสีแดง 15%

การใช้สีกับเสื้อผ้า ข้อพิจารณาในการเลือกสีมาใช้กับเสื้อผ้างดังนี้ คือ

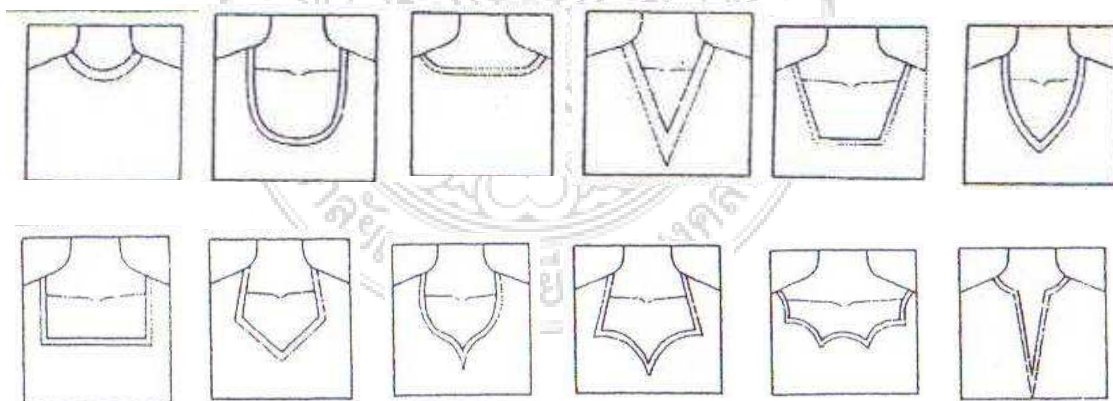
1) เลือกสีให้เหมาะสมกับตัวเรา สีของเสื้อผ้าควรจะต้องเข้ากับสีผิว สีผม และสีตาของผู้สวม เมื่อเราลองหยิบผ้าสีต่างๆ มาทาบบนตัวเราดูจะพบว่าบางชิ้นเหมาะกับตัวเรามากกว่าบางชิ้น ผ้าบางสีจะเน้นสีผิวของเราให้ดูสว่างขึ้น สดใสมากขึ้น ในขณะที่สีอื่นๆ ทำให้ดูมืดลงคล้ำลงซีดลง นอกจากนั้นสียังทำให้คนเราตัวเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นได้ สีประเภทสีเข้ม สีหนัก เช่น สีกรมท่า สีดำแดงเข้ม น้ำตาลเข้มจะทำให้ดูตัวเล็กลง ส่วนสีอ่อนๆ เช่น สีฟ้าอ่อน ชมพูอ่อน เหลืองอ่อนจะทำให้ดูตัวโตขึ้น

2) เลือกสีให้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่ ควรพิจารณาถึงโอกาสสถานที่และความเหมาะสมอย่างอื่นด้วย เช่น ผ้าสีเข้มจะทำความสะอาดง่าย มองไม่ค่อยเห็นรอยเปื้อนง่ายย่อมเหมาะสมกับโอกาสและกิจกรรมที่ต้องทำงานหนัก เดินทางไกล ใช้งานมาก เช่น ใช้สีดำ สีกรมท่า เป็นสีของกางเกงนักเรียน ใช้สีเขียวขี้ม้าเป็นสีของเครื่องแบบทหาร ใช้สีกรมท่าเป็นสีของเครื่องแบบของคอนกรีตกรรมากร ไปงานศพใช้สีดำ สีขาว ไปงานรื่นเริงใช้สีสดใส เป็นต้น

3) การเลือกสีให้เข้ากับสีของเสื้อผ้าส่วนใหญ่ที่มีอยู่แล้ว เมื่อเลือกเสื้อผ้าใหม่จำเป็นจะต้องคำนึงถึงเสื้อผ้าเก่าที่มีอยู่เดิมด้วยซึ่งจะช่วยให้ประหยัดได้มากยิ่งขึ้นถ้ารู้จักเลือกสีของเสื้อผ้าให้สีเข้ากันได้มากที่สุดโดยสำรวจดูเสื้อผ้าเก่าทั้งหมด และพยายามเลือกเสื้อผ้าใหม่ให้สีกลมกลืนกันหรือสีตัดกันก็ได้ เพื่อประโยชน์ในการสวมใส่เสื้อผ้าให้ประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

3. การออกแบบคอเสื้อ (Neckline) คอเสื้อที่ดีควรมีความงามและสวมใส่สบาย ไม่กว้างหรือแคบจนเกินไปรูปแบบของคอเสื้อจะช่วยส่งเสริมให้ใบหน้าของผู้สวมใส่น่ามองมากยิ่งขึ้น

ลักษณะของคอเสื้อ ในปัจจุบันมีมากมายหลายแบบ ถ้าแบบเสื้อมีลักษณะคอกว้าง คอเสื้อจะต้องแนบกับคอด้านหน้า การสร้างแบบคอเสื้อที่กว้างลงบนแบบตัดจะต้องวาดตามรูปแบบขนาดคอจริงลักษณะของคอเสื้อทั้งสองด้านจะเท่ากัน คอเสื้อเป็นหนึ่งในที่สามารถตกแต่งให้สวยงามมากขึ้นโดยใช้เทคนิคการเย็บเข้าช่วย โดยวิธีการปัก ตาม หรือทำสวามคอเสื้อ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการออกแบบคอเสื้อที่ปรากฏให้เห็นนั้นจะมีลักษณะแต่ละแบบที่แตกต่างกัน (วินิทร สอนพริษฐ์, 2547 : 67)

ภาพที่ 2.38 ลักษณะของคอเสื้อแบบต่างๆ

ที่มา : เศษุ ทาคามูระ, 2550

4. การออกแบบแขนเสื้อและเสื้อไม่มีแขน (Sleeve and sleeveless) แขนเสื้อที่ดีควรมีความงามและสวมใส่สบาย แขนเสื้อมีส่วนช่วยส่งเสริมให้มองดูน่าสนใจ สง่า สวยงาม สุขภาพเรียบร้อย และในขณะเดียวกันแขนเสื้อยังสามารถปิดบังส่วนที่บกพร่องของแขนได้เป็นอย่างดี เสื้อจะสวยได้จะต้องมีลักษณะแขนเสื้อที่ดี คือจะต้องสวมใส่ไม่คับ ไม่ตึงรั้งเมื่อส่วนของร่างกายเคลื่อนไหวเนื่องจากแขนจะเป็นส่วนที่เปลี่ยนอิริยาบถมากที่สุด ฉะนั้นความรู้เกี่ยวกับชนิดของแขนเสื้อ ลักษณะและรูปทรงของแขนเสื้อที่ดีจะต้องอยู่บนพื้นฐานการวัดตัวที่ถูกต้อง การออกแบบแขนเสื้อให้เหมาะกับตัวเสื้อ

ลักษณะและรูปทรงของแขนเสื้อที่ดีจะต้องมีปัจจัยประกอบดังต่อไปนี้

1. ความยาวของแขนเสื้อจะต้องออกแบบให้เหมาะสมกับแบบเสื้อ
2. แบบเสื้อแขนยาวบริเวณข้อศอกจะต้องมีเนื้อที่เผื่อหลวม เพื่อจะได้สะดวก

ในการยกแขน งอแขน และเคลื่อนไหวอิริยาบถได้

3. เนื้อที่บริเวณเนื้อหลวมรอบต้นแขนไม่คับและตึงรั้ง
4. เนื้อที่บริเวณวงแขนจะต้องบวกเนื้อหลวมให้สัมพันธ์กับแบบและรูปทรงเสื้อ
5. การวางแบบตัดโดยใช้แนวเส้นเกรนผ้าถูกต้องเมื่อสวมใส่แล้ว แขนเสื้อจะ

ไม่ปิดย่นเสียรูป ผ้าที่แขนควรตกทั้งเรียบโดยไม่มีรอยย่นบริเวณหัวแขนตลอดถึงปลายแขนเสื้อ

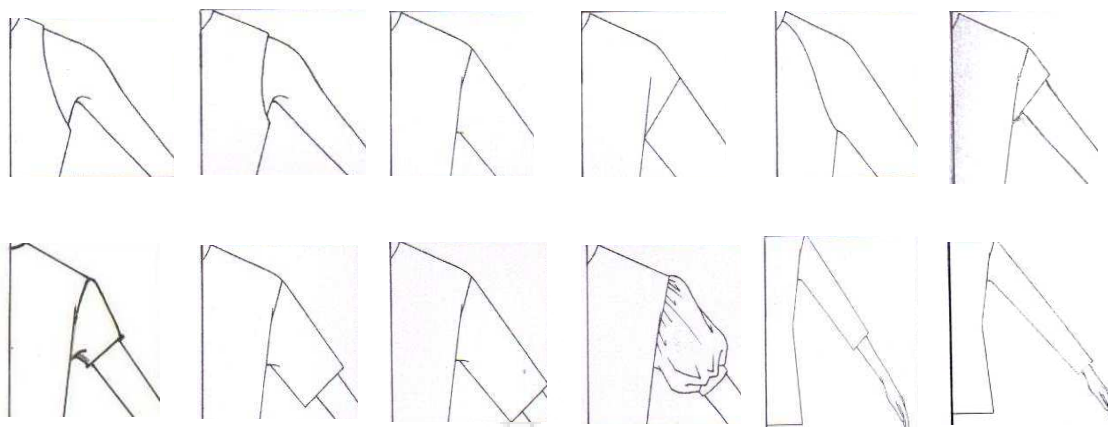
6. เมื่อเย็บแขนเสื้อเข้ากับวงแขนในตัวเสื้อเส้นกลางแขนเสื้อจะต้องตรงกับ

ตะเข็บไหล่ของตัวเสื้อ

ลักษณะและรูปทรงของแขนเสื้อที่ดี ความยาวแขนเสื้อ (Sleeve length) ก็เป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่จะต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง การกำหนดความยาวของแขนเสื้อที่นักออกแบบได้กำหนดมี 2 ชนิด ได้แก่

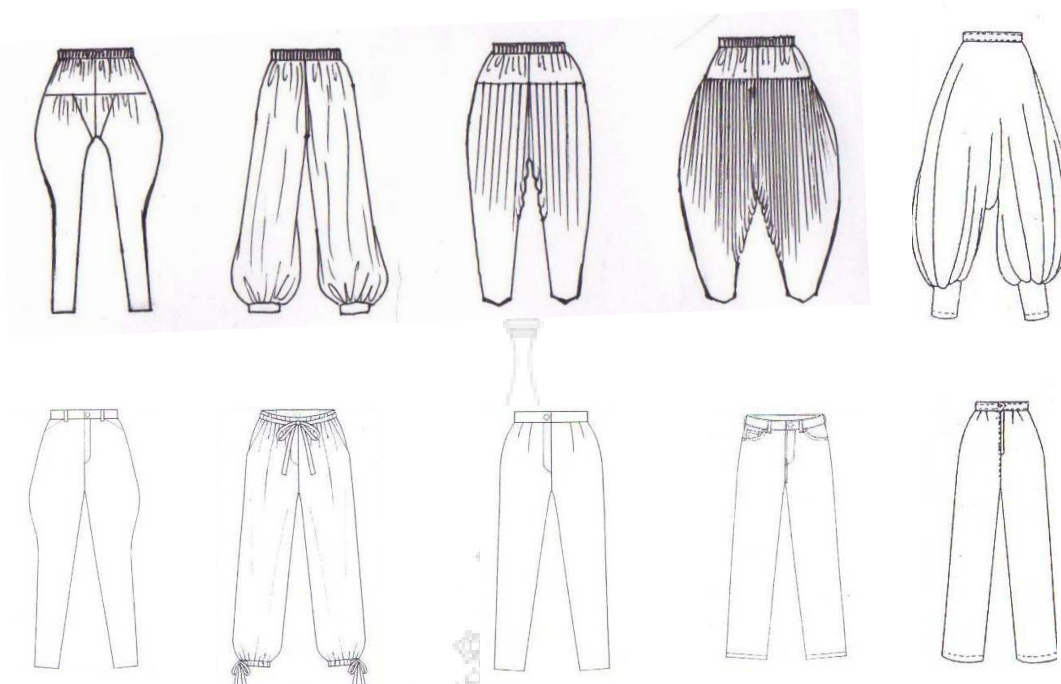
1. แขนสั้น เป็นแบบแขนเสื้อที่มีความยาวตั้งแต่ไหล่ถึงข้อศอก
2. แขนยาว เป็นแบบแขนเสื้อที่มีความยาวตั้งแต่ไหล่และต่ำจากศอกลงมาถึงข้อมือ

การเลือกใช้ความยาวของแขนเสื้อให้เหมาะกับรูปร่างและบุคลิกของแต่ละบุคคล แขนเสื้อมีผลต่อเส้นกรอบนอกของเสื้อ คือ รูปทรง ความยาว ชนิดของแขน นอกจากนั้นจะต้องเลือกแขนเสื้อให้เหมาะกับแบบเสื้อและเนื้อผ้า จึงจะทำให้เสื้อผ้าชุดนั้นๆ ดูสวยงามได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 2.39 ลักษณะของแขนเสื้อแบบต่างๆ
ที่มา : เซซุ ทาคามูระ, 2550

5. การออกแบบกางเกงสตรี (Woman's trouser) กางเกงสตรีเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของเครื่องแต่งกายที่จะใส่เคียงคู่ไปกับเสื้อ ฉะนั้นการออกแบบอย่างดี ถูกต้องตามหลักการออกแบบ มาปรับใช้กับการแต่งกายให้เหมาะสมกับผู้สวมใส่จะช่วยเสริมความสวยงามของเสื้อให้ดูเด่น และงดงามยิ่งขึ้น สำหรับสตรีไทยในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังไม่นิยมสวมกางเกงออกนอกบ้าน เพราะถือกันว่าไม่สุภาพ แต่นิยมสวมอยู่กับบ้านและเป็นชุดนอน ในรูปทรงกางเกงขายาว ปลายขา กว้าง เป้ากางเกงต่ำคล้ายกระโปรงในปัจจุบัน เรียกทับศัพท์กันว่า กางเกงปีจามา (PIJAMA) และนิยมกางเกงแพรแบบจีน (เจียรพรรณ โสภโณ, 2534 : 1) หญิงชาวตะวันออกกลาง และหญิงชาวเอเชีย มีการสวมใส่กางเกงในช่วงศตวรรษแรกๆ และเริ่มฟื้นฟูในวงการแฟชั่นประมาณกลางปี ค.ศ. 1850 มีรูปแบบของลักษณะกางเกงจีบรูดพองบริเวณรอบเอวจะเป็นขอบยางยืดรูดเอว หรือมีขอบจีบรูดที่เอว ผ้าผูกเป็นสายเข็มขัด ความยาวกางเกงระดับขาส้น คลุมเข่า หรือถึงข้อเท้า ความนิยมของกางเกงประเภทนี้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามเทรนด์ของแฟชั่นในแต่ละปี แบบกางเกงในปัจจุบันมีรูปทรงต่างๆ ตั้งแต่เอวสูง เอวต่ำหรือเอวพอดี และมีระดับความยาวกางเกง ได้แก่ กางเกงยีนส์ กางเกงทรงตรง ทรงเดฟ ทรงขากระดิ่ง ขาบาน กางเกงขาสั้น กางเกงสามส่วน กางเกงสี่ส่วน กางเกงห้าส่วน และกางเกงขายาว นอกจากรูปแบบหรือรูปทรงของกางเกง และระดับความยาวกางเกงจะเป็นส่วนของการเปลี่ยนแปลงแฟชั่นแล้ว ศิลปะที่ถูกนำมาใช้สร้างสรรค์ความสวยงามไปตามโครงสร้างและตะเข็บต่างๆ คือการปักลวดลายต่างๆ (สุภาพ อินทิวร, 2549 : 44-83) กางเกงสตรีมีแบบและรูปทรงที่แตกต่างกันไปดังภาพประกอบที่ 2.40

ภาพที่ 2.40 ลักษณะรูปทรงของกางเกงแบบต่างๆ

6. การเลือกใช้วัสดุหลัก

ในการเลือกใช้วัสดุหลักที่ผลิตเสื้อผ้าในปัจจุบัน ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบ และประเภทของเสื้อผ้าที่ผลิต ซึ่งการเลือกวัสดุหลักนั้น ควรคำนึงถึงคุณสมบัติของผ้า สารคร คันทไซติ (2548 : 28-41) กล่าวไว้ดังนี้

1. พื้นผิวผ้า (Surface interest) หมายถึง สี แบบ ลวดลายการพิมพ์ของผ้า
2. น้ำหนักผ้า (Weight) ควรเลือกให้เหมาะสมกับการสวมใส่
3. ผิวสัมผัส (Texture or hand) หมายถึง ความแข็งของผ้า การทิ้งตัวของผ้า
4. เส้นใย (Fiber) ควรเลือกเส้นใยให้เหมาะสมกับฤดูกาล เพื่อการดูแลรักษาได้ง่าย

จากคุณสมบัติทั้ง 4 ประการ นักออกแบบสามารถเลือกประเภทของผ้าให้เหมาะสมกับราคาของเสื้อผ้า ความรู้สึก และรูปแบบของเสื้อผ้าที่ผลิตได้ ดังนี้

1. พื้นผิวผ้า สิ่งสำคัญที่สุดของนักออกแบบที่ต้องการผลิตเสื้อผ้าให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบ คือ นักออกแบบต้องมีความรู้เกี่ยวกับพื้นผิวผ้า นั่นก็คือการเลือกสี และลวดลายการพิมพ์ของผ้า กล่าวคือ นักออกแบบต้องเลือกผ้าพิมพ์ ควรเลือกลวดลายผ้าพิมพ์ที่มีจำนวนซ้ำการพิมพ์ (Repeat) ให้ถูกต้อง เช่น ลวดลายผ้าขนาดใหญ่จะเหมาะสมกับเสื้อผ้าที่ต้องการตะเข็บน้อย และควรเลือกทิศทางการพิมพ์ผ้าให้ถูกต้อง ผ้าพิมพ์ในปัจจุบัน มี 2 ทิศทาง คือ การพิมพ์ทางเดียว

(One-way print) และแบบสองทาง (Two-way print) สามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเสื้อผ้า ฉะนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่นักออกแบบควรมีความรู้พื้นฐานการพิมพ์และลวดลายของผ้าเพื่อการพัฒนาฝีมือการออกแบบต่อไป

2. น้ำหนักผ้า น้ำหนักผ้ามีความจำเป็นมากต่อการออกแบบเสื้อผ้า เพราะผ้าที่น้ำหนักมาก (Heavier fabrics) ควรเลือกใช้ตัดเย็บกางเกง กระโปรง และแจ็กเกตและผ้าน้ำหนักเบา (Lighter fabrics) นิยมตัดเย็บเสื้อมากกว่า ฉะนั้นจึงควรเลือกน้ำหนักผ้าให้เหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้าและฤดูกาล เช่น ฤดูหนาว ควรเลือกใช้ผ้าเนื้อหนามีน้ำหนักมาก ฤดูใบไม้ผลิ ควรเลือกผ้าน้ำหนักปานกลาง (Medium-weight fabric) สีสว่าง และฤดูร้อน ควรเลือกผ้าน้ำหนักเบามากกว่าฤดูกาลอื่นๆ ประเภทเสื้อผ้านี้มีความจำเป็น ควรเลือกน้ำหนักผ้าให้เหมาะสม เช่น เสื้อเทเลอร์ แจ็กเกต โค้ต ควรเลือกผ้าที่มีน้ำหนัก เนื้อหนา เพื่อรองรับรายละเอียดของเสื้อเทเลอร์ เช่น ตะเข็บ กระเป๋่า รังกระดุม ส่วนผ้าน้ำหนักเบา นิยมผลิตเสื้อผ้าที่มีราคาแพง รูปแบบบางเบา อ่อนหวาน

3. ผิวสัมผัส หมายถึง ความแข็งกระด้าง ความนุ่ม เป็นความรู้สึกหลังจากที่ใช้มือสัมผัสผ้า ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญเช่นเดียวกับคุณสมบัติอื่นๆ ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า ในการออกแบบเสื้อผ้าที่ต้องการความแนบตัว เน้นรูปทรง จำเป็นต้องเลือกใช้ผ้าที่มีผิวสัมผัสนุ่มนวล ส่วนผ้าที่มีผิวสัมผัสแข็ง เช่น ผ้าลินิน ควรเลือกใช้ตัดเย็บเสื้อเทเลอร์และเลือกผ้ารองในที่มีความหนา ทอลายขัด ในบริเวณปก ขอบแขน และขอบกระเป๋่าหรือเลือกใช้ผ้ารองในที่มีความนุ่ม ในกรณีที่ต้องการให้เสื้อผ้ามีความนุ่มนวลขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบของเสื้อผ้า จึงควรผสมผสานเลือกใช้ผิวสัมผัสผ้าให้เหมาะสมกับการออกแบบ ผิวสัมผัสผ้าในปัจจุบัน มีลักษณะดังนี้

- 1) ผิวสัมผัสแห้ง (Dry) เป็นผิวสัมผัสผ้าเนื้อแข็ง เช่น ผ้าลินิน (Linen)
- 2) ผิวสัมผัสเปียก (Slick or wet) เป็นผิวสัมผัสติดมือ เช่น ผ้ามะลิ (Acetate)
- 3) ผิวสัมผัสกรอบ (Crisp) เช่น ผ้าไหม ออแกนซ่า (Silk Organza)
- 4) ผิวสัมผัสแข็ง (Boardy) เป็นผิวสัมผัสแข็งกระด้าง ราคาถูก
- 5) ผิวสัมผัสเบา (Gutsy) เป็นผ้าเบา ต้องการแนวรูปร่าง
- 6) ผิวสัมผัสขนฟู (Lofty) ผ้าม่าน ผ้าม่านหยาบ
- 7) ผิวสัมผัสแบน (Flat) ผ้าม่านต่างๆ
- 8) ผิวสัมผัสขรุขระ หยาบ (Rough) ผ้าน้ำหนัก ไหมดิบ
- 9) ผิวสัมผัสเรียบ (Smooth) ผ้าม่านผ้า (Taffeta)
- 10) ผิวสัมผัสแพรย่น (Crepe) ผ้าม่าน ผ้าม่าน (Crepe)

4. เส้นใย หมายถึง ต้นกำเนิดของสิ่งทอ มีลักษณะเป็นเส้นเล็ก ยาว มีทั้งเส้นใยจากธรรมชาติและมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น ใช้ปั่นและเข้าเกลียวเป็นเส้นด้าย เพื่อผลิตเป็นผืนผ้าต่อไป

เส้นใยธรรมชาติ ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับฤดูกาล เช่น ใยขนสัตว์ นิยมใช้ในฤดูกาลที่ต้องการความอบอุ่น ซึ่งมีโอกาสการสวมใส่น้อยกว่าผ้าทอทั่วไป ส่วนผ้าลินินและผ้าฝ้ายใช้ในฤดูฝน เพราะเย็นสบายขณะสวมใส่ ระบายความชื้นได้ดีและซักง่าย

เส้นใยสังเคราะห์ สามารถเลือกใช้ได้ทุกฤดูกาล เพราะมีให้เลือกทั้งเส้นใยสังเคราะห์และเส้นใยผสม แต่ควรคำนึงถึงผิวสัมผัสและสีเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าเส้นใย หรือให้ความพิเศษในการเลือกใช้เส้นใยผสมที่มีการผสมระหว่างเส้นใยธรรมชาติกับเส้นใยสังเคราะห์ เช่น ฝ้ายผสมโพลีเอสเตอร์ ควรใช้สวมใส่ในฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อน

7. หลักการเลือกเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า

การเลือกเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า จารุพรรณ ทวีทรัพย์รุ่ง (2543 : 165-175) มีหลักการเลือกใช้ 3 ประการ คือ

1. โอกาสการสวมใส่
2. ลวดลายของผ้า
3. ผิวสัมผัสของผ้า

1) การเลือกเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับโอกาสการสวมใส่ ควรเลือกหรือพิจารณาให้เหมาะสม เช่น เมื่อต้องการออกแบบเสื้อผ้าสำหรับฤดูหนาว เสื้อกันหนาว ควรใช้ผ้าเนื้อหนา ทอแน่นๆ ไม่มีช่องให้อากาศผ่านได้ง่าย เพื่อป้องกันอากาศหนาวจากภายนอก อีกทั้งยังช่วยเก็บไอน้ำให้อุ่นอยู่เสมอ เช่น ผ้าเนื้อบางเบา เหมาะกับแบบเสื้อสำหรับฤดูร้อน เพราะอากาศสามารถถ่ายเทได้ดีสวมใส่สบาย ผ้าเนื้อหยาบ ทอห่างๆ ผิวสัมผัสเป็นปุ่มปม เหมาะกับแบบเสื้อลำลอง ใช้ฉาบฉวยไม่ควรออกแบบเสื้อที่ต้องใช้อยู่เป็นประจำ เช่น ชุดทำงาน เพราะผ้าไม่ทนทานต่อการเสียดสี ผ้าลวดลายหรูหรา เหมาะกับเสื้อผ้าหรือชุด ใช้ในโอกาสพิเศษหรูหรา

2) การเลือกเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับลวดลายของผ้ามีความสำคัญมาก เพราะการเลือกผ้าเป็นจุดเริ่มต้นของการออกแบบเสื้อผ้า นักออกแบบมืออาชีพต้องออกสำรวจตลาดผ้าบ่อยๆ และต้องสำรวจไว้ล่วงหน้าก่อนถึงฤดูถัดไป เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการออกแบบ ตลาดผ้าระดับปานกลางและผ้าราคาถูก มักจะมีผ้าซ้ำๆ กัน ซ้ำทั้งเนื้อผ้าและลายผ้า ถ้าเลือกผ้าจากตลาดเหล่านี้เป็นแหล่งแรงบันดาลใจ นักออกแบบควรจะพิถีพิถันเนื้อผ้า และลายผ้าให้มากเพื่อผลงานที่ไม่ธรรมดาจนเกินไป ดังนั้น การเลือกเสื้อผ้าจึงมีบทบาทต่อนักออกแบบเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีผลต่อความสำเร็จในอาชีพ การเลือกเสื้อผ้า ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลวดลายผ้า

3) การเลือกใช้ผ้าให้เหมาะสมกับผิวสัมผัสของผ้า ผิวสัมผัสของผ้าที่ต้องสัมผัสจับต้องจริงๆ ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา มีผลต่อเส้นกรอบนอกของเสื้อผ้า แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ ความนุ่มหรือความกระด้างและความหนาหรือความบาง

ดังนั้นในการออกแบบเสื้อผ้าจึงต้องมีการสร้างสรรค์รูปแบบโดยการจัดสัดส่วนประกอบของการออกแบบให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย การนำเอาวัสดุต่างๆ มาผลิตสิ่งของตามที่ได้ออกแบบไว้และเน้นที่ความเหมาะสมของประกอบศิลป์เบื้องต้น ได้แก่ เส้น สี รูปทรง ผิวสัมผัส ซึ่งหลักการออกแบบโดยทั่วไป สามารถนำมาผสมผสานให้เกิดรูปแบบในลักษณะต่างๆ บนเสื้อผ้า คือ

- 1) การออกแบบโครงสร้าง (Structural design) โดยเฉพาะเส้นแนวต่อในแบบตัด เช่น การต่อแนวต่อตามยาว (Princess line)
- 2) การออกแบบตกแต่ง (Decorative design) ที่มุ่งเน้นออกแบบเสื้อผ้าที่คำนึงถึงความสวยงาม ประหยัดเวลา แรงงาน เสื้อผ้าที่ผลิตออกมาราคาจะไม่สูงมากนัก
- 3) การใช้สีบนเสื้อผ้า (Color)
- 4) การออกแบบคอเสื้อ (Neckline)
- 5) การออกแบบแขนเสื้อและเสื้อไม่มีแขน (Sleeve and sleeveless)
- 6) การเลือกใช้วัสดุหลักให้เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบและประเภทของเสื้อผ้าที่ผลิต และ
- 7) หลักการเลือกใช้ผ้าให้เหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า คือ โอกาสการสวมใส่ ลวดลายของผ้า และผิวสัมผัสของผ้า

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัจฉรา สโรบล (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติมีอดีตความเป็นมาจนเรียกได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงนิยมใช้ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยเหตุผลที่สวมใส่สบาย ราคาไม่สูง มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์และปลอดภัยจากสารเคมีทางด้านแนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาตินั้น พบว่ายังคงมีเอกลักษณ์คงไว้ซึ่งความเป็นพื้นเมือง แต่จะมีการประยุกต์รูปแบบเสื้อผ้าให้ดูเข้าสมัยและตามความนิยมของลูกค้าที่เป็นทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ส่วนข้อเสนอแนะควรปรับปรุงและให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพของการออกแบบกระบวนการผลิต การย้อม การให้สีการส่งเสริมการตลาดและการรณรงค์ปรับเปลี่ยนกลับมาใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติมากขึ้น

อุไรวรรณ ไทรย้อย (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจที่มีต่อเสื้อนอกตกแต่งด้วยผ้าขิด บ้านคำพระ จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประเมินเสื้อตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส มีอาชีพรับราชการ และมีรายได้

ระหว่าง 5,000-10,000 บาทต่อเดือน นิยมซื้อผ้าไทยที่ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองโดยจะเลือกซื้อผ้าไทยเพราะความชอบเป็นการส่วนตัว และส่วนใหญ่ซื้อผ้าไทยที่ทำมาจากเส้นใยไหม และซื้อผ้าไทยประเภทผ้ามัดหมี่เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือผ้าขิด และผ้าจก กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่นิยมซื้อผ้าขิดประเภทผ้าตัดเลื้อ และซื้อผ้าขิดลวดลายโบราณเป็นส่วนใหญ่ เหตุผลที่ซื้อผ้าขิดเพราะเป็นงานศิลปะที่ควรอนุรักษ์ และลวดลาย นิยมใช้สวมใส่ในหลายๆ โอกาส ส่วนใหญ่ใช้ผ้าขิด 1-3 ครั้งต่อปี และมีการซื้อผ้าขิด 1-3 ครั้งต่อปี ชอบลวดลายผ้าขิดลายขอสลับเอื้อเป็นส่วนมาก และชอบรูปแบบการตกแต่งเลื้อแบบที่ 5 คือตกแต่งตามแนวسابเลื้อตามยาวเป็นส่วนใหญ่ ข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้คือ ผ้าขิดลายขอสลับเอื้อได้รับความพึงพอใจสูงสุด เนื่องจากเป็นลักษณะลวดลายที่ค่อนข้างใหญ่และเห็นลวดลายชัดเจน ดูโดดเด่นสวยงาม รูปแบบคือตกแต่งตามแนวسابเลื้อตามยาวของตัวเลื้อทำให้ผู้สวมใส่ดูสูงเพียวขึ้นสามารถสวมใส่ได้กับคนทุกรูปร่าง การตกแต่งเป็นแบบเลื้อที่เรียบง่าย ลวดลายที่ใช้มีลักษณะที่คล้ายๆ กัน และสีเดียวกันทุกลวดลาย มองดูแล้วมีความกลมกลืน

พจนา นุ่มหันท (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นที่มีต่อเลื้อโอกาสปกติที่ตกแต่งด้วยผ้าตีนจกหาดเลี้ยวจังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประเมินเลื้อตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส มีอาชีพรับราชการและมีรายได้ 20,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน นิยมซื้อผ้าไทยในงานออกร้านแสดงสินค้าผ้าไทย เหตุผลที่ซื้อผ้าไทยเพราะความชอบนิยมนำผ้าตีนจกไปตัดและตกแต่งเลื้อ โดยจะพิจารณาลวดลายเป็นอันดับแรกในการซื้อ นิยมสวมใส่ในงานเทศกาล ผู้ประเมินส่วนใหญ่ชอบลายดอกมนสิบกและกลุ่มสีโบราณ กลุ่มผู้ประเมินมีความเห็นด้วยกับการนำผ้าตีนจกมาตกแต่งเลื้อผ้า รวมทั้งเห็นว่ารูปแบบของเลื้อโอกาสปกติมีความเหมาะสม และผลการวิเคราะห์พบว่า ลวดลายที่แตกต่างกัน 5 ลวดลายบนเลื้อโอกาสปกติที่ตกแต่งด้วยผ้าตีนจกหาดเลี้ยว จังหวัดสุโขทัย มีผลต่อความคิดเห็นแตกต่างกัน ข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้คือ ด้านลวดลายควรเป็นลวดลายที่มีขนาดให้เหมาะสมกับรูปแบบเลื้อผ้า แต่ยังคงใช้ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าตีนจกหาดเลี้ยว จังหวัดสุโขทัย ด้านกลุ่มสีปัจจุบันมีการนำสีมาใช้หลากหลาย แต่คนส่วนใหญ่ยังนิยมกลุ่มสีโบราณจึงควรใช้หลักเกณฑ์การผสมผสานในการใช้กลุ่มสีให้เกิดความสวยงามและสมดุล และควรมีการจัดตั้งกลุ่มให้มีโครงสร้างที่ชัดเจนเพื่อสร้างฐานการผลิตให้มีการพัฒนาการผลิตที่เหมาะสม ควรสนับสนุนทุกรูปแบบเพื่อดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย

ไพโรจน์ ชาญสิกขกร (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าจกบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่าผู้ประเมินผลิตภัณฑ์ผ้าจกตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว รายได้เฉลี่ย

ต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป โอกาสในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยคือใช้ในชีวิตประจำวัน ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ชอบหรือสนใจคือเครื่องแต่งกายสำเร็จรูป โดยซื้อจากแหล่งผลิตหรือศูนย์จำหน่าย เหตุจูงใจที่ซื้อคือความสวยงามของลวดลาย ส่วนปัญหาที่มักพบคือการดูแลรักษายาก สำหรับข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้คือ ด้านรูปแบบควรเป็นแบบที่ดูเรียบง่ายแต่ดูดีสามารถใช้งานได้ทนทานและมีให้เลือกหลากหลาย ด้านขนาดควรมีขนาดที่ได้มาตรฐาน เหมาะกับผลิตภัณฑ์นั้นๆ ด้านประโยชน์ใช้สอยให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเอนกประสงค์ ด้านความเหมาะสมของลายกับผลิตภัณฑ์ควรคำนึงถึงขนาดความสมดุล และด้านสีสันทันเป็นสีจากธรรมชาติควรคำนึงถึงความคงทนของสีและความสม่ำเสมอของสีด้วย

อมรวิภา จิวาลักษณ์ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติกับวิถีชุมชนบ้านพงษ์ ตำบลบริบูรณ์ อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าวิธีการทอผ้าของสตรีชาวบ้านพงษ์จากอดีตทอผ้าเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มสำหรับสมาชิกในครอบครัวและทอเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามประเพณี และมีการปลูกฝ้ายเพื่อใช้ทอผ้าเอง ปัจจุบันการทอผ้าของกลุ่มสตรีทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติชาวบ้านพงษ์ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการทอเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว วัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้าส่วนมากจะซื้อสำเร็จเพื่อใช้ในการทอ แต่ยังมีบางครอบครัวที่ยังปลูกฝ้ายเพื่อนำมาใช้ในการทอผ้าอยู่ ส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุ และยังมีการถ่ายทอดขั้นตอนและกระบวนการผลิตเส้นใยฝ้ายให้บุตรหลานเพื่อใช้ในการทอผ้าบ้าง

วีระศักดิ์ จุลดาลัย (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย เพื่อศึกษาปัญหาและสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายไม่เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าฝ้ายกมก (มผช. 49/2546) และศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ผลการวิจัยพบว่าบริเวณศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมทอผ้าฝ้ายมีปัญหาสภาพแวดล้อมคือปริมาณแสงสว่างภายในศูนย์ฯ ไม่เพียงพอประกอบกับสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 79.3 เป็นผู้สูงอายุสายตาไม่ค่อยดีอุปกรณ์ทอผ้าเป็นแบบพื้นเมืองมีสภาพเก่า สมาชิกของศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมทอผ้าฝ้ายร้อยละ 100 ไม่มีคู่มือตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าฝ้ายกมก (มผช. 49/2546) เป็นสาเหตุทำให้สมาชิกศูนย์ฯ ขาดความรู้ในการทดสอบวัตถุดิบก่อนนำมาใช้ในการกระบวนการทอรวมทั้งขาดการควบคุมคุณภาพและตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปจำหน่าย มุ่งผลิตเพื่อต้องการปริมาณมากกว่าคุณภาพขาดการศึกษาและการหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันขาดการสำรวจความต้องการของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย ทำให้ขาดข้อมูลในการพัฒนาลายดอกและโทนสี จึงทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายของศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมทอผ้าฝ้าย และหลังจากการจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้สมาชิกเกิดการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน เช่นมีการควบคุมคุณภาพในกระบวนการทอและตรวจสอบผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายก่อน

นำไปจำหน่าย ได้รับความรู้เรื่องการพัฒนาลาย โทนสี การออกแบบฉลากและบรรจุภัณฑ์ และสมาชิกทุกคนเห็นความสำคัญในการพัฒนาผ้าผูก รวมทั้งทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าผูกดียิ่งขึ้น

ณัฐชยา เปี้ยแก้ว (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การออกแบบชุดลำลองกึ่งทางการด้วยผ้าดิบ มีวัตถุประสงค์เพื่อการออกแบบชุดลำลองกึ่งทางการด้วยผ้าดิบสำหรับวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลาย โดยเริ่มต้นจากการศึกษาผ้าดิบ ข้อมูลผ้าดิบ รสนิยมการแต่งกายของวัยรุ่นทำงานตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลายโดยอ้างอิงจากแนวโน้มแฟชั่นฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อนปี 2008 เพื่อใช้ศึกษาและเป็นแนวทางในการออกแบบรวมทั้งศึกษาเทคนิคต่างๆ ที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้เพื่อทำให้งานวิจัยมีความน่าสนใจ และช่วยเพิ่มมูลค่าของเสื้อผ้าให้ดูดีมีราคา เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักคือ สตรีวัยทำงานตอนต้น อายุ 25-33 ปี กลุ่มเป้าหมายรองคือ สตรีวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 18-24 ปี ซึ่งผลการวิจัยพบว่าลักษณะเด่นของผ้าที่มีเส้นใยมาจากธรรมชาติผสมผสานกับความเรียบง่ายด้วยรูปทรงทูนิกมีมีการทับซ้อนให้เกิดมิติจากเทคนิคมูลาจที่ให้ความรู้สึกละเอียด สวยทันสมัยและสามารถสวมใส่สำหรับทำงานที่ดูไม่เป็นทางการมากนัก เป็นโอกาสและแนวทางที่ดีที่จะตอบสนองความต้องการของตลาดได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การทอผ้าจากสมัยอดีตนั้นเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มสำหรับสมาชิกในครอบครัวและทอผ้าเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามประเพณี แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงเป็นการทอเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว มีการพัฒนาทั้งในกระบวนการขั้นตอนของการผลิต เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต การใช้สี การพัฒนาลวดลาย เพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่นำผ้าฝ้ายทอมือมาผลิตคือเครื่องแต่งกายสำเร็จรูป ซึ่งแนวโน้มการใช้ผ้าฝ้ายทอมือยังมีความนิยมด้วยเหตุผลที่สวมใส่สบาย ราคาไม่สูง มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ด้านแนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือมีการประยุกต์รูปแบบให้เข้ากับสมัยและตามความนิยมของผู้บริโภค และในการออกแบบเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดเป็นมูลค่าเพิ่มนั้นได้นำมาประยุกต์เพื่อให้ได้แบบที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภค ในการออกแบบเสื้อผ้าจึงต้องมีการสร้างสรรค์รูปแบบของผลิตภัณฑ์ การนำเอาวัสดุต่างๆ มาผลิตเน้นที่ความเหมาะสม ได้แก่ เส้น สี รูปทรง ผิวสัมผัส ซึ่งหลักการออกแบบโดยทั่วไป คือ การออกแบบโครงสร้าง การออกแบบตกแต่ง การใช้สีบนเสื้อผ้า การออกแบบคอเสื้อ การออกแบบแขนเสื้อ การเลือกใช้วัสดุหลักให้เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบ และประเภทของเสื้อผ้าที่ผลิต และหลักการเลือกใช้ผ้าให้เหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า คือ โอกาสการสวมใส่ ลวดลายของผ้าและผิวสัมผัสของผ้า และสามารถนำผลิตภัณฑ์ไปพัฒนาให้เข้ากับยุคทุกสมัยได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังมีการใช้ผ้าทอมือเพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ต่างๆ สำหรับในครอบครัว ใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามประเพณี และเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ ซึ่งในปัจจุบันได้นำผ้าทอมือมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น เครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องใช้สำนักงาน และเครื่องใช้อื่นๆ นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนาผ้าในด้านลวดลายจากลายดั้งเดิม มีการดัดแปลงเป็นลายประยุกต์ต่างๆ แต่ยังคงพื้นฐานจากลายดั้งเดิม มีทั้งลายที่เลียนแบบธรรมชาติ ลายสัตว์ ลายจากเครื่องใช้ต่างๆ ผสมผสานกันเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การพัฒนาผ้าในด้านต่างๆ นี้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสืบทอดงานฝีมือทางด้าน การทอผ้าให้คงอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยสืบต่อไป และยังสามารถเป็นที่รู้จัก และสนใจของชาวต่างประเทศได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน โดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน เพื่อพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน และศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภค เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ในอีกรูปแบบหนึ่ง เป็นการส่งเสริมและสร้างรายได้ให้กับกลุ่มทอผ้าชาวภาคอีสานให้ยังคงสืบทอด การทอผ้าและมีอาชีพได้ต่อไป อีกทั้งยังสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อีกทางหนึ่งและเพื่อเป็นการนำผ้าไทยให้เป็นที่รู้จักกันมากขึ้นทั้งจากชาวอินเดียในประเทศไทยและประเทศอินเดีย

บทที่ 3

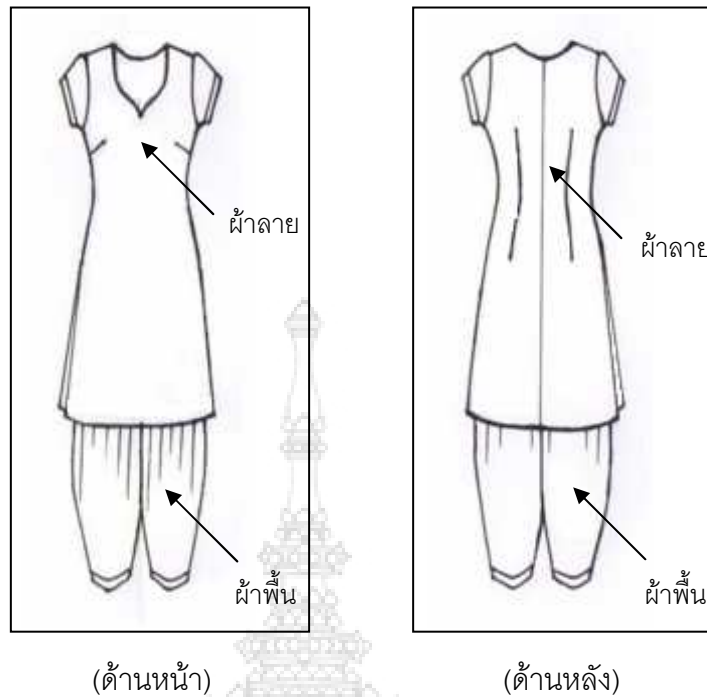
วิธีดำเนินการ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เพื่อศึกษาการพัฒนา รูปแบบของชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน และศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ขั้นตอน ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ และวิธีการ ดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้

1. ลักษณะชุดตัวอย่าง

ลักษณะชุดตัวอย่าง เป็นชุดเสื้อและกางเกง เสื้อมีลักษณะตัวเสื้อเป็นเสื้อเข้ารูปหลวม ความยาวระดับเหนือเข่า ผ่าด้านข้าง เป็นเสื้อทรงเอ คอเสื้อรูปหัวใจ แขนสั้น ติดซิปล้าง กางเกง มีลักษณะของกางเกงเป็นกางเกงแบบซัลวาร์ เอวรัดต่อสะโพกจับจีบทรงหลวมยาวถึงข้อเท้า ตัวเสื้อเป็นผ้าที่มีลวดลายลาย กางเกงเป็นผ้าพื้น ดังภาพประกอบที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 ลักษณะชุดตัวอย่าง เป็นชุดเสื้อและกางเกงแบบซัลวาร์

ลักษณะของชุดตัวอย่างนั้น เสื้อเป็นทรงเอ (A-Line) เป็นรูปแบบที่นิยมสวมใส่กันมากที่สุด (วาริน จันทระเจริญ, 2543 : 11-15) ซึ่งเสื้อที่เป็นทรง A-Line, Princess Line และชุดเดรส เป็นชุดที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง A-Line ซึ่งเป็นรูปแบบที่เรียบง่าย และช่วยส่งเสริมรูปร่างของคนที่สวยงามได้ดี เหมาะกับทุกรูปร่างและทุกราย โดยทั่วไปจะเป็นแขนกุดหรือวงแขนลำเริ่มบานออกจากตัวแขนซึ่งช่วยซ่อนความใหญ่ของหน้าอก หรือหน้าท้องเอวได้ดี ช่วยซ่อนสะโพกและต้นขาที่ใหญ่ได้ดี ความบานไม่มาก ความยาวถึงเหนือเข่าจะช่วยทำให้เพรียวมากขึ้น

สำหรับกางเกงเป็นกางเกงแบบซัลวาร์ (คอกซ์, ไมเคิล, 2547 : 106) ซึ่งผู้หญิงชาวอินเดียส่วนใหญ่ใส่ชุดซัลวากามิซ หรือปัญจาบี (Punjabi) ซึ่งมีกางเกงซัลวาร์ (Zalwar) เป็นชุดกางเกงขายาวหลวมๆ ที่ผู้หญิงในแคว้นปัญจาบและแคว้นกัศมีร์สวมใส่กัน

การเลือกลักษณะชุดตัวอย่าง

โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร, นิตยสาร วารสาร , หนังสือแฟชั่นของอินเดีย, ซีดี ภาพยนตร์อินเดีย, ซีดี เพลงอินเดีย

2. ศึกษาข้อมูลจากการสอบถามและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของประเทศอินเดียและวัฒนธรรมการแต่งกายของสตรี

ผู้ให้ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับลักษณะของชุดได้แก่

2.1 เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประจำสถานทูตอินเดีย หอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่งคือ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

2.2 ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของประเทศอินเดียและวัฒนธรรมการแต่งกายของสตรีอินเดีย ที่ให้การปรึกษาและคำแนะนำจำนวน 5 คน คือ

- 1) รศ.ดร.นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์อินเดียศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 2) อาจารย์อรุณ เฉตตี เลขานุการศูนย์อินเดียศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3) อาจารย์วรจักร เข้มเพ็ชร์ อาจารย์สาขาสังคมศาสตร์ โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม นักศึกษามหาวิทยาลัยนาครีปู ประเทศอินเดีย
- 4) คุณทิพย์วดี ปิยะนาวิณ สตรีไทยเชื้อสายชาวอินเดีย นักธุรกิจหนังสือการ์ตูน DURAGA CARTOON
- 5) คุณนัยนา (Naina) สตรีชาวอินเดีย นักธุรกิจเครื่องแต่งกายชุดอินเดีย Libas (Naina's Collection)

2.3 หญิงชาวอินเดียที่ตลาดผ้าพาทูร์ดี ร้านตัดเสื้อชุดอินเดีย และร้านขายเสื้อผ้าชุดสตรีอินเดียสำเร็จรูปที่ตลาดผ้าพาทูร์ดี จำนวน 50 คน โดยการเลือกผู้ตอบคำถามแบบบังเอิญด้วยวิธีการถามตอบ

3. ศึกษาจากการลงพื้นที่ไปสังเกตลักษณะรูปแบบชุดจากการแต่งกายของหญิงชาวอินเดียที่ตลาดผ้าพาทูร์ดี ร้านตัดเสื้อชุดอินเดียและร้านขายเสื้อผ้าชุดสตรีอินเดียสำเร็จรูปที่ตลาดผ้าพาทูร์ดี

4. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสอบถามจากหญิงชาวอินเดียที่ตลาดผ้าพาทูร์ดี ร้านตัดเสื้อชุดอินเดียและร้านขายเสื้อผ้าชุดสตรีอินเดียสำเร็จรูปที่ตลาดผ้าพาทูร์ดี โดยการเลือกผู้ตอบคำถามแบบบังเอิญด้วยวิธีการถามตอบ

5. นำผลของข้อมูลที่ได้มาออกแบบเป็นลักษณะชุดตัวอย่าง

2. ชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสานและลวดลายของผ้า

ชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี 5 ชนิด ชนิดละ 3 ลวดลาย ลวดลายละ 1 สี รวม 15 ลวดลาย และในแต่ละลวดลายจะประกอบด้วยผ้าสีพื้น 1 ชิ้น โดยใช้สีที่กลมกลืนกันนำไปตัดเป็นชุดทั้งหมด 15 ชุด ดังนี้

ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมक्रमหมักโคลนมี 3 ลวดลาย คือ ลายต้นตำรับ ลายนาคนาคต้นสน และลายกระจับผลสมนาคน โดยกำหนดให้ชุดที่ 1 คือผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมक्रमหมักโคลน ลายต้นตำรับ ชุดที่ 2 คือผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมक्रमหมักโคลนลายนาคนาคต้นสน และชุดที่ 3 คือผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมक्रमหมักโคลนลายกระจับผลสมนาคน ดังภาพที่ 3.2 และ ภาพที่ 3.3

ลายต้นตำรับ

ลายนาคนาคต้นสน

ลายกระจับผลสมนาคน

ภาพที่ 3.2 ลายผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมक्रमหมักโคลน

ชุดที่ 1

ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมक्रमหมักโคลน

ลายต้นตำรับ

ชุดที่ 2

ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมक्रमหมักโคลน

ลายนาคนาคต้นสน

ชุดที่ 3

ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมक्रमหมักโคลน

ลายกระจับผลสมนาคน

ภาพที่ 3.3 ชุดผ้าลายและผ้าพื้นของผ้าชนิดที่ 1 รวม 3 ชุด

ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลนสอดดั้น 3 ลวดลาย คือ ลายกระจับน้อย ลายผีเสื้อ และลายนาคขอ โดยกำหนดให้ชุดที่ 1 คือผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลนสอดดั้นลายกระจับน้อย ชุดที่ 2 คือผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลนสอดดั้นลายผีเสื้อ และชุดที่ 3 คือผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลนสอดดั้นลายนาคขอ ดังภาพที่ 3.4 และ ภาพที่ 3.5

ลายกระจับน้อย

ลายผีเสื้อ

ลายนาคขอ

ภาพที่ 3.4 ลายผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลนสอดดั้น

ชุดที่ 1

ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน
สอดดั้นลายกระจับน้อย

ชุดที่ 2

ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน
สอดดั้นลายผีเสื้อ

ชุดที่ 3

ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน
สอดดั้นลายนาคขอ

ภาพที่ 3.5 ชุดผ้าลายและผ้าพื้นของผ้าชนิดที่ 2 รวม 3 ชุด

ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย 3 ลวดลาย คือลายต้นตำรับ ลายหงส์ และลายดอกแก้ว โดยกำหนดให้ ชุดที่ 1 คือผ้าขิดฝ้ายลายต้นตำรับ ชุดที่ 2 คือผ้าขิดฝ้ายลายหงส์ และชุดที่ 3 คือผ้าขิดฝ้ายลายดอกแก้ว ดังภาพที่ 3.6 และ ภาพที่ 3.7

ลายต้นตำรับ

ลายหงส์

ลายดอกแก้ว

ภาพที่ 3.6 ลายผ้าขิดฝ้าย

ชุดที่ 1
ผ้าขิดฝ้ายลายต้นตำรับชุดที่ 2
ผ้าขิดฝ้ายลายหงส์ชุดที่ 3
ผ้าขิดฝ้ายลายดอกแก้ว

ภาพที่ 3.7 ชุดผ้าลายและผ้าพื้นของผ้าชนิดที่ 3 รวม 3 ชุด

ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง 3 ลวดลาย คือลายตารางขนาดใหญ่ ลายตารางขนาดกลาง และลายตารางขนาดเล็ก โดยกำหนดให้ชุดที่ 1 คือผ้าผ้าพื้นลายตารางขนาดใหญ่ ชุดที่ 2 คือผ้าผ้าพื้นลายตารางขนาดกลาง และชุดที่ 3 คือผ้าผ้าพื้นลายตารางขนาดเล็ก ดังภาพที่ 3.8 และภาพที่ 3.9

ลายตารางขนาดใหญ่

ลายตารางขนาดกลาง

ลายตารางขนาดเล็ก

ภาพที่ 3.8 ลายผ้าพื้นลายตาราง

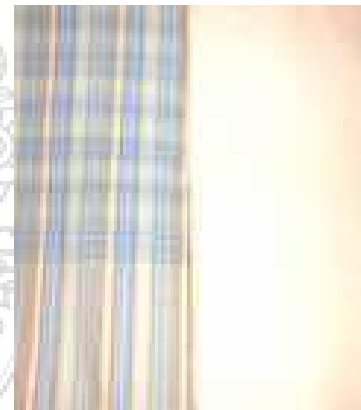
ชุดที่ 1

ผ้าพื้นลายตารางขนาดใหญ่

ชุดที่ 2

ผ้าพื้นลายตารางขนาดกลาง

ชุดที่ 3

ผ้าพื้นลายตารางขนาดเล็ก

ภาพที่ 3.9 ชุดผ้าลายและผ้าพื้นของผ้าชนิดที่ 4 รวม 3 ชุด

ผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ 3 ลวดลาย คือ ลายขนาดใหญ่ ลายขนาดกลาง และลายขนาดเล็ก โดยกำหนดให้ชุดที่ 1 คือผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ ลายขนาดใหญ่ ชุดที่ 2 คือผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณลายขนาดกลาง และชุดที่ 3 คือผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณลายขนาดเล็ก ดังภาพที่ 3.10 และ ภาพที่ 3.11

ลายขนาดใหญ่

ลายขนาดกลาง

ลายขนาดเล็ก

ภาพที่ 3.10 ลายผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ

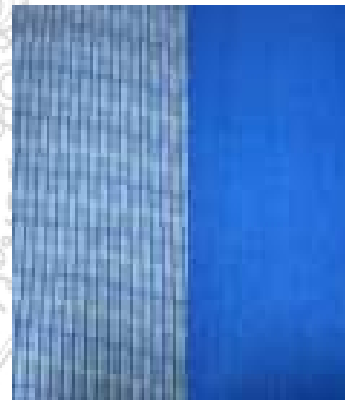
ชุดที่ 1

ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ
ลายขนาดใหญ่

ชุดที่ 2

ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ
ลายขนาดกลาง

ชุดที่ 3

ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ
ลายขนาดเล็ก

ภาพที่ 3.11 ชุดผ้าลายและผ้าพื้นของผ้าชนิดที่ 5 รวม 3 ชุด

ชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสานและลวดลายของผ้าทั้ง 15 ชุด ข้างต้นนั้น เป็นการใช้หลักในการเลือกวัสดุให้เหมาะสมกับแบบ กล่าวคือ หลักการเลือกใช้ผ้าให้เหมาะสมกับแบบ โดยพิจารณาให้เหมาะกับโอกาสที่ใช้ทั้งโอกาสปกติ โอกาสพิเศษ และการเลือกผ้าให้เหมาะสมตามฤดูกาล การพิจารณาจากเนื้อผ้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงก็คือ เนื้อผ้า รูปร่าง และแบบเสื้อผ้า และการพิจารณาจากลายผ้า การเลือกลายผ้าจะช่วยให้เสื้อผ้าดูมีราคาถ้าเลือกแบบได้เหมาะกับลายผ้า ผสมผสานกับการตัดเย็บด้วยฝีมือประณีต ใช้ได้นาน หลายโอกาส ไม่เบื่อง่าย (วินิทร สอนพรินทร์, 2547 : 212-222) นอกจากนี้ยังมีหลักการใช้สีบนเสื้อผ้า มีสีกลมกลืน (Harmony) และสีตัดกัน (Contrast) เนื่องจาก สี (Color) มีพลังดึงดูดต่อสายตาได้เป็นอย่างดี สีสามารถทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป บางสีรู้สึกสบายตา สีสามารถสร้างภาพลวงตาให้กับผู้ดูได้ (วินิทร สอนพรินทร์, 2547 : 64-65)

การเลือกชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสานและลวดลายของผ้า

โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลชนิดของผ้าฝ้ายทอมือ และลวดลายต่างๆ ของจังหวัดในภาคอีสานจากเอกสาร, หนังสือแฟชั่นผ้าไทย, ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
  2. การเลือกพื้นที่จังหวัดเพื่อเลือกชนิดของผ้าและลวดลายของผ้าฝ้ายทอมือโดยใช้วิธีการสุ่มตามกลุ่มหรือพื้นที่ (Cluster or Area Sampling) เป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างที่แบ่งประชากรเป็นกลุ่มหรือพวกตามคุณสมบัติที่เหมือนกันโดยการใช้ขอบเขตของภูมิศาสตร์เป็นหลักในการแบ่งกลุ่ม ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นการเลือกตัวอย่างในการแบ่งกลุ่มพื้นที่ (Area Sampling) (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2547 : 118) เป็นกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่เขตอีสานตอนบน ซึ่งได้แก่ จังหวัดอุดรธานี, หนองคาย, สกลนคร และขอนแก่น ซึ่งเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีการจำหน่ายผ้าฝ้ายทอมือที่มีลวดลายที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับงานวิจัยครั้งนี้
  3. นำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสานพบว่า ผ้าที่เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมซื้อขายกันมากที่สุดมีจำนวน 5 ชนิด คือ 1) ผ้าฝ้ายมัดหมี่ขอมครามหมักโคลน 2) ผ้าฝ้ายมัดหมี่ขอมครามหมักโคลนสอดดั้น 3) ผ้าขิดฝ้าย 4) ผ้าพื้นลายตาราง และ 5) ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ ซึ่งได้ข้อมูลจากการสอบถามและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของผ้าฝ้ายทอมืออีสานและผู้สนใจผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่ร้านจำหน่ายผ้าไทย
- ผู้ให้ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสานและลวดลายของผ้าได้แก่
- 3.1 เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประจำสถานทูตอินเดีย หอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่งคือ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

3.2 ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่ให้การปรึกษาและให้คำแนะนำในด้านต่างๆ ดังนี้

3.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านลวดลายของผ้าจำนวน 1 คน คือ อาจารย์ณัฐฐ์ จันทร์อ่วม ศิลปินนักออกแบบลายผ้าไทย ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดหนองคาย

3.2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะจำนวน 1 คน คือ อาจารย์สุจินต์ ภมรศิริ ประธานชมรมนาฏศิลป์ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

3.2.3 ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านการทอ จำนวน 6 คน คือ

1) คุณแม่เสมอ พรหมวงษา ผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มสตรีทอผ้ามัดหมี่ขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี ได้รับรางวัลชนะเลิศสุดยอดผ้าเมืองไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเภทผ้าฝ้าย และกลุ่มทอผ้าฝ้ายพื้นเมืองจังหวัดอุดรธานี

2) คุณคำพูล สุราชวงศ์ ผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรสายใยรักแห่งครอบครัวบ้านพันนา จังหวัดสกลนครได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 สุดยอดผ้าเมืองไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเภทผ้าฝ้าย และกลุ่มทอผ้าฝ้ายพื้นเมืองจังหวัดสกลนคร

3) คุณถนอม นครโคตร กลุ่มอนุรักษ์ทอผ้าพื้นเมืองอีสานจังหวัดหนองคาย ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 สุดยอดผ้าเมืองไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเภทผ้าฝ้าย

4) คุณยายแหวน ดวงหอม อายุ 75 ปี กลุ่มทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง จังหวัดหนองคาย

5) คุณยายมาตร คำสุนันท์ อายุ 65 ปี กลุ่มทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง จังหวัดหนองคาย

6) คุณยายสมวาท ทองกลม อายุ 64 ปี กลุ่มทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง จังหวัดหนองคาย

3.2.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจำนวน 2 คน คือ

1) คุณสมหมาย ประเสริฐกุล รองประธานเครือข่ายเชิงชีมูล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประธานกลุ่มสินค้าโอท็อป จังหวัดอุดรธานี

2) คุณจีรพันธ์ ตั้งไพศาล กรรมการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดหนองคาย และผู้จัดการร้าน ท็อปเท็น โอท็อป เซ็นเตอร์ จังหวัดหนองคาย

3.2.5 ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดและแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน จำนวน 8 คน คือ

- 1) คุณจีรพันธ์ ตั้งไพศาล ร้านท็อปเท็น โอท็อป เซ็นเตอร์ จังหวัดหนองคาย
- 2) คุณวงเดือน อุประโคตร ร้านวงเดือนผ้าไทย จังหวัดอุดรธานี
- 3) คุณกุลปวีณ์ กุลธัญวัฒน์ ร้านแพรไหม จังหวัดหนองคาย
- 4) คุณสำรวย และคุณนวลฉวี บุตรธนู ร้านโลผ้าไทย จังหวัดอุดรธานี
- 5) คุณแม่ปา ร้านแม่ปาผ้าฝ้าย จังหวัดอุดรธานี
- 6) คุณปิยะนาถ สุภาวงศ์วินดี ร้านฝ้ายทอง จังหวัดอุดรธานี
- 7) คุณเทียมใจ ภูมิศรี ร้านเทียมใจไหมไทย จังหวัดขอนแก่น
- 8) นายทวี ศิริวัฒน์ ร้าน ท.ศิริวัฒน์ จังหวัดขอนแก่น

4. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสาน 5 ชนิด คือ 1) ผ้าฝ้ายมัดหมี่ ย้อมครามหมักโคลน 2) ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลนสอดดั้น 3) ผ้าขีดฝ้าย 4) ผ้าพื้นลายตาราง และ 5) ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ มาเลือกลวดลายและสี ชนิดละ 9 ลวดลาย นำมาสอบถามและคัดเลือกให้ได้ชนิดละ 3 ลวดลาย จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่เป็นมีความนิยมเพื่อให้ได้ลวดลายที่เหมาะสมมากที่สุดที่จะนำมาทำเป็นตัวอย่าง

5. นำผลของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาสรุปว่ามีลวดลายใดบ้างแล้วนำผ้าและลวดลายที่ได้มาให้ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกผ้าสีพื้นโดยใช้สีที่กลมกลืนกัน และที่มีความเหมาะสมคู่กันเป็นชุด จึงได้ผ้าที่มีลวดลายกับผ้าสีพื้นรวมกันเป็น 1 ชุด ดังนั้น จึงได้ผ้า 5 ชนิด ชนิดละ 3 ลวดลาย ลวดลายละ 1 สี รวมผ้าทั้งหมด 15 ชุด

3. แบบสอบถาม

แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้คือ แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามด้านข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การอาศัยอยู่ในประเทศไทย และข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ได้แก่ การรู้จัก ความสนใจ และการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทย สถานที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทย เหตุผลที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทย ความเห็นด้วยและความเหมาะสมในการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทย และโอกาสที่ใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน จากชุดสำเร็จจำนวน 15 ชุด ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า
2. ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า
3. ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า
4. ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า

ในการประเมินผลระดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจใช้มาตราส่วนประเมินค่าโดยมีเกณฑ์ดังนี้

พึงพอใจมาก	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ 4
พึงพอใจปานกลาง	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ 3
พึงพอใจน้อย	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ 2
ไม่มีความพึงพอใจ	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ 1

วิธีการ

1. แบบของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน เป็นแบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540 : 20) เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลจากประชากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในการสำรวจความพึงพอใจในงานวิจัยครั้งนี้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร ได้แก่ หญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2547 : 114-121) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะหญิงชาวอินเดียหรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย โดยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากสถานที่ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. สมาคมฮินดูสมาช ถนนศิริพงษ์ สำราญราษฎร์ เลือกจำนวน 50 คน
2. สมาคมศรีครุสังข์สภา สถาบันศาสนาสิกข์แห่งประเทศไทย เลือกจำนวน 50 คน
3. อินเดียเอ็มโพเรียม ถนนจักรเพชร เขตพระนคร เลือกจำนวน 50 คน
4. ตลาดอินเดีย ถนนจักรเพชร เขตพระนคร เลือกจำนวน 50 คน
5. ร้านตัดชุดเสื้อผ้าอินเดีย ถนนจักรเพชร เขตพระนคร เลือกจำนวน 50 คน

รวมจำนวนตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามและแบบประเมินความคิดเห็นทั้งสิ้น 250 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ลักษณะชุดตัวอย่าง ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน 5 ชนิด ชนิดละ 3 ลวดลาย ลวดลายละ 1 สี รวม 15 ชุด และแบบสอบถามความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามดังนี้

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

2. กำหนดประเด็นและสร้างข้อคำถาม รวบรวมเป็นแบบสอบถามเพื่อเสนอผู้เชี่ยวชาญ
3. นำแบบสอบถาม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางแบบสอบถาม 3 ท่าน พิจารณา คือ

1) ศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2) รศ.ดร.นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์อินเดียศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3) นายพรไพบุลย์ ไชยเสนา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนฝึกออาชีพ กรุงเทพมหานครดินแดง 2

4. เมื่อพิจารณาแก้ไขเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปใช้กับกลุ่มผู้สนใจที่ไม่ใช่กลุ่มจริง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาหาข้อบกพร่องต่างๆ โดยการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8696 ถือว่าใช้ได้ โดยปกติถ้าค่าความเชื่อมั่นมีค่าเกิน 0.80 ขึ้นไปก็ถือว่าใช้ได้แล้ว เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551 : 313)

5. นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงอีกครั้ง

6. จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มจริง

4. การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการแจกแบบสอบถามความพึงพอใจเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัย เพื่อติดต่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสถานที่ต่างๆ ที่กำหนดไว้

2. ผู้วิจัยไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานที่ต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ ด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และแบบประเมินความคิดเห็นแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

3. ข้อมูลด้านความพึงพอใจที่มีต่อชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านชนิดของผ้า 5 ชนิด ชนิดละ 3 ลวดลาย รวม 15 ชุด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า

3.2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า

3.3 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า

3.4 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า

3.5 การเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540 : 165-210) ทั้งนี้ได้ใช้เกณฑ์การคำนวณจากสูตร

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนขั้น}} = \frac{4 - 1}{4} = 0.75$$

ระดับคะแนนเฉลี่ยของข้อคำถาม 4 ระดับ จะมีขั้นของคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.26 – 4.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.25 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.76 – 2.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.75 หมายถึง ไม่มีความพึงพอใจ

4. การทดสอบสมมติฐาน โดยการหาค่า t-test เพื่อใช้ทดสอบเปรียบเทียบหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย ที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหา เกี่ยวกับผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลาย

6. การแปลความ

การนำเสนอผลการศึกษา

การนำเสนอผลการวิจัยประกอบด้วย ตารางค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อได้ค่าสถิติต่างๆ แล้ว จึงนำเสนอผลโดยวิธีการ ดังนี้

1. การบรรยายประกอบตารางแสดงข้อมูล
2. การพรรณนา (Descriptive) โดยการอธิบาย และการบรรยายสรุป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดสไตรีนเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบคำบรรยาย ประกอบตาราง โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสไตรีนเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

2.1 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสไตรีนเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า

2.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสไตรีนเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า

2.3 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสไตรีนเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า

2.4 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสไตรีนเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า

2.5 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 2 การอภิปรายผล

ผลการศึกษาแต่ละส่วน ปรากฏดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพสมรส

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน) (N = 250)	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
โสด	102	40.8
สมรส	137	54.8
หย่าร้าง/ม่าย	11	4.4

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.8 รองลงมา มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 40.8 และมีสถานภาพหย่าร้าง/ม่าย คิดเป็นร้อยละ 4.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ และระดับการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน) (N = 250)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 30 ปี	53	21.2
31-40 ปี	48	19.2
41-50 ปี	25	10.0
51-60 ปี	86	34.4
61 ปีขึ้นไป	38	15.2
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	23	9.2
มัธยมศึกษา	64	25.6
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	30	12.0
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	111	44.4
ปริญญาโท	22	8.8

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 51- 60 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.4 รองลงมามีอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.2 และมีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.2 โดยกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมามีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.6 และมีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 12.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน) (N = 250)	ร้อยละ
อาชีพ		
รับจ้างทั่วไป	4	1.6
ประกอบอาชีพส่วนตัว	80	32.0
แม่บ้าน	105	42.0
พนักงานบริษัทเอกชน	59	23.6
รับราชการ	2	0.8
รายได้ต่อเดือน (บาท)		
ต่ำกว่า 20,000 บาท	108	43.2
20,001-30,000 บาท	97	38.8
30,001-40,000 บาท	32	12.8
40,001 บาท ขึ้นไป	13	5.2

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเป็นแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาประกอบอาชีพส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 32.0 และประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 23.6 โดยกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 43.2 รองลงมา มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.8 และมีรายได้ 30,001 – 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.8 ตามลำดับ

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม การรู้จัก ความสนใจ และการเคยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน	จำนวน (คน) (N = 250)	ร้อยละ
การรู้จักผ้าฝ้ายทอมืออีสาน		
รู้จัก	250	100.0
ความสนใจผ้าฝ้ายทอมืออีสาน		
สนใจ	241	96.4
เฉยๆ	9	3.6
การเคยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน		
เคยใช้	216	86.4
ไม่เคยใช้	34	13.6

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้จักผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทยทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความสนใจผ้าทอมืออีสานของไทยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.4 รองลงมา มีความรู้สึกเฉยๆ คิดเป็นร้อยละ 3.6 และกลุ่มตัวอย่างเคยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.4 รองลงมาไม่เคยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทย คิดเป็นร้อยละ 13.6

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทของผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่นิยมนำมาใช้ และสถานที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน	จำนวน (คน) (N = 250)	ร้อยละ
ประเภทของผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่นิยมนำมาใช้		
ผ้าตัดเสื้อ	222	88.8
ผ้าคลุมไหล่	23	9.2
ผ้าพันคอ	5	2.0
สถานที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสาน		
ห้างสรรพสินค้าทั่วไป	15	6.0
ร้านจำหน่ายสินค้าไทย	52	20.8
ร้านจำหน่ายผ้าไทยโดยเฉพาะ	46	18.4
แหล่งผลิตโดยตรง	30	12.0
หาบเร่	2	0.8
งานออกร้านสินค้าผ้าไทย	49	19.6
พาหุรัด	56	22.4

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานประเภทผ้าตัดเสื้อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.8 รองลงมาประเภทผ้าคลุมไหล่ คิดเป็นร้อยละ 9.2 และประเภทผ้าพันคอ คิดเป็นร้อยละ 2.0 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ระบุสถานที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสาน คือ พาหุรัดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.4 รองลงมาซื้อที่ร้านจำหน่ายสินค้าไทย คิดเป็นร้อยละ 20.8 และซื้อที่งานออกร้านสินค้าผ้าไทย คิดเป็นร้อยละ 19.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม
เหตุผลที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสาน และสิ่งที่พิจารณาเป็นอันดับแรกในการซื้อ
ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน	จำนวน (คน) (N = 250)	ร้อยละ
เหตุผลที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสาน		
เป็นความชอบส่วนตัว	162	64.8
เป็นของฝาก/ของที่ระลึก	55	22.0
ช่วยอนุรักษ์ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน	9	3.6
ซื้อเพื่อจำหน่าย	8	3.2
ซื้อตามเทศกาล	16	6.4
สิ่งที่พิจารณาเป็นอันดับแรกในการซื้อ		
ชนิดของผ้า	86	34.4
ลวดลาย	97	38.8
ราคา	42	16.8
เนื้อผ้า/ผิวสัมผัส	19	7.6
สีของผ้า	6	2.4

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเหตุผลในการซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสานจากความชอบส่วนตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.8 รองลงมาเพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 22.0 และซื้อตามเทศกาล คิดเป็นร้อยละ 6.4 โดยกลุ่มตัวอย่างได้มีการพิจารณาในการซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสานจากลวดลายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.8 รองลงมาจากชนิดของผ้า คิดเป็นร้อยละ 34.4 และจากราคา คิดเป็นร้อยละ 16.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม การเห็นด้วยในการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานตัดเป็นชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน และความเหมาะสมเกี่ยวกับรูปแบบของชุดสตรีอินเดีย

ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน	จำนวน (คน) (N = 250)	ร้อยละ
การเห็นด้วยในการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานตัดเป็นชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชน		
เห็นด้วย	248	99.2
ไม่เห็นด้วย	2	0.8
ความเหมาะสมเกี่ยวกับรูปแบบของชุดสตรีอินเดีย		
เหมาะสม	237	94.8
ควรเปลี่ยนแปลง	13	5.2

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานตัดเป็นชุดสตรีอินเดียมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.2 และไม่เห็นด้วยในการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานตัดเป็นชุดสตรีอินเดีย คิดเป็นร้อยละ 0.8 และกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบตัวอย่างชุดสตรีอินเดียที่ตัดเย็บจากผ้าฝ้ายทอมืออีสานว่าเหมาะสมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.8 และควรเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 5.2

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม
โอกาสที่สวมใส่ชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบที่ทำจากผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน	จำนวน (คน) (N = 250)	ร้อยละ
โอกาสที่สวมใส่		
เป็นชุดลำลอง	38	15.2
เป็นชุดทำงาน	4	1.6
ไปงานสังคม	173	69.2
ไปงานเทศกาล	30	12.0
ใส่เป็นประจำ	5	2.0

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างสวมใส่ผ้าฝ้ายทอมืออีสานในโอกาสไปงานสังคมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.2 รองลงมาเป็นชุดลำลอง คิดเป็นร้อยละ 15.2 และไปงานเทศกาล คิดเป็นร้อยละ 12.0 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

2.1 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า

ชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสาน	ค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจ	ระดับ ความพึงพอใจ
ผ้าชนิดที่ 1 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลน	3.08	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 2 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลนสอด้ดิน	3.12	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 3 ผ้าขีดฝ้าย	2.84	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 4 ผ้าพื้นลายตาราง	3.16	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 5 ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ	3.35	มาก
รวม	3.11	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า พบว่า ผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ มีค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.35 รองลงมาได้แก่ ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลนสอด้ดิน ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลน และผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขีดฝ้าย มีค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.16 3.12 3.08 และ 2.84 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจากค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้าทั้ง 5 ชนิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า

ชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสาน	รายการที่ประเมินด้านผิวสัมผัสของผ้า	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ผ้าชนิดที่ 1 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน	ชุดที่ 1ลายต้นตำรับ	3.13	ปานกลาง
	ชุดที่ 2ลายนาคนั่นสน	3.35	มาก
	ชุดที่ 3ลายกระจับผสมนาค	3.20	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 2 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน สอดดั้น	ชุดที่ 1ลายกระจับน้อย	3.22	ปานกลาง
	ชุดที่ 2ลายผีเสื้อ	3.19	ปานกลาง
	ชุดที่ 3ลายนาคนอก	3.14	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 3 ผ้าขีดฝ้าย	ชุดที่ 1ลายต้นตำรับ	2.20	น้อย
	ชุดที่ 2ลายหงส์	3.26	มาก
	ชุดที่ 3ลายดอกแก้ว	2.75	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 4 ผ้าพื้นลายตาราง	ชุดที่ 1ลายตารางขนาดใหญ่	2.42	น้อย
	ชุดที่ 2ลายตารางขนาดกลาง	2.90	ปานกลาง
	ชุดที่ 3ลายตารางขนาดเล็ก	2.48	น้อย
ผ้าชนิดที่ 5 ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลาย โบราณ	ชุดที่ 1ลายขนาดใหญ่	2.90	ปานกลาง
	ชุดที่ 2ลายขนาดกลาง	3.03	ปานกลาง
	ชุดที่ 3ลายขนาดเล็ก	2.93	ปานกลาง
รวม		2.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.10 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า พบว่า ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน ชุดที่ 2 ลายนาคนั่นสน กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.35 ชุดที่ 1ลายต้นตำรับ และชุดที่ 3ลายกระจับผสมนาค กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.13 และ 3.20 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลนสดดิน ชุดที่ 1 ลายกระจับป้อย ชุดที่ 2 ลายผีเสื้อ และชุดที่ 3 ลายนาคขอ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.22 3.19 และ 3.14 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย ชุดที่ 2 ลายหงส์ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.26 รองลงมาคือ ชุดที่ 3 ลายดอกแก้ว กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.75 และชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.20

ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.90 ชุดที่ 1 ลายตารางขนาดใหญ่ และชุดที่ 3 ลายตารางขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.42 และ 2.48 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ ชุดที่ 1 ลายขนาดใหญ่ ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง และชุดที่ 3 ลายขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.90 3.03 และ 2.93 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจากค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้าทั้ง 5 ชนิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า

ชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสาน	รายการที่ประเมินด้านสีของผ้า	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ผ้าชนิดที่ 1 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน	ชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ	2.96	ปานกลาง
	ชุดที่ 2 ลายนาคนั่นสน	2.88	ปานกลาง
	ชุดที่ 3 ลายกระจับปี่ผสมนาคนั่นสน	3.22	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 2 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน สอดดั้น	ชุดที่ 1 ลายกระจับปี่น้อย	3.08	ปานกลาง
	ชุดที่ 2 ลายผีเสื้อ	2.94	ปานกลาง
	ชุดที่ 3 ลายนาคนั่นสน	3.26	มาก
ผ้าชนิดที่ 3 ผ้าชนิดฝ้าย	ชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ	2.52	ปานกลาง
	ชุดที่ 2 ลายหงส์	3.18	ปานกลาง
	ชุดที่ 3 ลายดอกแก้ว	2.92	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 4 ผ้าพื้นลายตาราง	ชุดที่ 1 ลายตารางขนาดใหญ่	2.30	น้อย
	ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง	3.08	ปานกลาง
	ชุดที่ 3 ลายตารางขนาดเล็ก	2.35	น้อย
ผ้าชนิดที่ 5 ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลาย โบราณ	ชุดที่ 1 ลายขนาดใหญ่	2.66	ปานกลาง
	ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง	3.11	ปานกลาง
	ชุดที่ 3 ลายขนาดเล็ก	2.91	ปานกลาง
รวม		2.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า พบว่า ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน ชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ ชุดที่ 2 ลายนาคนั่นสน และชุดที่ 3 ลายกระจับปี่ผสมนาคนั่นสน กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.96 2.88 และ 3.22 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลนสดดิน ชุดที่ 3 ลายนาคขอ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.26 รองลงมาคือ ชุดที่ 1 ลายกระจับน้อย และชุดที่ 2 ลายผีเสื้อ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.08 และ 2.94 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย ชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ ชุดที่ 2 ลายหงส์ และชุดที่ 3 ลายดอกแก้ว กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.52 3.18 และ 2.92 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.08 รองลงมาคือ ชุดที่ 1 ลายตารางขนาดใหญ่ และชุดที่ 3 ลายตารางขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.30 และ 2.35 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ ชุดที่ 1 ลายขนาดใหญ่ ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง และชุดที่ 3 ลายขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.66 3.11 และ 2.91 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจากค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้าทั้ง 5 ชนิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านสีของผ้าอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า

ชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสาน	รายการที่ประเมินด้านลวดลายของผ้า	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ผ้าชนิดที่ 1 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน	ชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ	2.79	ปานกลาง
	ชุดที่ 2 ลายนาคนั้นสน	3.24	ปานกลาง
	ชุดที่ 3 ลายกระจับผสมนาค	3.14	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 2 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน สอดดั้น	ชุดที่ 1 ลายกระจับน้อย	3.05	ปานกลาง
	ชุดที่ 2 ลายผีเสื้อ	3.42	มาก
	ชุดที่ 3 ลายนาคนั้น	3.24	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 3 ผ้าขิดฝ้าย	ชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ	2.74	ปานกลาง
	ชุดที่ 2 ลายหงส์	3.53	มาก
	ชุดที่ 3 ลายดอกแก้ว	3.30	มาก
ผ้าชนิดที่ 4 ผ้าพื้นลายตาราง	ชุดที่ 1 ลายตารางขนาดใหญ่	2.12	น้อย
	ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง	2.65	ปานกลาง
	ชุดที่ 3 ลายตารางขนาดเล็ก	2.16	น้อย
ผ้าชนิดที่ 5 ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลาย โบราณ	ชุดที่ 1 ลายขนาดใหญ่	2.80	ปานกลาง
	ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง	3.33	มาก
	ชุดที่ 3 ลายขนาดเล็ก	2.81	ปานกลาง
รวม		2.95	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า พบว่า ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน ชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ ชุดที่ 2 ลายนาคนั้นสน และชุดที่ 3 ลายกระจับผสมนาค กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.79 3.24 และ 3.14 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมक्रमหมักโคลนสอดดั้น ชุดที่ 2 ลายผีเสื้อ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.42 รองลงมาคือ ชุดที่ 1 ลายกระจับน้อย และชุดที่ 3 ลายนาคขอ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.05 และ 3.24 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย ชุดที่ 2 ลายหงส์ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.53 รองลงมาคือชุดที่ 3 ลายดอกแก้ว กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.30 และชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.74

ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.65 รองลงมาคือ ชุดที่ 1 ลายตารางขนาดใหญ่ และชุดที่ 3 ลายตารางขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.12 และ 2.16 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.33 รองลงมาคือ ชุดที่ 1 ลายขนาดใหญ่ และชุดที่ 3 ลายขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.80 และ 2.81 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจากค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้าทั้ง 5 ชนิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้าอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจรวมที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญญา

โดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผ้า 5 ชนิด ด้านผิวสัมผัส ด้านสี และด้านลวดลาย

ชนิดของ ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ			ค่าเฉลี่ย รวม	ระดับ ความ พึงพอใจ
	ด้าน ผิวสัมผัส	ด้านสี	ด้านลวดลาย		
ผ้าชนิดที่ 1					
ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลน					
ชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ	3.13	2.96	2.79	2.96	ปานกลาง
ชุดที่ 2 ลายนาคต้นสน	3.35	2.88	3.24	3.16	ปานกลาง
ชุดที่ 3 ลายกระจับปี่ผสมนาค	3.20	3.22	3.14	3.19	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 2					
ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลนสอดดั้น					
ชุดที่ 1 ลายกระจับปี่น้อย	3.22	3.08	3.05	3.12	ปานกลาง
ชุดที่ 2 ลายผีเสื้อ	3.19	2.94	3.42	3.18	ปานกลาง
ชุดที่ 3 ลายนาคขอ	3.14	3.26	3.24	3.21	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 3 ผ้าขิดฝ้าย					
ชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ	2.20	2.52	2.74	2.49	น้อย
ชุดที่ 2 ลายหงส์	3.26	3.18	3.53	3.32	มาก
ชุดที่ 3 ลายดอกแก้ว	2.75	2.92	3.30	2.99	ปานกลาง
ผ้าชนิดที่ 4 ผ้าพื้นลายตาราง					
ชุดที่ 1 ลายตารางขนาดใหญ่	2.42	2.30	2.12	2.28	น้อย
ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง	2.90	3.08	2.65	2.88	ปานกลาง
ชุดที่ 3 ลายตารางขนาดเล็ก	2.48	2.35	2.16	2.33	น้อย
ผ้าชนิดที่ 5					
ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ					
ชุดที่ 1 ลายขนาดใหญ่	2.90	2.66	2.80	2.79	ปานกลาง
ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง	3.03	3.11	3.33	3.16	ปานกลาง
ชุดที่ 3 ลายขนาดเล็ก	2.93	2.91	2.81	2.88	ปานกลาง
				รวม	ปานกลาง
				2.93	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมือของผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลน พบว่า ชุดที่ 3 ลายกระจับปี่ผสมนาค กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.19

ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมือของผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมความหมักโคลนสอดด้น พบว่า ชุดที่ 3 ลายนาคขอ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.21

ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมือของผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย พบว่า ชุดที่ 2 ลายกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.32

ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมือของผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง พบว่าชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.88

ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมือของผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ พบว่าชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.16

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจากค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผ้าทั้ง 5 ชนิด พบว่า ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย ชุดที่ 2 ลายหงส์ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.32 และมีค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมือของผ้าทั้ง 5 ชนิด กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 2.93

2.5 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้คือ ความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลายผ้าแตกต่างกัน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพการงาน และรายได้

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลายผ้า จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p
ด้านชนิดของผ้า					
อายุต่ำกว่า 50 ปี	126	3.11	.504	-.075	.941
อายุ 51 ปีขึ้นไป	124	3.11	.477		
ด้านผิวสัมผัส					
อายุต่ำกว่า 50 ปี	126	2.92	.400	.631	.529
อายุ 51 ปีขึ้นไป	124	2.95	.363		
ด้านสีของผ้า					
อายุต่ำกว่า 50 ปี	126	2.85	.324	2.002	.046
อายุ 51 ปีขึ้นไป	124	2.93	.340		
ด้านลวดลาย					
อายุต่ำกว่า 50 ปี	126	2.97	.327	-.591	.555
อายุ 51 ปีขึ้นไป	124	2.94	.328		

P < .05

จากตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ข้อมูล และทดสอบความแตกต่างของสมมติฐาน กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าจำแนกตามอายุ ได้แก่ กลุ่มอายุต่ำกว่า 50 ปี มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าเท่ากับกลุ่มผู้ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป โดยมีค่าเฉลี่ย 3.11 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า t = -.075 ค่า p = .941 พบว่าผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้าน

ชนิดของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าจำแนกตามอายุ ได้แก่ กลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 2.95 จะมีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสมากกว่า กลุ่มผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปี มีค่าเฉลี่ย 2.92 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า $t = .631$ ค่า $p = .529$ พบว่าผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัส แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านสีของผ้าจำแนกตามอายุ ได้แก่ กลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 2.93 จะมีความพึงพอใจด้านสีของผ้ามากกว่า กลุ่มผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปี มีค่าเฉลี่ย 2.85 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า $t = 2.002$ ค่า $p = .046$ พบว่าผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจด้านสีของผ้าแตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้าจำแนกตามอายุ ได้แก่ กลุ่มอายุต่ำกว่า 50 ปี มีค่าเฉลี่ย 2.97 จะมีความพึงพอใจด้านลวดลายมากกว่า กลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 2.94 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า $t = -.591$ ค่า $p = .555$ พบว่า ผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้าไม่แตกต่างกัน

กล่าวคือ หญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปี จะมีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า แตกต่างกับกับกลุ่มผู้ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป สำหรับความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส และลวดลายของกลุ่มผู้ที่มีอายุต่างกันั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดียน หรือหญิงไทย ที่มีเชื้อสายอินเดียนที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และ ลวดลายผ้า จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p
ด้านชนิดของผ้า					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	117	3.09	.466	.754	.452
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	133	3.13	.510		
ด้านผิวสัมผัส					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	117	2.95	.395	-5.80	.562
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	133	2.93	.370		
ด้านสีของผ้า					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	117	2.94	.344	-2.149	.033
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	133	2.85	.321		
ด้านลวดลาย					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	117	2.92	.330	1.594	.112
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	133	2.99	.341		

$P < .05$

จากตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ข้อมูล และทดสอบความแตกต่างของสมมติฐาน พบว่า กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าจำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ย 3.13 จะมีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้ามากกว่า กลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 3.09 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า $t = .754$ ค่า $p = .452$ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าจำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 2.95 จะมีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสมากกว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ย 2.93 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า $t =$

-580 ค่า $p = .562$ พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านสีของผ้าจำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 2.94 จะมีความพึงพอใจด้านสีของผ้ามากกว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ย 2.85 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า $t = -2.149$ ค่า $p = .033$ พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจด้านสีของผ้าแตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้าจำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ ได้แก่ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ย 2.99 จะมีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้ามากกว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 2.92 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า $t = 1.594$ ค่า $p = .112$ พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้าไม่แตกต่างกัน

กล่าวคือ หญิงชาวอินเดียนหรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จะมีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า แตกต่างกับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า สำหรับความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้าผิวสัมผัส และลวดลายของกลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดียน หรือหญิงไทย ที่มีเชื้อสายอินเดียนที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และ ลวดลายผ้า จำแนกตามอาชีพการงาน

อาชีพการงาน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p
ด้านชนิดของผ้า					
คนทำงาน	145	3.07	.508	-1.946	.041
แม่บ้าน	105	3.20	.433		
ด้านผิวสัมผัส					
คนทำงาน	145	2.94	.374	.199	.843
แม่บ้าน	105	2.93	.405		
ด้านสีของผ้า					
คนทำงาน	145	2.90	.335	.614	.540
แม่บ้าน	105	2.87	.337		
ด้านลวดลาย					
คนทำงาน	145	2.95	.332	-.514	.607
แม่บ้าน	105	2.97	.351		

P < .05

จากตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ข้อมูล และทดสอบความแตกต่างของสมมติฐาน พบว่า กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าจำแนกตามอาชีพการงาน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.20 จะมีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้ามากกว่า กลุ่มคนทำงาน มีค่าเฉลี่ย 3.07 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า t = -1.946 ค่า p = .041 พบว่า ผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าแตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าจำแนกตามอาชีพการงาน ได้แก่ กลุ่มคนทำงาน มีค่าเฉลี่ย 2.94 จะมีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้ามากกว่า กลุ่มแม่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 2.93 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า t = .199 ค่า p = .843 พบว่า ผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านสีของผ้าจำแนกตามอาชีพการงาน ได้แก่ กลุ่มคนทำงาน มีค่าเฉลี่ย 2.90 จะมีความพึงพอใจด้านสีของผ้ามากกว่า กลุ่มแม่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 2.87 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า $t = .614$ ค่า $p = .540$ พบว่า ผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจด้านสีของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้าจำแนกตามอาชีพการงาน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 2.97 จะมีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้ามากกว่า กลุ่มคนทำงาน มีค่าเฉลี่ย 2.95 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า $t = -.514$ ค่า $p = .607$ พบว่า ผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้าไม่แตกต่างกัน

กล่าวคือ หญิงชาวอินเดียน หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียนที่มีอาชีพการงานเป็นแม่บ้าน จะมีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า แตกต่างกับกลุ่มคนทำงาน สำหรับความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า สี และลวดลาย ของกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพการงานต่างกันนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทย ที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และ ลวดลายผ้า จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p
ด้านชนิดของผ้า					
20,001 บาท ขึ้นไป	142	3.03	.517	-1.080	.281
ต่ำกว่า 20,000 บาท	108	3.12	.479		
ด้านผิวสัมผัส					
20,001 บาท ขึ้นไป	142	3.03	.389	2.036	.043
ต่ำกว่า 20,000 บาท	108	2.91	.378		
ด้านสีของผ้า					
20,001 บาท ขึ้นไป	142	2.89	.313	-.075	.940
ต่ำกว่า 20,000 บาท	108	2.89	.345		
ด้านลวดลาย					
20,001 บาท ขึ้นไป	142	3.01	.332	1.483	.139
ต่ำกว่า 20,000 บาท	108	2.93	.326		

P < .05

จากตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ข้อมูล และทดสอบความแตกต่างของสมมติฐาน พบว่า กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าจำแนกตามรายได้ ได้แก่ กลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 3.12 จะมีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้ามากกว่า กลุ่มผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 3.03 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า t = -1.080 ค่า p = .281 พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าจำแนกตามรายได้ ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 3.03 จะมีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้ามากกว่า กลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 2.91 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า t = 2.036 ค่า

$p = .043$ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าแตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านสีของผ้าจำแนกตามรายได้ ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 2.89 จะมีความพึงพอใจด้านสีของผ้าเท่ากับ กลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 2.89 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า $t = -.075$ ค่า $p = .940$ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจด้านสีของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้าจำแนกตามรายได้ ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 3.01 จะมีความพึงพอใจด้านลวดลายมากกว่า กลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 2.93 จากการทดสอบค่า t-test ได้ค่า $t = 1.483$ ค่า $p = .139$ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้าไม่แตกต่างกัน

กล่าวคือ หญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป จะมีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า แตกต่างกับกลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท สำหรับความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า สี และลวดลาย ของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

การอภิปรายผล

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้ข้อมูลที่เป็นประเด็นสำคัญในการนำผลการศึกษามาอภิปรายผล เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะอื่นๆ ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาการพัฒนาแบบของชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ศึกษาความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดียบหรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียบที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาเกี่ยวกับผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลาย ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของกลุ่มตัวอย่างเพื่อพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ผลการศึกษามีดังนี้

หญิงชาวอินเดียบ หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียบ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส อายุต่ำกว่า 30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อาชีพเป็นแม่บ้านมากที่สุด รองลงมาประกอบอาชีพส่วนตัว มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท ต่อเดือน และรู้จักผ้าไทยรวมทั้งผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทยทุกคน มีความสนใจและเคยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทยด้วย สถานที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสานคือ พาหุรัด และร้านจำหน่ายผ้าไทย อันเนื่องมาจากที่พาหุรัดมีชาวอินเดียบจำนวนมากเข้ามาค้าขายผ้าอยู่ที่ตลาดผ้าพาหุรัด สำเพ็ง และเป็นแหล่งรวมผ้านานาชาติ และนิยมนำมาใช้เป็นผ้าตัดเสื้อ ผ้าคลุมไหล่ และผ้าพันคอ เพราะชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหานั้น เป็นชุดที่ประกอบด้วยเสื้อ กางเกง และผ้าพันคอหรือผ้าคลุมไหล่ ในการซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสานจะพิจารณาจากลวดลายและชนิดของผ้า ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบลักษณะของชุดตัวอย่างนั้นมีความเห็นด้วยและเห็นว่าลักษณะรูปแบบของชุดมีความเหมาะสม ดังที่ วาริน จันทระเจริญ (2543 : 11-15) ได้กล่าวว่า เสื้อทรงเอ (A-Line) เป็นรูปแบบที่นิยมสวมใส่กันมากที่สุด ซึ่งเสื้อผ้าที่เป็นทรง A-Line, Princess Line และชุดแฉ็คเป็นชุดที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง A-Line ซึ่งเป็นรูปแบบที่เรียบง่าย และช่วยส่งเสริมรูปร่างของคนที่มีสวมใส่ได้ดี เหมาะกับทุกรูปร่างและทุกวัย และส่วนน้อยที่เห็นว่าควรเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นเพราะไม่ชอบรูปร่างบางส่วน เช่น แขนเสื้อหรือคอเสื้อ ซึ่งหลักในการพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้น การเปลี่ยนแปลง หมายถึง การดัดแปลงแก้ไขบางส่วน อาจเป็นส่วนที่เล็กน้อยจากของเดิม เช่น เปลี่ยนสี เปลี่ยนรูปทรง เป็นต้น (ธีระชัย สุขสด, 2544 : 82) สำหรับโอกาสในการใช้คือเป็นชุดไปงานสังคม เป็นชุดลาลอง และไปงานเทศกาล เนื่องจากชุดสตรีอินเดียบแบบปัญหานี้สวมใส่ได้หลายโอกาส เช่น สามารถสวมใส่ไปทำงาน ไปโรงเรียน

ไปวัด และสถานที่ต่างๆ ได้ จะเห็นว่าสตรีอินเดียที่พบเห็นนั้นสวมใส่กันทั่วไป (อรุณ เจริญ, 2544 : 159)

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว สอดคล้องกับ ไพโรจน์ ชาญสิขกร (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าจากบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่าผู้ประเมินผลิตภัณฑ์ผ้าจากตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป โอกาสในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยคือใช้ในชีวิตประจำวัน ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ชอบหรือสนใจคือเครื่องแต่งกายสำเร็จรูป โดยซื้อจากแหล่งผลิตหรือศูนย์จำหน่าย เหตุจูงใจที่ซื้อคือความสวยงามของลวดลาย ซึ่งเป็นข้อมูลที่น่าไปสู่การพัฒนา รูปแบบของชุดสตรีอินเดียแบบปัจจุบันโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานได้ โดยใช้แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์นั้นออกมาดี คือ มีความแปลกใหม่ไม่ซ้ำซากในด้านต่างๆ เช่น รูปแบบ และวัสดุ มีข้อมูลของผลิตภัณฑ์สื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบและเข้าใจ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ผลิตภัณฑ์นั้น ทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ (ธีระชัย สุขสด, 2544 : 82-83) การได้มาซึ่งลักษณะชุดตัวอย่าง และผ้าฝ้ายทอมืออีสานทั้ง 5 ชนิดนั้นจึงต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มผู้บริโภคมาสนับสนุน และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับ วีระศักดิ์ จุลดาลัย (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามุก ปัญหาเนื่องจากขาดความรู้ในการทดสอบวัตถุดิบก่อนนำมาใช้ในการกระบวนการทอรวมทั้งขาดการควบคุมคุณภาพและตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปจำหน่าย มุ่งผลิตเพื่อต้องการปริมาณมากกว่าคุณภาพ และขาดการสำรวจความต้องการของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ผ้ามุก หลังจากการศึกษาปัญหาก็มีแนวทางในการแก้ไข สมาชิกได้รับความรู้เรื่องแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เรื่องการพัฒนาลาย โทนสี การออกแบบฉลาก และบรรจุภัณฑ์ มีการควบคุมคุณภาพในกระบวนการทอและตรวจสอบผลิตภัณฑ์ผ้ามุกก่อน และทำให้สมาชิกทุกคนเห็นความสำคัญในการพัฒนาผ้ามุก รวมทั้งทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผ้ามุกดียิ่งขึ้น ณัฐชยา เปี้ยแก้ว (2550) ทำการวิจัยเรื่อง การออกแบบชุดล้าลองกิ่งทางการด้วยผ้าดิบ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาผ้าดิบ ข้อมูลผ้าดิบ รสนิยมการแต่งกายของวัยทำงานตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลายโดยอ้างอิงจากแนวโน้มแฟชั่นฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อนปี 2008 ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษา และแนวทางในการออกแบบรวมทั้งศึกษาเทคนิคต่างๆ ที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

การสำรวจความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ผลการศึกษามีดังนี้

ผลการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ระบุว่า ผ้าชนิดที่ 5 คือผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่า ซึ่งเป็นลายโบราณ มีลักษณะของผ้า ลวดลายในตัวผ้า และเป็นผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เมื่อนำมาทำเป็นชุดแล้วโดยภาพรวมสามารถสวมใส่ได้กับทุกคนทุกรูปร่าง

ในส่วนของการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างกับความพึงพอใจที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านต่างๆ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านชนิดของผ้าไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าแตกต่างกัน แสดงว่า หญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีอาชีพการงานเป็นแม่บ้าน จะมีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า แตกต่างกับกลุ่มคนทำงาน เนื่องจากในการเลือกใช้วัสดุที่ผลิตเสื้อผ้าในปัจจุบัน ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบ และประเภทของเสื้อผ้าที่ผลิต ซึ่งการคำนึงถึงคุณสมบัติของผ้าหรือเลือกประเภทของผ้าให้เหมาะสมกับราคาของเสื้อผ้า ความรู้สึก และรูปแบบของเสื้อผ้าที่การเลือกใช้ผ้าให้เหมาะสมกับโอกาสการสวมใส่ เหมาะกับแบบเสื้อเป็นชุดลำลอง ชุดทำงาน เสื้อผ้าหรือชุดที่ใช้ในโอกาสพิเศษ (จารุพรรณ ทรัพย์ปรั่ง , 2543 : 165-175)

ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ อัจฉรา สโรบล (2542) ได้กล่าวว่าผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติมีอดีตความเป็นมาจนเรียกได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม นิยมใช้ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยเหตุผลที่สวมใส่สบาย ราคาไม่สูง มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์และปลอดภัยจากสารเคมีทางด้านแนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาตินั้น มีเอกลักษณ์คงไว้ซึ่งความเป็นพื้นเมือง แต่จะมีการประยุกต์รูปแบบเสื้อผ้าให้ดูเข้าสมัยและตามความนิยมของลูกค้าที่เป็นทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ผลการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า ระบุว่า ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลน ชุดที่ 2 ลายนาคนันสน และผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย ชุดที่ 2 ลายหงส์ ได้รับ

ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผ้ามีผิวสัมผัสนุ่มนวล เเบาบาง เมื่อเป็นเสื้อผ้าแล้วน่าจะสวมใส่สบาย

ในส่วนของการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างกับความพึงพอใจที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านต่างๆ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ การงานที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านผิวสัมผัสของผ้าไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้จับหรือสัมผัสกับผ้า ความรู้สึกหลังจากใช้มือสัมผัสกับผ้าโดยตรง ผิวสัมผัสของผ้าที่ต่างกัน มีความรู้สึกไม่แตกต่างกัน แต่สำหรับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างจะมีผลต่อความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้า ผลคือ ผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ กลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าแตกต่างกัน แสดงว่า หญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีรายได้มากกว่า จะมีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า แตกต่างกับกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า เนื่องจาก ผ้าที่มีผิวสัมผัสที่แตกต่างกัน จะมียาของผ้าแตกต่างกันด้วย ซึ่ง อัจฉรา สโรบล (2542) กล่าวว่า มีทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีความนิยมใช้ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยเหตุผลที่สวมใส่สบาย ราคาไม่สูง

ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ วิจิตร สอนพรินทร์ (2547 : 212-222) กล่าวว่า หลักการเลือกใช้ผ้าให้เหมาะกับแบบนั้น การพิจารณาจากเนื้อผ้าซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงก็คือ เนื้อผ้า รูปทรง และแบบเสื้อผ้า ซึ่งลักษณะของเนื้อผ้าเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างให้ผู้สวมใส่มีบุคลิกดีขึ้นได้ อีกเหตุผลคือ ผ้าทั้ง 2 ชนิดนั้นเป็นผ้าที่ได้รับความนิยมมากของไทย และมีความคล้ายคลึงกับผ้าฝ้ายทอมือของอินเดีย คือ ผ้าทอมัดหมี่และฝ้ายก และผ้าฝ้ายทอมืออีสาน มีผิวสัมผัสนุ่มนวล สวมใส่สบาย ดูดความชื้น ซับเหงื่อและระบายความร้อนได้ดี (วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ, 2550 : 210) เช่นเดียวกับ อุไรวรรณ ไทรย้อย (2545) กล่าวว่า ผ้าไทยประเภทผ้ามัดหมี่และผ้าขิดประเภทผ้าตัดเสื้อ เป็นผ้าที่ได้รับความนิยมมากที่สุด และไพโรจน์ ชาญสิกขกร (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าจากบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่าผู้ประเมินผลิตภัณฑ์ผ้าจากตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป โอกาสในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยคือใช้ในชีวิตประจำวัน ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ชอบหรือสนใจคือเครื่องแต่งกายสำเร็จรูป โดยซื้อจากแหล่งผลิตหรือศูนย์จำหน่าย เหตุจูงใจที่ซื้อคือความสวยงามของลวดลาย เนื่องจากใยฝ้ายจะให้เนื้อผ้าได้หลากหลายลักษณะ ทั้งฝ้ายเนื้อบางจนถึงเนื้อหนาสามารถทอเป็นผ้าเนื้อโปร่งจนถึงแน่นมาก แบบเนื้อละเอียดจนถึงเนื้อผ้าที่หยาบมีปม เนื้อผ้าที่มีลักษณะต่างกันไปก็มีหน้าที่ใช้สอยต่างๆ กัน (วิถี พานิชพันธ์, 2546 : 1-2) ฝ้ายกลายเป็นเส้นใยสำหรับทอผ้าที่ได้รับความนิยม เพราะให้สัมผัสนุ่มนวล สวมใส่สบาย ดูดความชื้น ซับเหงื่อและ

ระบายความร้อนได้ดี ย้อมสีและพิมพ์ลวดลายได้ง่าย ไม่มีสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อผิวหนัง แต่ กระนั้นก็ตามผ้าฝ้ายมีข้อเสียอยู่บ้าง เช่น หดตัวมาก ยับง่าย ไม่ทนเช็ดรา แสงแดด และกรด ปัจจุบันมีการปรับปรุงให้มีคุณภาพดีขึ้นมากจนเป็นที่นิยมใช้ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2550 : 210)

ผลการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบ ปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า ระบุว่า ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม หมักโคลนสอดดิน ชุดที่ 3 ลายนาคขอ ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสีของผ้า เป็นสีที่มาจากสีธรรมชาติที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม คือ การย้อมสีคราม และมีการผสมผสานกัน หลากสีเพื่อให้เกิดเป็นลวดลายบนพื้นสีเข้ม ทำให้เกิดความเด่นของสีขึ้น และใช้สีที่กลมกลืนกันทั้ง ชุด เมื่อสวมใส่แล้วทำให้บุคลิกภาพของผู้สวมใส่ดูดี เป็นที่สะดุดตาน่าสนใจ และเกิดความสวยงาม มากกว่าชุดอื่น

ในส่วนของการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง กับความพึงพอใจที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านต่างๆ พบว่า อาชีพการงาน และรายได้ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านสีของผ้าไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ที่มีอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจด้านสีของผ้าแตกต่างกัน แสดงว่า หญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีอายุมากกว่า จะมีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า แตกต่างกับกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า และผู้ที่มีระดับการศึกษาน้อย จะมีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า แตกต่างกับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า เนื่องจากความแตกต่างของวัยและการมีความรู้ เรื่องสีที่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ พจนา นุ่มหันต์ (2546) ได้แสดงความเห็นว่า ด้านกลุ่มสีปัจจุบันมีการนำสีมาใช้หลากหลาย แต่คนส่วนใหญ่ยังนิยมกลุ่มสีโบราณจึงควรใช้หลักเกณฑ์การผสมผสานในการใช้สีให้เกิดความสวยงามและสมดุล โดยใช้สีพื้นเป็นสีเข้มทำให้ลายมีความโดดเด่นชัดเจน สวยงาม สะดุดตาและแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่มีมาแต่ดั้งเดิม วินิทร สอนพรินทร์ (2547 : 64-65) กล่าวว่าหลักการใช้สีบนเสื้อผ้า แยกได้ 2 แบบคือ สีกลมกลืน (Harmony) และสีตัดกัน (Contrast) การใช้สีกลมกลืนกันหมายถึงการเลือกสีในวรรณะเดียวกัน แต่ค่าสีต่างกัน การใช้สีกลมกลืนมักใช้กับชุดกลางวัน ชุดลำลอง และชุดราตรี สีของผ้ามีความสำคัญกับการเลือกใช้ผ้าให้เหมาะกับแบบ เนื่องจาก สี (Color) มีพลังดึงดูดต่อสายตาได้เป็นอย่างดี สีสามารถทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป บางสีรู้สึกสบายตา สีสามารถ

สร้างภาพลวงตาให้กับผู้ดูได้ และ วีระชัย สุขสด (2544 : 82-83) กล่าวว่า ความสวยงามจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อเพราะความประทับใจในความสวยงามของผลิตภัณฑ์ ซึ่งความสวยงามจะเกิดจากสิ่งสองสิ่งด้วยกันก็คือ รูปร่าง และสี ด้วยความสำคัญนี้ นักออกแบบจึงจำเป็นต้องศึกษาวิชาทฤษฎีสี มาประยุกต์ผสมผสานให้เกิดความกลมกลืน

ผลการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียนเดียแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า ระบุว่า ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลน ชุดที่ 2 ลายนาคนั้นสน ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลนสอดดั้น ชุดที่ 2 ลายผีเสื้อ ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย ชุดที่ 2 ลายหงส์ ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และ ผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนลวดลายของผ้าที่ได้รับความพึงพอใจในระดับมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย ชุดที่ 2 ลายหงส์ ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะลวดลายของผ้านั้นมีความสวยงามมีลักษณะลวดลายสีสิ้นเด่นชัด ขนาดของลวดลายมีความเหมาะสมกับรูปแบบของชุด ซึ่งเป็นลวดลายที่เกิดจากการผสมลาย คือ มีทั้งลายเรขาคณิต ลายเส้นทแยงมุม ลายสัตว์ ลายธรรมชาติที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว จากภูมิปัญญาในการทอออกมาให้เกิดเป็นลายผ้าได้ เมื่อนำมาตัดเป็นชุดในแบบที่เรียบง่ายก็ยิ่งทำให้ชุดดูโดดเด่น และผู้สวมใส่ดูสูงเพียวขึ้นและสามารถสวมใส่ได้กับคนทุกรูปร่าง

ในส่วนของการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างกับความพึงพอใจที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านต่างๆ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพการงาน และรายได้ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านลวดลายของผ้าแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างผู้ที่อายุ ระดับการศึกษา อาชีพการงาน และรายได้ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้าไม่แตกต่างกัน แสดงว่า หญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้าไม่แตกต่างกัน ถึงแม้จะมีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพการงาน และรายได้ที่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ อุไรวรรณ ไทร้อย (2545) ที่ได้กล่าวว่าผู้ที่ซื้อผ้าไทยนิยมซื้อผ้าขิดประเภทผ้าตัดเสื้อ และซื้อผ้าขิดลวดลายโบราณ เหตุผลที่ซื้อเพราะเป็นงานศิลปะที่ควรอนุรักษ์ และลวดลายซึ่งเป็นลักษณะลวดลายที่ค่อนข้างใหญ่และเห็นลวดลายชัดเจน ดู

โดดเด่นสวยงาม โดยใช้รูปแบบเสื้อที่เรียบง่าย ลวดลายที่ใช้มีลักษณะที่คล้ายๆ กัน และสีเดียวกัน ทุกลวดลาย มองดูแล้วมีความกลมกลืน และพจนานูมหันต์ (2546) กล่าวว่าเหตุผลหนึ่งที่ซื้อผ้าไทยโดยจะพิจารณาลวดลายเป็นอันดับแรกในการซื้อ รวมทั้งเห็นว่าในการเลือกลวดลายควรเป็นลวดลายที่มีขนาดให้เหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า แต่ยังคงใช้ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าไว้ เช่นเดียวกับ ไพโรจน์ ชาญสิกขกร (2546) กล่าวถึง ผู้ซื้อที่มีเหตุจูงใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ก็คือความสวยงามของลวดลาย และรูปแบบควรเป็นแบบที่ดูเรียบง่ายแต่ดูดี บุญมา วงศ์ตาเทพ และคณะ (2549 : 8-17) ได้กล่าวถึงการออกแบบลวดลายผ้าในภาคอีสาน ช่วงมัดหมี่จะจดจำลวดลายผ้าสืบทอดกันมา ซึ่งบางลวดลายเป็นแบบพื้นๆ เรียบง่าย บางลวดลายก็ซับซ้อนทั้งในส่วนของลวดลายและสีสันทันไม่ว่าจะเป็นลายผ้ามัดหมี่หรือลายผ้าขิด การพิจารณาการออกแบบลวดลายผ้าอีสานแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ลายเรขาคณิตและลายธรรมชาติ ซึ่ง วินิทร สอนพรินทร์ (2547 : 212-222) ได้กล่าวว่า หลักการเลือกซื้อผ้าให้เหมาะกับแบบโดยการพิจารณาจากลายผ้านั้น ในการเลือกลายผ้าจะช่วยให้เสื้อผ้ามียุคมีราคา ถ้าเลือกแบบได้เหมาะกับลายผ้าผสมผสานกับการตัดเย็บด้วยฝีมือประณีต ใช้งานได้นาน หลายโอกาส ไม่เปื้อนง่าย เช่นผ้าลายธรรมชาติสามารถนำสายตาขึ้นสู่ใบหน้าได้ ไม่ได้ดึงดูดสายตาให้มองเฉพาะลวดลายเท่านั้น

จากการศึกษาภาพรวม การพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน พบว่า แนวทางในการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบโดยการนำผ้าฝ้ายทอมืออีสานมาออกแบบตัดเย็บชุดเสื้อสตรีโดยใช้รูปแบบจากชุดแบบปัญจาบนั้น จากลักษณะของผ้าที่มีความแตกต่างกันด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัสของผ้า สีของผ้า และลวดลายของผ้า ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความหลากหลาย โดยใช้แนวคิดการพัฒนาลักษณะ เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์นั้นออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ดีได้ คือ มีความแปลกใหม่ไม่ซ้ำซากในด้านต่างๆ เช่น รูปแบบ และวัสดุ มีการแทนที่ใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมหรือสิ่งอื่นๆ เช่น ใช้วัสดุใหม่ มีการเปลี่ยนแปลง การดัดแปลงแก้ไขบางส่วนจากของเดิม เช่น เปลี่ยนสี เปลี่ยนรูปทรง มีข้อมูลของผลิตภัณฑ์สื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบและเข้าใจ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ผลิตภัณฑ์นั้น ทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ (ธีระชัย สุขสด, 2544 : 82-83) หญิงชาวอินเดียหรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดีย หลังจากที่ได้เห็นรูปแบบลักษณะของชุดตัวอย่างและได้สัมผัสกับผ้าแต่ละชนิด ส่วนใหญ่มีความสนใจและเห็นด้วยกับการที่จะใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานมาทำเป็นชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบ ดังนั้น การพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบของชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน และเปรียบเทียบความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดียบนหรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียบนที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาเกี่ยวกับผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลาย

กลุ่มตัวอย่างคือ หญิงชาวอินเดียบนหรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียบนจำนวน 250 คน จากสถานที่ต่างๆ 5 แห่ง คือ 1) สมาคมอินดูสมาซ 2) สมาคมศรีครุสิงห์สภา 3) อินเดียบนโพธิ์เยี่ยมตลาดอินเดียบน ร้านตัดชุดเสื้อผ้าอินเดียบน ซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) แห่งละ 50 คน

ชนิดของผ้าฝ้ายทอมืออีสาน 5 ชนิด คือ 1) ผ้าฝ้ายมัดหมี่ยมครามหมักโคลน 2) ผ้าฝ้ายมัดหมี่ยมครามหมักโคลนสอดดั้น 3) ผ้าขิดฝ้าย 4) ผ้าพื้นลายตาราง และ 5) ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) ลักษณะชุดตัวอย่าง 2) ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน 5 ชนิด ชนิดละ 3 ลวดลาย ลวดลายละ 1 สี รวม 15 ลวดลาย และในแต่ละลวดลายจะประกอบด้วยผ้าสีพื้น 1 ชิ้น โดยใช้สีที่กลมกลืนกันนำไปตัดเป็นชุดทั้งหมด 15 ชุด และ 3) แบบสอบถามซึ่งมี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน ในด้านต่างๆ คือ ด้านชนิดของผ้า ด้านผิวสัมผัสของผ้า ด้านสีของผ้า และด้านลวดลายของผ้า การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดียบนหรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียบนที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัญหาเกี่ยวกับผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลายเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยการหาค่า t-test ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มีอายุต่ำกว่า 30 ปีมากที่สุด ร้อยละ 21.2 รองลงมา มีอายุระหว่าง 50 – 55 ปี ร้อยละ 20.0 การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีอาชีพเป็นแม่บ้านมากที่สุด ร้อยละ 42.0 และรองลงมาประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 32.0 มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท ต่อเดือน

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

กลุ่มตัวอย่างรู้จักผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทยทุกคน ส่วนใหญ่มีความสนใจและเคยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทย และนิยมใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานประเภทเป็นผ้าตัดเสื้อ สถานที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่กลุ่มตัวอย่างระบุมาคือ พาหุรัด เหตุผลที่ซื้อผ้าฝ้ายทอมืออีสานเพราะความชอบส่วนตัว ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานมาทำเป็นชุดสตรีอินเดียบนแบบปัจจุบัน เนื่องจากมีความเหมาะสมและยังสามารถสวมใส่ผ้าฝ้ายทอมืออีสานไปงานสังคมโอกาสต่างๆ ได้

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัจจุบัน ของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัจจุบันโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า พบว่า ผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.35 รองลงมาได้แก่ ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามหมักโคลนสอดดิ้น ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามหมักโคลน และผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขีดฝ้าย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.16 3.12 3.08 และ 2.84 ตามลำดับ

ส่วนความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบนแบบปัจจุบันโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า พบว่า ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามหมักโคลน ชุดที่ 2 ลายขนาดต้นสน กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.35 ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามหมักโคลนสอดดิ้น ชุดที่ 1 ลายกระจับน้อย กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.22 ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขีดฝ้าย ชุดที่ 2 ลายหงส์ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.26 ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.90 และผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.03

ส่วนความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมือ อีสานด้านสีของผ้า พบว่า ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามหมักโคลน ชุดที่ 3 ลายกระจับ ผสมนาค กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.22 ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามหมักโคลนสอดดิน ชุดที่ 3 ลายนาคขอ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.26 ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย ชุดที่ 2 ลายหงส์ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.18 ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.08 และผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.11

ส่วนความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมือ อีสานด้านลวดลายของผ้า พบว่า ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามหมักโคลน ชุดที่ 2 ลายขนาดต้นสน กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.24 ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามหมักโคลนสอดดิน ชุดที่ 2 ลายผีเสื้อ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.42 ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย ชุดที่ 2 ลายหงส์ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.53 ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.65 และผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.33

สำหรับความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านต่างๆ จากค่าเฉลี่ยรวมเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับความพึงพอใจของผ้าแต่ละชนิด พบว่า

ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามหมักโคลน พบว่า ชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ ชุดที่ 2 ลายขนาดต้นสน และ ชุดที่ 3 ลายกระจับผสมนาค กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.96 3.19 และ 3.19 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามหมักโคลนสอดดิน พบว่า ชุดที่ 1 ลายกระจับน้อย ชุดที่ 2 ลายผีเสื้อ และชุดที่ 3 ลายนาคขอ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.12 3.18 และ 3.21 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย พบว่า ชุดที่ 2 ลายหงส์ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.32 รองลงมาคือ ชุดที่ 3 ลายดอกแก้ว กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่

ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.99 และชุดที่ 1 ลายต้นตำรับ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.49 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง พบว่า ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.88 รองลงมาคือ ชุดที่ 1 ลายตารางขนาดใหญ่ และชุดที่ 3 ลายตารางขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.28 และ 2.33 ตามลำดับ

ผ้าชนิดที่ 5 ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่าหรือลายโบราณ พบว่า ชุดที่ 1 ลายขนาดใหญ่ ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง และชุดที่ 3 ลายขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.79 3.16 และ 2.88 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจากค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผ้า ทั้ง 5 ชนิด พบว่า ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย ชุดที่ 2 ลายหงส์ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.32 และความพึงพอใจกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของผ้า ทั้ง 5 ชนิดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 2.93

การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้คือ ความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลายผ้าแตกต่างกัน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพการงาน และรายได้

1) ความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลายผ้าแตกต่างกัน จำแนกตามอายุ

จากการศึกษากลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้า พบว่าผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้า พบว่าผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัส แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าไม่แตกต่างกัน

การศึกษานิติบัญญัติหรือสูงกว่า สำหรับความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส และลวดลายของกลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

3) ความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลายผ้าแตกต่างกัน จำแนกตามอาชีพการงาน

จากการศึกษากลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้า พบว่า ผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้า แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้า พบว่า ผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้า ไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านสีของผ้า พบว่า ผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจด้านสีของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้า พบว่า ผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอาชีพการงานต่างกัน มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้า ไม่แตกต่างกัน

กล่าวคือ หญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีอาชีพการงานเป็นแม่บ้าน จะมีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า แตกต่างกับกลุ่มคนทำงาน สำหรับความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า สี และลวดลาย ของกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพการงานต่างกันนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

4) ความพึงพอใจของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส สี และลวดลายผ้าแตกต่างกัน จำแนกตามรายได้

จากการศึกษากลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้า พบว่าผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจด้านชนิดของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้า พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจด้านผิวสัมผัสของผ้าแตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านสีของผ้า พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจด้านสีของผ้าไม่แตกต่างกัน

กลุ่มผู้ที่มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้า พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจด้านลวดลายของผ้าไม่แตกต่างกัน

กล่าวคือ หญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป จะมีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า แตกต่างกับกลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท สำหรับความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า สี และลวดลาย ของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

กล่าวได้ว่า ความแตกต่างกันของอายุ ระดับการศึกษา อาชีพการงาน และรายได้ ของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า ผิวสัมผัส และสีของผ้า จะมีความแตกต่างกัน ส่วนด้านลวดลายของผ้า นั้น อายุ ระดับการศึกษา อาชีพการงาน และรายได้ที่ต่างกันของหญิงชาวอินเดีย หรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียที่มีความพึงพอใจต่อผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า ไม่มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. รูปแบบลักษณะชุดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบเสื้อที่เรียบง่ายไม่มีการตกแต่งใดๆ รูปทรงที่สามารถสวมใส่ได้กับทุกรูปร่าง เมื่อใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่มีลวดลายสวยงามอยู่แล้วมาใช้ทำเป็นชุด จึงเหมาะสมในการที่จะนำมาสวมใส่ในโอกาสต่างๆ ได้ ดังนั้นในการตัดเย็บเสื้อผ้าที่ใช้ผ้าที่มีลวดลายสวยงามอยู่แล้ว ควรใช้แบบเสื้อที่เรียบง่าย ไม่มีการตกแต่ง ใช้ได้กับทุกรูปร่าง จึงจะเหมาะสม
2. ผ้าชนิดฝ้ายลายหงส์ได้รับความนิยมสูงสุด เนื่องจากลายหงส์มีลักษณะลวดลายสีเด่นชัด มีผิวสัมผัสนุ่มนวล เพราะฉะนั้น เวลาจะนำผ้าชนิดมาตัดเสื้อ ควรเลือกลักษณะ

ลวดลายที่มีสีสันลวดลายที่ชัดเจน และมีผิวสัมผัสนุ่มนวล จะทำให้เสื้อนั้นดูสวยงาม โดดเด่น และ น่าสวมใส่

3. ควรมีการจัดตั้งกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมืออีสานเพื่อนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์เป็น ชุดสตรีอินเดีย เพื่อเป็นการสร้างฐานการผลิตให้มีการรวมตัวในการพัฒนาการผลิตที่ถูกต้อง เหมาะสม อันจะทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้นและมีมาตรฐาน และเกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และด้าน เศรษฐกิจ

4. ควรส่งเสริมสนับสนุนแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมืออีสานเพื่อมาตัดเป็น ชุดสตรีอินเดีย โดยจัดแลกเปลี่ยนความรู้หรือสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับผู้ทอผ้าและผู้บริโภค อัน จะได้ผลผลิตที่น่าพอใจอย่างมาก

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มผู้บริโภคต่างๆ เช่น ศึกษา ความต้องการระหว่างชาวอินเดียที่อยู่ในประเทศไทยกับชาวอินเดียที่อยู่ในประเทศอินเดียที่มีต่อ การพัฒนาชุดสตรีอินเดียแบบปัญญาชนโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

2. ควรทำการศึกษาความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ หรือเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายชนิด อื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น ชุดสำหรับ ชุดราตรี ชุดลำลอง ชุดประจำชาติประเทศอื่นๆ เป็นต้น

3. ควรทำการศึกษาลักษณะเดียวกันแต่มีการควบคุมโทนสี และควบคุมลวดลาย

4. ควรทำการศึกษาลักษณะเดียวกันแต่มีการปรับเปลี่ยนเป็นการใช้ผ้าชนิดอื่น และมี หลากหลายสีสันทนำมาพัฒนาเป็นชุดสตรีอินเดีย

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา กุศลลาสัย. 2543. **วัฒนธรรมสัมพันธ์ : ไทย-อินเดีย**. กรุงเทพมหานคร : ศยาม.
- คอกซ์, ไมเคิล. 2547. **โพลด์เดลี เมืองนี้ช่างไปเข้าโรงเรียน**. แปลโดย สรล จันทร์รุ่งมณีกุล.
กรุงเทพมหานคร : นามมีบุ๊กส์พับลิเคชันส์.
- จารุพรรณ ทรัพย์ปลั่ง. 2543. **การออกแบบเครื่องแต่งกาย**. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส.
พรินติ้ง เฮ้าส์.
- เจียรพรรณ โสภโณ. 2534. **ตำราเรียนตัดเสื้อสตรี ชุดนพเก้า**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ชวนพิมพ์.
- ชมพูนุช กองชนะ. 2547. **คู่มือนักเดินทางฉบับพกพา อินเดีย**. กรุงเทพมหานคร : อทิตตา
พรินติ้ง (ประเทศไทย) จำกัด.
- เชษฐ ทาคามูระ. 2550. **ศิลปะการออกแบบเสื้อผ้าแฟชั่น**. กรุงเทพมหานคร : The Knowledge
center.
- ทองพันธ์ วรรณมาศ. 2523. **ผ้าไทยลายอีสาน**. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมการฝึกหัดครู.
_____. 2534. **ผ้าไทยลายอีสาน**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ทองศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. 2536. **ผ้าเอเชีย : มรดกร่วมทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร :
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน).
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2551. **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพมหานคร : เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดัก จำกัด.
- ธีระชัย สุขสด. 2544. **การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ณัฐฐภัทร จันทวิช. 2545. **ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ**. สำนักโบราณคดี
และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ณัฐฐภัทร จันทวิช และไพฑูรย์ พงสะบุตร. 2550. **ผ้าไทย**. ใน **สารานุกรมไทยสำหรับ
เยาวชน ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 8**. กรุงเทพมหานคร : โครงการสารานุกรมไทย
สำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

- ณัฐสุภัทร จันทวิช เรียม พุ่มพงษ์แพทย์ และพนมบุตร จันทรโชติ. 2540. **ผ้าพื้นเมืองอีสาน.**
สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ.
กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริตติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน).
- _____. 2540. **ผ้าพิมพ์ลายโบราณในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ.** สำนักโบราณคดีและ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร :
อมรินทร์พริตติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน).
- ณัฐชยา เปี้ยแก้ว. 2550. **การออกแบบชุดล้าลองกิ่งทางการด้วยผ้าดิบ.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาานฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. 2549. **มหัศจรรย์อินเดีย-แผ่นดินแห่งความหลากหลาย.**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นวลจันทร์ คำบังสุ. 2547. **อินเดีย.** กรุงเทพมหานคร : หน้าต่างสู่โลกกว้างจำกัด.
- นวลแข ปาลินิช. 2542. **ความรู้เรื่องผ้าและเส้นใย ฉบับปรับปรุงใหม่.** กรุงเทพมหานคร :
ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2540. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- บุญมา วงศ์ตาเทพ และคณะ. 2549. **รายงานวิจัยเรื่องโครงการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์
และฟื้นฟูภูมิปัญญาการทอผ้ามัดหมี่ของชุมชนบ้านพิมานท่า ตำบลพิมาน
อำเภอณาแก จังหวัดนครพนม.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บุหงา ชูสุวรรณ. 2548. **รายงานการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OPC ปี 2547 การพัฒนา
ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่.** กลุ่มพัฒนาอาชีพทอผ้าและแปรรูปผ้ามัดหมี่เยี่ยมชมธรรมชาติ
บ้านดงปอ 25 หมู่ 4 ตำบลสูงเม่น อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี.
- _____. 2548. **รายงานการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ OPC ปี 2547 การพัฒนา
ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดหมี่.** กลุ่มสตรีทอผ้าเยี่ยมสี่ธรรมชาติ บ้านท่าหลักดิน 28 หมู่ 4 ตำบล
นาบัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี.
- ปัญญา เทพลิงห์. 2548. **ศิลปะเอเชีย.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนา นุ่มหันต์. 2546. **ความคิดเห็นที่มีต่อสื่อโอกาสปกติที่ตกแต่งด้วยผ้าตีนจกหาดเสี้ยว
จังหวัดสุโขทัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พวงผกา คูโรวาท. 2540. **ประวัติเครื่องแต่งกาย.** กรุงเทพมหานคร : อักษรพิทยา.

- ไพโรจน์ ชาญสิกขกร. 2546. **ความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าจากบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคศึกษาคหกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มณฑลลี ศาสนนันท์. 2546. **การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมและวิศวกรรมย่อนรอย**. กรุงเทพมหานคร : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย – ญี่ปุ่น).
- มนตรี ยอดบางเตย. 2538. **ออกแบบผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2544. **ผ้าทอพื้นเมือง**. โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- _____. 2543. **ผ้าทอพื้นเมืองในภาคอีสาน**. โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริตติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด.
- _____. 2544. **ผ้าพื้นเมือง : การสำรวจผู้ผลิตทั่วประเทศ**. โครงการพัฒนาผ้าภาคพื้นเมืองในทุกจังหวัด กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. 2543. **ลดทลายและสืบบนผ้าทอพื้นเมือง**. โครงการพัฒนาผ้าและผลิตภัณฑ์ ผ้าพื้นเมืองทั่วประเทศเพื่อส่งเสริมการผลิตและการส่งออก กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาริน จันทรเจริญ. 2543. **Knowing Fashion BOOK ONE**. กรุงเทพมหานคร : ดอกหญ้า.
- วิถี พานิชพันธ์. 2546. **เอกสารประกอบการสอนวิชา สิ่งถักทอและผ้าไทย**. คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วินิทร สอนพรินทร์. 2547. **การทำแบบตัดและเทคนิคการตัดเย็บเสื้อผ้า**. กรุงเทพมหานคร : เกียรติกรการพิมพ์.
- _____. 2547. **รูปร่างและการปรับแบบตัด**. กรุงเทพมหานคร : เกียรติกรการพิมพ์.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2530. **ผ้าไทย : พัฒนาการทางอุตสาหกรรมและสังคม**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริตติ้ง.
- _____. 2550. **สารานุกรมผ้า เครื่องถักทอ**. กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ.
- วีระศักดิ์ จุลดาลัย. 2548. **การศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามุก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2547. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสถิติการสังคมและสังคมสงเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศุภร เสรีรัตน์ และ ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2541. **นโยบายผลิตภัณฑ์และราคา**. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพาณิชย์.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี. 2547. **ประกาศราชสถาน**. กรุงเทพมหานคร :
มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี.
- สาคร คันธโชติ. 2528. **การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
_____. 2548. **วัสดุที่ใช้ผลิตและตกแต่งเสื้อผ้า**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เด็อนตุลา
จำกัด.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2540. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 10.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- สุทธิ ชัยพฤกษ์. 2550. **การบริหารผลิตภัณฑ์**. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี.
- สุภาพ อินทิวร. 2549. **กางเกงสตรี**. กรุงเทพมหานคร : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.
- สุภัทรา นีลวัชระ วรรณพิน และศุภวรรณ ขวรัตน์วงศ์. 2551. **อินเดีย : อดีต - ปัจจุบัน**.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2545. **ผ้าไทย...สายใยแห่งภูมิปัญญา...สู่คุณค่า
เศรษฐกิจไทย**. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้าคุรุสภา.
- อมรา จิวาลักษณ์. 2546. **ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติกับวิถีชุมชนบ้านพงษ์ ตำบลบริบูรณ์
อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษา
เพื่อการพัฒนา สำนักงานบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏเลย.
- อัจฉรา สโรบล. 2542. **รายงานการวิจัยเรื่องแนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้าย
ทอมือย้อมสีธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อรุณ เฉตตี๋ย. 2544. **อินเดีย : แผ่นดินถิ่นมหัศจรรย์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อาศิส จิตรไกรสร. 2547. **แบกเป้ท่องแดนภารตอินเดีย**. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- อุไรวรรณ ไทร้อย. 2546. **ความพึงพอใจที่มีต่อเสื้อนอกตกแต่งด้วยผ้าขิด บ้านคำพระ
จังหวัดอำนาจเจริญ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาคหกรรมศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- Biswas, A. 1985. **Indian Costumes**. Delhi : The central Electric Press.
- _____. 2003. **Indian Costumes**. 2nd ed. Delhi : Akashdeep Printers.
- Fabri, C. 1961. **A History of Indian Dress**. India : Ganges Printing Company Limited.
- Goswamy, B.N. 1993. **Indian Costumes**. AHMEDABAD : Historic Textiles of India at the Calico Museum.
- Katariya, N.M., ed. (n.d.) **The Bombay Catalog A Fashion Magazine**. Vol-4 Issu-5.
- _____., ed. (n.d.) **The Bombay Catalog A Fashion Magazine**. Vol-5 Issu-4.
- Rao, N.V. 2000. Indian Textiles Catering to Commoner and Connoisseur Alike. **India Perspectives**. Vol 13 NO. 4 : 36-40.
- Roopam, V.S., ed. (n.d.) **Roopam**. Fashion preview 08-09.
- Shukla, D. 2002. Stunning Textiles of Central India. **India Perspectives**. Vol 15 NO. 4 : 15-16.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เรื่อง การพัฒนาชุดสตรีอินเดียนแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

แบบสอบถาม

เรื่อง การพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในสาขาวิชาการออกแบบแฟชั่นผ้าและเครื่องแต่งกาย เพื่อทราบข้อมูลของผ้าฝ้ายทอมืออีสานที่เป็นที่รู้จักและมีความนิยม รวมทั้งความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานในด้านชนิดของผ้า ด้านผิวสัมผัสของผ้า ด้านสีและลวดลายของผ้าที่ใช้ ของหญิงชาวอินเดียบหรือหญิงไทยที่มีเชื้อสายอินเดียบ ในกรุงเทพมหานคร

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญา

โดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

2.1 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านชนิดของผ้า

2.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านผิวสัมผัสของผ้า

2.3 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านสีของผ้า

2.4 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียบแบบปัญญาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานด้านลวดลายของผ้า

3. ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวมเพื่อคำตอบในการวิจัย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสุพัสรา ศิริณวัฒน์

นักศึกษาปริญญาโท สาขาออกแบบแฟชั่นผ้าและเครื่องแต่งกาย

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

1. สถานภาพสมรส

1 โสด2 สมรส3 หย่าร้าง/ม่าย4 แยกกันอยู่

2. ปัจจุบันท่านมีอายุ

1 ต่ำกว่า 30 ปี2 31-35 ปี3 36-40 ปี4 41-45 ปี5 46-50 ปี6 51-55 ปี7 56-60 ปี8 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1 ประถมศึกษา2 มัธยมศึกษา3 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า4 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า5 ปริญญาโท6 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. อาชีพการงาน

1 นักเรียนนักศึกษา2 รับจ้างทั่วไป3 ประกอบอาชีพส่วนตัว4 แม่บ้าน5 พนักงานบริษัทเอกชน6 รับราชการ7 รัฐวิสาหกิจ8 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้ปัจจุบันต่อเดือน

1 ต่ำกว่า 15,000 บาท2 15,001-20,000 บาท3 20,001-30,000 บาท4 30,001-40,000 บาท5 40,001-50,000 บาท5 50,001-60,000 บาท7 60,001-70,000 บาท8 70,001-80,000 บาท9 80,001-90,000 บาท10 90,001 บาทขึ้นไป

13. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ในการใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทยมาทำเป็นชุดสตรีอินเดีย

1 เห็นด้วย

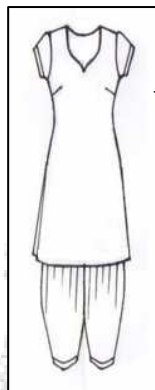
2 ไม่เห็นด้วย

14. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทย อย่างไร

1 เหมาะสม

2 ไม่เหมาะสม

3 ควรเปลี่ยนแปลง

← ลักษณะชุดตัวอย่าง

15. หากมีชุดสตรีอินเดียแบบปัญจาบที่ทำจากผ้าฝ้ายทอมืออีสานของไทย ท่านจะสวมใส่ชุดในโอกาสใด

1 เป็นชุดลำลอง

2 เป็นชุดทำงาน

3 ไปงานสังคม

4 ไปงานเทศกาล

5 ใส่เป็นประจำ

6 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญหาโดยใช้
ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

2.1 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน
(ด้านชนิดของผ้า)

ชนิดของผ้า	ระดับความพึงพอใจ				หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พึงพอใจ	
ผ้าชนิดที่ 1 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลน					
ผ้าชนิดที่ 2 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลนสอด้ดั้น					
ผ้าชนิดที่ 3 ผ้าขีดฝ้าย					
ผ้าชนิดที่ 4 ผ้าพื้นลายตาราง					
ผ้าชนิดที่ 5 ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่า (ลายโบราณ)					

2.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน
(ด้านผิวสัมผัสของผ้า)

ด้านผิวสัมผัสของผ้า หมายถึง เป็นความรู้สึกหลังจากใช้มือสัมผัสกับผ้าโดยตรง

ชนิดของผ้า	รายการที่ประเมิน ด้านผิวสัมผัส	ระดับความพึงพอใจ				หมายเหตุ
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พึงพอใจ	
ผ้าชนิดที่ 1	ชุดที่ 1ลายต้นตำรับ					
	ชุดที่ 2ลายนาคนั่นสน					
	ชุดที่ 3ลายกระจับปี่ผสมนาคน					
ผ้าชนิดที่ 2	ชุดที่ 1ลายกระจับปี่น้อย					
	ชุดที่ 2ลายผีเสื้อ					
	ชุดที่ 3ลายนาคนชอ					
ผ้าชนิดที่ 3	ชุดที่ 1ลายต้นตำรับ					
	ชุดที่ 2ลายหงส์					
	ชุดที่ 3ลายดอกแก้ว					
ผ้าชนิดที่ 4	ชุดที่ 1ลายขนาดใหญ่					
	ชุดที่ 2ลายขนาดกลาง					
	ชุดที่ 3ลายขนาดเล็ก					
ผ้าชนิดที่ 5	ชุดที่ 1ลายขนาดใหญ่					
	ชุดที่ 2ลายขนาดกลาง					
	ชุดที่ 3ลายขนาดเล็ก					

2.3 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน
(ด้านสีของผ้า)

ชนิดของผ้า	รายการที่ประเมิน ด้านสี	ระดับความพึงพอใจ				หมายเหตุ
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พึงพอใจ	
ผ้าชนิดที่ 1	ชุดที่ 1ลายต้นตำรับ					
	ชุดที่ 2ลายนาคต้นสน					
	ชุดที่ 3ลายกระจับผสมนาค					
ผ้าชนิดที่ 2	ชุดที่ 1ลายกระจับน้อย					
	ชุดที่ 2ลายผีเสื้อ					
	ชุดที่ 3ลายนาคขอ					
ผ้าชนิดที่ 3	ชุดที่ 1ลายต้นตำรับ					
	ชุดที่ 2ลายหงส์					
	ชุดที่ 3ลายดอกแก้ว					
ผ้าชนิดที่ 4	ชุดที่ 1ลายขนาดใหญ่					
	ชุดที่ 2ลายขนาดกลาง					
	ชุดที่ 3ลายขนาดเล็ก					
ผ้าชนิดที่ 5	ชุดที่ 1ลายขนาดใหญ่					
	ชุดที่ 2ลายขนาดกลาง					
	ชุดที่ 3ลายขนาดเล็ก					

2.4 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน
(ด้านลวดลายของผ้า)

ชนิดของผ้า	รายการที่ประเมิน ด้านลวดลาย	ระดับความพึงพอใจ				หมายเหตุ
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พึงพอใจ	
ผ้าชนิดที่ 1	ชุดที่ 1ลายต้นตำรับ					
	ชุดที่ 2ลายนาครต้นสน					
	ชุดที่ 3ลายกระจับปี่ผสมนาคร					
ผ้าชนิดที่ 2	ชุดที่ 1ลายกระจับปี่น้อย					
	ชุดที่ 2ลายผีเสื้อ					
	ชุดที่ 3ลายนาครขอ					
ผ้าชนิดที่ 3	ชุดที่ 1ลายต้นตำรับ					
	ชุดที่ 2ลายหงส์					
	ชุดที่ 3ลายดอกแก้ว					
ผ้าชนิดที่ 4	ชุดที่ 1ลายขนาดใหญ่					
	ชุดที่ 2ลายขนาดกลาง					
	ชุดที่ 3ลายขนาดเล็ก					
ผ้าชนิดที่ 5	ชุดที่ 1ลายขนาดใหญ่					
	ชุดที่ 2ลายขนาดกลาง					
	ชุดที่ 3ลายขนาดเล็ก					

ข้อเสนอแนะของท่านเกี่ยวกับการพัฒนาชุดสตรีอินเดียวแบบปัญหาโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

ภาพชุดสตรีอินเดียวแบบปัญญาบโดยใช้ผ้าฝ้ายทอมืออีสาน 5 ชนิด

ผ้าชนิดที่ 1 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมครามหมักโคลน
ชุดที่ 3 ลายกระจับผสมนาค

ผ้าชนิดที่ 2 คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ข้อมมครามหมักโคลนสอดดั้น
ชุดที่ 3 ลายนาคขอ

ผ้าชนิดที่ 3 คือ ผ้าขิดฝ้าย
ชุดที่ 2 ลายหงส์

ผ้าชนิดที่ 4 คือ ผ้าพื้นลายตาราง
ชุดที่ 2 ลายตารางขนาดกลาง

ผ้าชนิดที่ 5 คือ ผ้าฝ้ายลายเกล็ดเต่า (ลายโบราณ)
ชุดที่ 2 ลายขนาดกลาง

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวสุพัชรา ศิริณวัฒน์
วัน เดือน ปีที่เกิด	วันที่ 11 ธันวาคม 2517
สถานที่เกิด	จังหวัดหนองคาย
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ปีสำเร็จการศึกษา 2540 สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีสำเร็จการศึกษา 2549
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู คศ. 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร (กาญจนสิงหาสน์ อุปลัมภ์) กองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร

